

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

Megbízó:

Budapest Főváros Önkormányzata
Főpolgármesteri Hivatal, Klíma- és Környezetügyi Főosztály
Ámon Ada   főosztályvezető

Megbízott:

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Albrecht Ute   ügyvezető

Szakmai irányító:

Budapest Főváros Önkormányzata
Főpolgármesteri Hivatal, Klíma- és Környezetügyi Főosztály
Molnár Zsolt   szakmai főtanácsadó, osztályvezető

Szerzők:

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Zétényi Dávid	okl. tájépítésmérnök, ipari környezeti szakmérnök
Szőke Balázs	okl. tájépítésmérnök
Becsák Péter	okl. közlekedésmérnök
Orosz István	okl. villamosmérnök, mérnök-közgazdász
Tatai Zsombor	okl. tájépítésmérnök
Szabó Krisztián	okl. építőmérnök

Fotók: dr. Polinszky Tibor (6. oldal, 11. oldal), Petrók György (94. oldal), Bajor Zoltán (108. oldal), Bujnovszky Tamás (116. oldal)

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
A program alapelvei.....	7
A program jövőképe és küldetése.....	8
A program céljai, beavatkozási szakterületei.....	9
II. Célok, szakterületi feladatok.....	11
A. Egészséges, biztonságos környezet biztosítása.....	12
A-1 Levegőminőség.....	13
A-2 Alkalmazkodás az éghajlatváltozás helyi hatásaihoz.....	17
A-3 Zajterhelés.....	20
A-4 Talajok.....	26
A-5 Ivóvíz, szennyvíz.....	30
A-6 Árvízügy.....	33
A-7 Iparbiztonság.....	34
A-8 Településtisztaság.....	35
B. Természeti tőke védelme.....	42
B-1 Természetvédelem.....	43
C. Fenntartható erőforrás-gazdálkodás megteremtése.....	50
C-1 Klímavédelem és energetika.....	51
C-2 Hulladékgazdálkodás.....	55
C-3 Csapadékvíz-gazdálkodás.....	62
C-4 Települési zöldinfrastruktúra.....	65
D. Környezetbarát városirányítás, városfejlesztés.....	72
D-1 Környezetbarát tervezési módszerek.....	73
D-2 Barnamezős területek.....	77
D-3 Közlekedésügy.....	78
E. Környezettudatosság erősítése.....	82
E-1 Környezeti állapotértékelés.....	83
E-2 Szemléletformálás.....	84
E-3 Partnerség, kezdeményezések támogatása.....	89
III. A BKP 2026 végrehajtásának eszközei.....	93
A végrehajtás területei, intézményi háttere.....	94
Költségigények, ütemezés.....	99
IV. A végrehajtás ellenőrzése, értékelése.....	108

V. A települési környezetvédelmi program kapcsolódása további stratégiai dokumentumokhoz.....	116
Kapcsolódás az országos szintű szakpolitikákhoz.....	117
Kapcsolódás fővárosi stratégiai szakpolitikai programokhoz, város-tervezési és -rendezési eszközökhöz.....	119
Rövidítésekjegyzéke.....	121
Jogszabályok adatforrások.....	122

Bevezetés

Budapest Főváros 2021-2026 időszakra szóló Környezetvédelmi Programja (a továbbiakban: BKP 2026) egy olyan önálló települési környezetvédelmi program, amelyet a Fővárosi Önkormányzat kötelező önkormányzati feladatoként¹ Budapest környezetének védelme, állapotának javítása, valamint mindezzel összhangban a fővárosi fejlesztések környezeti szempontú megalapozottságának elősegítése érdekében dolgoz ki, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Kvt.) meghatározott követelményeknek² megfelelően.

A BKP 2026 meghatározza a Fővárosi Önkormányzat középtávú környezetvédelmi céljait, feladatait, továbbá – a Kvt. meghatározott követelményeknek megfelelően – a környezetvédelem tervezési rendszerének szabályait követve:

- helyzetértékelést³ tartalmaz, a 2018. évi fővárosi környezeti állapotértékelés alapján⁴ (BKÁÉ 2018), ami a környezeti elemek fővárosi állapotának legutóbbi részletes bemutatását és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzését tartalmazza;
- meghatározza az elérni kívánt környezetvédelmi célokat, célállapotokat⁵, azok elérése érdekében összefoglalja a teendő főbb intézkedéseket – a működtetéssel, valamint különösen a folyamatban lévő, illetve az előirányzott fejlesztésekkel kapcsolatos feladatokat, továbbá azok megvalósításának ütemezését⁶;
- bemutatja a települési környezetvédelmi program megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközeit⁷;
- becslést ad a tervezett intézkedések, feladatok végrehajtásának, valamint a szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközök alkalmazásának várható költségigényére, a tervezett forrástípusok megjelölésével⁸;
- ismerteti az országos szintű szakpolitikai stratégiákhoz, programokhoz való kapcsolódását, mivel az alacsonyabb területi szintű (fővárosi) környezetvédelmi tervet a magasabb területi (országos) szintű környezetvédelmi tervekkel kell összehangolni⁹;
- összefoglalja mindazokat a fővárosi (tematikus) stratégiákat, programokat, fejlesztéspolitikai terveket, amelyek következő felülvizsgálatával, módosításával – majd az ezekkel összhangban lévő további egyedi fejlesztési tervek kidolgozásával – kell a BKP 2026 elérni kívánt környezetvédelmi céljait érvényre juttatni¹⁰.

A jelenleg érvényes budapesti környezeti program¹¹ (a továbbiakban BKP 2021) időtávja 2021-ig szól. A felülvizsgálat szükségességét elsősorban a 2019-es önkormányzati választások eredményének felhatalmazásával megújult városvezetés új Budapest-politikájának alapvető szemlélet- és prioritásváltása, azon belül hangsúlyos klíma- és környezetpolitikája indokolja.

A felülvizsgálat időszerűsége mellett szólnak még az elmúlt időszakban tapasztalt környezeti, gazdasági, társadalmi változások, a megváltozott jogszabályi körülmények, továbbá nem utolsósorban az újabb, környezetvédelmi célra fordítható EU források, melyek a 2020-tól esedékes új EU költségvetési ciklus eredményeképp válnának hozzáférhetővé.

A BKP 2021 felülvizsgálata – az országos szintű újabb stratégiákon, programokon túl – a következők figyelembevételével egészült ki:

- „Budapest Mindenkié” főpolgármester-jelölti programban meghatározott környezetvédelmi célkitűzések,
- a legutóbbi környezeti állapotértékelés jóváhagyott és kidolgozás alatt álló dokumentumai, különösen annak a BKP 2021 végrehajtását nyomon követő „III.” fejezete.

Budapest legutóbbi környezeti állapotértékelésének adatait, megállapításait összefoglalva, Budapest környezeti problémái közül a határértékekkel szabályozott szakterületek közül a legjelentősebbek:

- a közlekedési eredetű zaj szintje;
- a környezeti levegő aeroszolszennyezettségének – PM_{2,5} (kisméretű szálló por) és PM₁₀ (szálló por) – szintje;

a határértékekkel nem szabályozott szakterületeket tekintve:

- a klímavészhelyezethez történő helyi alkalmazkodás tervezésén, feltételeinek megteremtésén belül az üvegházhatású gázok helyi kibocsátásának mérséklése, a nyári hőség hullámokhoz és intenzív csapadékos időszakokhoz történő alkalmazkodás, a mértékadó árvízszint megváltozásából eredő helyzetre való felkészülés, továbbá a fővárosi fenntartású zöldfelületek állapotának mennyiségének növelése és jelentős javítása;
- a köztisztaság helyzete, az elhagyott hulladékok gyűjtése, kezelése, ennek érdekében a települési szilárd hulladékok házhoz menő szelektív gyűjtésének és a hulladékok lerakótól való eltérítésének folytatása;
- a természeti környezet értékeinek védelme, az invazív fajok visszaszorítása, a biológiai aktivitás növelése.

A BKP 2026 a fentiekben összefoglalt, legjelentősebb fővárosi környezeti problémák megoldására, illetve a további kedvezőtlen környezeti helyzetek javítására tartalmaz intézkedési javaslatokat. A meghatározott feladatok és intézkedések – mindamelllett, hogy valamennyi szükségszerűségét a környezeti állapotértékelés adatai alátámasztják – rangsorolásra kerültek, azok megvalósításának fontossága szempontjából.

A települési környezetvédelmi programokkal kapcsolatos további követelményeknek¹² megfelelően a BKP 2026 tervezetét a meghatározott államigazgatási szervezeteken, hatóságokon kívül bárki véleményezhette. A Főpolgármesteri Hivatal a Központi Ügyfélszolgálatán, illetve honlapján, a Budapest Portálon keresztül is biztosította a nyilvánosság részvételét, a közreműködés lehetőségét a Fővárosi Önkormányzat környezetvédelmi feladatellátásában. A BKP 2026 minél nagyobb társadalmi részvétellel történő előkészítése és támogatottsággal történő jóváhagyása talán már középtávon is hozzájárulhat Budapest jövőbeli működésének, esélyeinek, élhetőségének érzékelhető javulásához.

A BKP 2026 kézbesített, egyeztetési változatát a Kvt. szerint meghatározott¹³ illetékes államigazgatási szervezetek 2020 szeptemberétől véleményezhették. Ezzel egyidejűleg a Fővárosi Önkormányzat honlapján elindított előzetes és nyilvános eljárás biztosította bárkinek – különösen az érintett lakosság, gazdasági és civil szervezetek, állami, önkormányzati szervek részére – a programtervezet megismerési és véleményezési lehetőségét. A beérkezett és szükségesnek, illetve megalapozottnak ítélt vélemények alapján a program kiegészítése, módosítása megtörtént úgy, hogy a pontosítások, kiegészítések továbbra is megfelelnek a Kvt. tartalmi követelményeinek.

I. A BKP 2026 koncepciója

A PROGRAM ALAPELVEI

A BKP 2026 a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz hivatott igazodni, az abban meghatározott környezeti jövőkép és környezetvédelmi célkitűzések teremtik meg a környezetvédelmi tervezés keretét, amelyek összefoglalását az V. fejezet tartalmazza.

Az NKP-4-ben rögzített alapelvekkel összhangban a BKP 2026 alapelvei az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az Alaptörvény értelmében „*Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez*”, ami alapvető emberi jog;
- az **elővigyázatosság elve**: környezeti ártalmakat tudatosan meg kell előzni – a megelőzés eszköze a környezeti hatáselemzés, amelynek egyik típusa a környezeti állapotértékelés;
- a **takarékosság elve** (fenntartható fogyasztás): a következő generációk szükségleteit szem előtt tartva, mértéktartó módon csak annyit szabad igénybe venni a környezeti erőforrásokból (különösen a meg nem újítható energia- és nyersanyagforrásokból), amennyire ténylegesen szükség van – ez egyben a környezeti károk minimalizálásának egyik fontos eszköze is;
- a **szennyező fizet elve**: a környezeti kárt okozó vállalat vagy személy felelős az okozott kárért, neki kell meg tennie a szükséges megelőző vagy felszámolási intézkedéseket, és viselnie kell az ezzel kapcsolatos költségeket¹⁴;
- a **biológiai sokféleség védelmének elve**, amelynek egyik eszköze a fővárosi élőhelyek európai szinten is kiemelkedő különlegességének megőrzése, megfelelő állapotra történő, illetve azon túli javítása, a helyi szintű természetvédelmi védettségük fenntartása, illetve bővítése;
- az **együttműködés elve**, amelynek megvalósítása során mind nagyobb teret kell kapnia az összefüggések rendszeres vizsgálatának, hatásfolyamatok rendszeres feltárásának, majd ezek eredménye alapján megvalósuló tájékoztatásnak (nyilvánosságnak).
- az **integráció elve**: a környezeti és természetvédelmi célkitűzéseket más tevékenységeken keresztül kell érvényre juttatni (például: városfejlesztés, városüzemeltetés, energiagazdálkodás, közlekedésszervezés);
- a **kölcsönös kisegítés (szubszidiaritás) elve**: az önszerveződés támogatása mellett, amit a társadalom kisebb egysége – például egy települési önkormányzat – el tud végezni, azt ne vonja a magasabb egység saját hatáskörébe.

A szubszidiaritás a kereszténydemokrácia egyik alapelve, XI. Pius pápa Quadragesimo anno enciklikája (1931.) szerint¹⁵: „*Amit az egyes egyének saját erejükből és képességeik révén meg tudnak valósítani, azt hatáskörükből kivenni, és a közösségre bízni tilos. Éppen így mindazt, amit egy kisebb és alacsonyabb szinten szerveződött közösség képes végrehajtani és ellátni, egy nagyobb és magasabb szinten szerveződött társulásra áthárítani – jogszerűtlenség, és egyúttal súlyos bűn, a társadalom helyes rendjének fölforgatása*”.

A PROGRAM JÖVŐKÉPE ÉS KÜLDETÉSE

Budapest azon európai nagyvárosok közé tartozik, amelyek felelős döntéseikkel hozzá kívánnak járulni egy olyan értékkevető és értékmegőrző város kialakulásához, ahol a városvezetői döntések során következetesen ragaszkodnak a fenntarthatóság, környezet- és klímatudatosság értékeihez, a jól-léti értékek kiegyensúlyozottsága mellett hosszú távon is egyidejűleg biztosítva az egészséges környezetet, a magas életminőséget és az esélyegyenlőséget a jelenlegi és leendő fővárosiak számára, akik fejlett környezet- és közösségtudatos szemlélettel bírnak, fogyasztási szokásaikat ennek rendelik alá.

Mindezek érdekében Budapest Főváros Önkormányzata elkötelezett abban, hogy:

- kiveszi a részét a klímaváltozás elleni globális küzdelemből, ezért helyi szinten csökkenti az üvegházhatású gázok¹⁶ (ÜHG) kibocsátását és alkalmazkodik azok elkerülhetetlen hatásaihoz;
- megőrizzé és gazdagítsa a helyi, budapesti értékeket, sajátosságokat, sokszínűséget, ezért folyamatosan fenntartja a helyi védettségek szintjét;
- folyamatosan biztosítja a helyi természeti, környezeti folyamatok, jelenségek vizsgálatát, összefüggések, hatásfolyamatok rendszeres elemzését, majd a helyi környezeti állapotadatait, a kapcsolódó következtetéseket – tekintettel az adatok, eredmények hitelességére, ellenőrizhetőségére – rendszeresen megújítva folyamatosan közzéteszi;
- a költségvetés rendszeres környezeti auditálása keretében kiadásait folyamatosan felülvizsgálja abból a szempontból is, hogy azok csak akkor tartalmazhatnak átmenetileg környezetre káros közvetlen vagy közvetett kifizetéseket, támogatásokat, ha egyidejűleg döntés születik azok minél kisebb környezeti terhelést eredményező kiváltásáról, továbbá a költségvetését nem tervezi aránytalan hiánnyal;
- a közszolgáltatások megrendelése során törekszik arra, hogy minél magasabb, folyamatosan biztosítható műszaki színvonal mellett, minél energiahatékonyabb és környezetkímélőbb közszolgáltatásokat biztosítson, ezért elvárja a közszolgáltatást végző gazdasági társaságaitól, hogy környezeti teljesítményük évről-évre hitelesített módon javuljon, így a közszolgáltatások működtetéséből fakadó környezeti terhelések egyre kevésbé érik az itt élőket és a környezetet;
- közbeszerzései során figyelembe veszi a beszerzett termék, illetve szolgáltatás előállítás, szállítása, használata, működtetése során azok minél kisebb mértékű környezeti hatását is;
- a fejlesztéseit a tervezés során megvizsgálja az eltartóképesség, helyi környezeti és társadalmi feltételek tűrőképessége szerint is, mivel azoknak elsősorban a helyi természeti, környezeti erőforrások megőrzéséhez kell hozzájárulnia, továbbá – mivel a fejlesztéseket a környezet eltartóképességének szintjén lehet csak megvalósítani, – törekszik a minél magasabb színvonalú műszaki tartalom és a minél kisebb fajlagos beruházási költségek mellett, az energiatakarékosabb és hatékonyabb, valamint minél kisebb környezeti terhet jelentő változatot alkalmazni.

A PROGRAM CÉLJAI, BEAVATKOZÁSI SZAKTERÜLETEI

A fenti jövőkép irányába történő haladás biztosítása, a küldetésben megfogalmazott elkötelezettségekre, továbbá a legutóbbi fővárosi környezeti állapotértékelés adatai alapján levont következtetésekre tekintettel a BKP 2026 a következő öt átfogó célkitűzést határozza meg, a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programban¹⁷ (a továbbiakban: NKP-4) meghatározott stratégiai célkitűzéseivel¹⁸ és stratégiai eszközeivel¹⁹ összhangban, valamint a fővárosi adottságoknak megfelelően kiegészítve:

- Egészséges, biztonságos környezet biztosítása: ami a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása érdekében egyidejűleg jelenti a természeti erőforrásokkal (talaj, víz, levegő) való takarékos és minél kisebb környezeti terhet eredményező gazdálkodást, valamint az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodási képesség és a környezetbiztonság javítását;
- Természeti tőke védelme, növelése: magában foglalva a biológiai sokféleség csökkenésének megállítását és a természeti értékek megfelelő minőségének és a védettségek szintjének megőrzését;
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás megteremtése: amely során az energiatakarékos és hatékony városműködésnek köszönhetően a fővárosiak növekvő jól-léte csökkenő szén-dioxid kibocsátás mellett valósulna meg, egyúttal csökkentve a környezetre gyakorolt káros hatásokat is;
- Környezetbarát városirányítás, városfejlesztés megvalósítása: annak érdekében, hogy a Fővárosi Önkormányzat tevékenységét a környezetvédelmi szempontok alapján alakítsa;
- Környezettudatosság erősítése: a fenntartható fogyasztási szokások és környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód elterjedése érdekében.

A BKP 2026 öt átfogó célkitűzése – az NKP-4-ben rögzített stratégiai területekkel összhangban – a környezeti elemekre, rendszerekre, illetve szektorokra irányuló 19 beavatkozási szakterületet tartalmaz, az alábbiak szerint.

A. EGÉSZSÉGES, BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA	
1.	Levegőminőség
2.	Alkalmazkodás az éghajlatváltozás helyi hatásaihoz
3.	Zajterhelés
4.	Talajok
5.	Ivóvíz, szennyvíz
6.	Árvízügy
7.	Iparbiztonság
8.	Településtisztaság
B. TERMÉSZETI TŐKE VÉDELME	
1.	Természetvédelem

C. FENNTARTHATÓ ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS MEGTEREMTÉSE	
1.	Klímavédelem és energetika
2.	Hulladékgazdálkodás
3.	Csapadékvíz-gazdálkodás
4.	Települési zöldinfrastruktúra
D. KÖRNYEZETBARÁT VÁROSIRÁNYÍTÁS, VÁROSFEJLESZTÉS MEGVALÓSÍTÁSA	
1.	Környezetbarát tervezési módszerek
2.	Barnamezős területek
3.	Közlekedésügy
4.	Települési zöldinfrastruktúra
E. KÖRNYEZETTUDATOSSÁG ERŐSÍTÉSE	
1.	Környezeti állapotértékelés
2.	Szemléletformálás
3.	Partnerség, kezdeményezések támogatása

A 19 beavatkozási szakterülethez tartozó feladatokat és azok eredményes megvalósításához szükséges eszközöket a II. és III. fejezetek részletezik.

Mivel a meghatározott feladatok és intézkedések mindegyikének szükségszerűségét a környezeti állapotértékelés adatai alátámasztják, ugyanakkor rangsorolásuk – tekintettel a feladatok sokaságára és egyes esetekben a jelentős forrásigényre, illetve az éves költségvetési lehetőségek, körülmények akár jelentős változására is – azok eredményes végrehajtását segítheti elő.

A rangsorolást a feladatok fejlécében jelölt 3 fokozatú skála jelöli, miszerint azok megvalósítása: **kiemelten fontos** / **nagyon fontos** / **fontos**.

A rangsorolás elvégzésénél fontos szempont volt, hogy az adott intézkedés mennyiben tartozik a Fővárosi Önkormányzat törvény által meghatározott hatáskörébe, azaz kötelező önkormányzati feladatról van-e szó, vagy olyan önként vállalt önkormányzati feladatról, amely – a környezetvédelmi elköteleződés és a társadalmi elvárások figyelembevételével – összefügg a kötelező önkormányzati feladatok eredményes, hatékony végrehajtásával.

További szempont volt a várható költségigény nagysága és a feladat előkészítettsége – így a már megvalósulás alatt lévő projektek magasabb prioritást kaptak. Azok a javaslatok, amelyek további beavatkozások feltételét képezik (pl. alapvető jogszabálymódosítási javaslatok) szintén kiemelten fontossá váltak.

A BKP 2026 megvalósulásának nyomon követéséhez (monitoringjához) szükséges – a környezeti elemekre, rendszerekre, illetve az összetett hatótényezőkre vonatkozó számszerű (mérhető) – célállapotokat a IV. fejezet, míg a BKP 2026 – a települési környezetvédelmi program, mint átfogó környezetvédelmi terv – kapcsolódását, viszonyát további stratégiai dokumentumokhoz az V. fejezet ismerteti.

II. Célok, szakterületi feladatok

A. EGÉSZSÉGES, BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA

A-1 LEVEGŐMINŐSÉG

- A-1-1 Szmogriadó jogszabályi környezetének felülvizsgálata
- A-1-2 Levegőminőség előrejelző rendszer fejlesztése
- A-1-3 Szennyező gépjárművek fokozatos visszaszorítása a városi közlekedésben
- A-1-4 Légszennyező tüzelési módok visszaszorítása

A-2 ALKALMAZKODÁS AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HELYI HATÁSAIHOZ

- A-2-1 A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása
- A-2-2 Intézkedések rendkívüli időjárási esetekre

A-3 ZAJTERHELÉS

- A-3-1 Stratégiai zajtérkép intézkedési tervének végrehajtása, zajtérképezés alkalmazása
- A-3-2 Légiforgalom zajterhelésének csökkentése
- A-3-3 Sebességcsökkentett övezetek kijelölése
- A-3-4 Közterületi rendezvények zajterhelésének csökkentése

A-4 TALAJOK

- A-4-1 A szennyezett területekkel kapcsolatos átláthatóság biztosítása
- A-4-2 Potenciális talajszennyezett területek felmérése
- A-4-3 Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése

A-5 IVÓVÍZ, SZENNYVÍZ

- A-5-1 Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának fenntartása
- A-5-2 Szennyvizek biztonságos gyűjtésének és tisztításának megvalósítása

A-6 ÁRVÍZÜGY

- A-6-1 Árvízvédelmi rendszer fejlesztése

A-7 IPARBIZTONSÁG

- A-7-1 A katasztrófavédelmi szempontból érintett lakosság folyamatos tájékoztatása

A-8 TELEPÜLÉSTISZTASÁG

- A-8-1 Településtisztasággal kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata
- A-8-2 Fővárosi Önkormányzat településtisztasági feladatainak hatékonyság-növelése
- A-8-3 A rovar- és rágcsálóiirtással kapcsolatos jogszabályok rendezési javaslata
- A-8-4 Lomtalanítási rendszer fejlesztése
- A-8-5 Nyilvános illemhelyek bővítése

A-1 LEVEGŐMINŐSÉG

A budapesti levegőminőségről az elmúlt évek mérési eredményei alapján elmondható, hogy továbbra is elsősorban a PM aeroszol (ú.n. „szálló por”), azon belül is a finom részecsketartomány (PM_{2,5}) időszakos feldúsulása okozza a legfőbb problémát, a legnagyobb egészségügyi kockázatot, a nitrogén-dioxid leginkább a – közösségi (EU) határértéktől lényegesen szigorúbb – magyarországi egyórás, ill. egynapos határértékeit meghaladó, továbbá a talajközeli ózon esetenként előforduló egészségügyi határértéket meghaladó szintjei mellett.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) elemzése szerint²⁰ a magyarországi PM_{2,5} szint alapján számított elvesztett életevek fajlagos mutató 15-16-szor nagyobb az NO₂ jellemző szintjéhez, míg az ózonszinthez képest 30-31-szer nagyobb – ezért indokolt az intézkedések tervezése során a budapesti levegő PM_{2,5} szintjét különösen figyelembe venni, míg a többi légszennyező anyag hatása kisebb jelentőségű.

A budapesti levegőminőségi helyzet helyi forrásoldalon alapvetően az energiaátalakítás módjával (az ipari és lakossági földgáz-, fa- és egyéb szilárd, ill. folyékony tüzelés, valamint a gépjárművek kibocsátásai) függ össze, de a mindenkori szennyezettségi szintet, valamint a szmogos epizódok kialakulását erősen befolyásolják a különböző légköri és további meteorológiai (szállítási) folyamatok, amelyeket részletesen a BKÁÉ 2018 ismertet²¹.

A légszennyezettség szintje elsősorban az energiagazdálkodással, másodsorban a városi mobilitással függ össze. E tárgykörökre vonatkozó, a levegőminőség javítását is szolgáló feladatokat a „C.1. Klímavédelem és energetika”, valamint a „D.3. Közlekedésügy” fejezetek tartalmazzák.

Szmogriadó jogszabályi környezetének felülvizsgálata

A-1-1

Az avar és kerti hulladékok nyílt téri égetésnek 2021. január 1-jétől hatályos országos, általános tilalmával kapcsolatban tisztázni szükséges a hatósági jogköröket, a települési önkormányzatok szerepét. Továbbá – a Fővárosi Közgyűlés 2020 februárjában hozott döntésének²² megfelelően – további felsőbb szintű jogszabálymódosításokat indokolt kezdeményezni.

A szmogriadóval kapcsolatos eddigi tapasztalatokra tekintettel, például a magas aeroszolszennyezettség esetén indokolatlan két napot késlekedni a lakosság tájékoztatásával, miközben ezt a korlátozásokkal nem járó tájékoztatást az OMSZ – nem hatósági, de állami feladatként – az ország összes térségére vonatkozóan elláthatná, a jelenleg zajló szennyezettségi előrejelzésre való felkészülése mellett. Mindezt kiegészítve azzal, hogy az önkormányzatoknak minden eszközzel javítaniuk kell a településen élők tájékoztatását a levegőminőség aktuális és várható értékeiről, az ebből következő tennivalókról és a szükséges életmódbeli váltásokról.

Ez a feladatmeghatározás akkor is indokolt, ha a hivatkozott közgyűlési döntés szerinti főpolgármesteri kezdeményezés 2020 márciusában történt kézbesítését követően a Kormány 2020. május 16-i hatálybalépéssel visszavonta a kisméretű szálló por (PM₁₀) csökkentés ágazatközi intézkedési programjáról szóló 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozatot, amely többek között a Szmogriadó Tárcaközi Bizottság létrehozásával korábban szakmai egyeztetési fórumot biztosított a szakmailag megalapozott jogszabálymódosítások előkészítése, az érintettekkel, civil szervezetekkel történő egyeztetés érdekében.

További törvénymódosítási célként megállapítható, hogy nem indokolt a polgármester (Budapest esetében a főpolgármester) környezetvédelmi törvényben történő államigazgatási hatósági hatáskörrel történő felruházása²³, tekintettel a katasztrófavédelmi jogszabályok által kialakított rendszerre, továbbá az egészségügyi államigazgatási szerv, a közlekedési hatóság törvényben és az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) kormányrendeletben meghatározott feladataira.

A főpolgármester hatósági jogkörét indokolt állami hatósághoz telepíteni, a szmogriadóval kapcsolatos részletes korlátozó szabályokat – a légszennyezettségi agglomeráció helyi önkormányzatainak közreműködésével – miniszteri hatáskörben megállapítani, majd az érintett települési önkormányzatok aktív közreműködéssel végrehajtani.

Háttérinformáció:

A szmogriadó riasztási fokozat, mint veszélyhelyzet elrendelésének jelenleg két címzettje van, mivel a Kvt. mellett a katasztrófavédelemről szóló törvény is tartalmaz erre vonatkozó rendelkezést²⁴ (erre az eljárásra 2012. január 1-től rendelkezik hatáskörrel a katasztrófavédelmi szerv is).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

környezetvédelemért felelős minisztérium, OMSZ, kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.6. 4. o., 23-24.o.

Levegőminőség előrejelző rendszer fejlesztése

A-1-2

A Fővárosi Önkormányzat közreműködésével – az állami feladatellátás tartalmának módosítása²⁵, kibővítése után – állami hatáskörben folyó „LIFE IP HungAIRy” projekt részeként egy térinformatikai adatbázis és egy nagy felbontású levegőminőség-modellező eszköz fejlesztésére kerül sor (az OMSZ közreműködésével), mely a települések levegőminőségi terveinek felülvizsgálatát fogja támogatni²⁶. A döntéstámogató rendszerrel lehetőség lesz a különböző intézkedések hatásának a becslésére, illetve azoknak a kulcsfontosságú területeknek azonosítására, ahol hatékony intézkedéseket kell tenni.

A modellező rendszert Budapest területén célszerű még nagyobb felbontásúvá, valamint további (klímaadaptációs intézkedéseket is támogató) felhasználási célra alkalmassá fejleszteni, hogy helyi, fővárosi szinten is modellezhetővé váljanak akár az önkormányzati intézkedések is.

Háttérinformáció:

A már működő levegőminőség-modellező rendszerek figyelembe veszik a lakossági és ipari kémények kibocsátását, továbbá a számítási modellekkel és valós idejű forgalmi adatok alapján meghatározott közlekedés kibocsátásokat is.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

OMSZ (saját hatáskörben), Herman Otto Intézet

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

Szennyező gépjárművek fokozatos visszaszorítása a városi közlekedésben

A-1-3

A Fővárosi Önkormányzat továbbra is 3 évente megvizsgálja a „Budapest és környéke” légszennyezettségi agglomeráció településein²⁷ regisztrált gépjárműállomány környezetvédelmi tulajdonságát és felülvizsgálja a gépkocsik használatával kapcsolatos szabályokat. A szmogrendeletben a parkolási díj, vagy a tervezett behajtási díj árképzésében a környezetvédelmi osztályba sorolás, valamint a gépjármű saját tömege és teljesítménye alapján szükséges differenciálni. Szmoghelyzetekben szakmailag továbbra is a gépjárműállomány szennyezőbb felének korlátozása indokolt, és tekinthető arányos intézkedésnek.

Az intézkedéshez kapcsolódóan végre kell hajtani a HungaAIRy projekt keretében megkezdett, a városi áruszállításból eredő környezetterhelő hatás mérséklését célzó fejlesztéseket is (raktérfoglaló, szállításmegosztó rendszer kiépítése, szállítók környezetvédelmi minősítése)²⁸.

Az intézkedéssel összefüggésben a Fővárosi Önkormányzat – tekintettel a költségvetési korlátokra – kezdeményezi a saját szervezetei által üzemeltetett gépjárműállomány folyamatosan megújítását, az elérhető legjobb technológiai figyelembevételével, mindig a legszennyezőbb gépjárművek kivonását javasolva. (Ennek részletes megtervezése nem a Program feladata, ezért annak költségbecslését a vonatkozó 2. és 3. táblázatok sem tartalmazzák.)

Háttérinformáció:

A levegőtisztaság-védelmi hatósági feladatok központi, állami hatáskörben történő ellátása a leghatékonyabb. Ha Budapest kitiltaná a legszennyezőbb (dízel) gépjárműveket, akkor indokolt lenne az egy egységként meghatározott légszennyezettségi agglomeráció többi (összesen 75) településén is egyidejűleg ugyanilyen tartalmú rendelkezést hozni.

A legszennyezőbb gépjárművek általános visszaszorítása a leghatékonyabban indirekt, állami hatáskörben bevezetett, illetve alkalmazott gazdasági szabályozókkal látható el (például: regisztrációs adó, illetve vállalkozások költségelszámolási szabályainak megváltoztatása, vagy a saját tömeg, teljesítmény és a környezetvédelmi osztály szerinti gépjárműadóztatás).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

A fővárosi közgyűlés közlekedési tárgyú rendeleteinek (parkolási, teherforgalmi, taxirendelet) rendszeres környezetvédelmi célú felülvizsgálata

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

közlekedési közszolgáltatások működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, BKK, Budapest Közút

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, kerületi önkormányzatok (parkolás)

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, integráció elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.6. 24-25.o., II.3. 6-7. o.

Légszennyező tüzelési módok visszaszorítása

A-1-4

A káros tüzelési módok visszaszorítása kiemelt fontosságú. Amennyiben az adott ingatlan esetében a kedvezőbb környezetvédelmi tulajdonságú fűtési technológia biztosított, akkor bármelyik más kedvezőtlenebb szilárd, illetve folyékony tüzelőanyaggal működő megoldáshoz, különösen a hobbítüzelésként terjedő kandallólétesítéshez nem létesíthető újabb kémény – pl.: ekkor nem szabad engedélyezni új szilárd/folyékony tüzelőanyagra szolgáló kémény létesítését, és ezt a szabályozást lehetőleg az egész agglomerációra ki kell terjeszteni.

Azon budapesti üzemelő kémények esetében, ahol a vegyes, illetve szilárd tüzeléshez alkalmas kémények kizárólag földgáz tüzelésből származó füstgáz elvezetésére, vagy utóbbi esetében még kedvezőbb légszennyezést eredményező (emissziójú) fűtéshez alakítanak át, illetve üzemén kívüli, vagy tartalékkéményeket véglegesen és dokumentáltan szüntetnek meg, akkor a kéményseprő szervezet ehhez szükséges kötelező, tervfelülvizsgálati eljárásainak és esetleg a felmerülő kiszállási díjainak utólagos finanszírozására a Fővárosi Önkormányzat pályázat formában támogatást nyújt.

Ezen szabályozási, intézkedési javaslatok bevezetését, országos szintű alkalmazását indokolt kezdeményezni, javasolni a kormányzati szerveknek, a központi állami szervek intézkedése hiányában a légszennyezetségi agglomeráció összes településének. A Fővárosi Önkormányzatnak koordináló, közvetítő szerepet kell vállalnia annak érdekében, hogy a lakossági fűtés támogatása (szociális tűzifa támogatás) során az érintett helyi önkormányzatokkal közösen megtalálják a szociális és környezetvédelmi szempontokat egyaránt érvényesítő legjobb megoldásokat. A légszennyező tüzelési módok visszaszorítását is szolgálják a fővárosi épületállomány komplex, épületenergetikai felújítását célzó intézkedések (lásd C-1-1 feladat).

Háttérinformáció:

A téli időszakokban leggyakrabban előforduló magas légszennyezetségi szinthez meghatározó mértékben járul hozzá a peremkerületekben és az agglomerációs településeken folytatott lakossági szilárdtüzelés. A mérési eredmények alapján a PM₁₀ részecske tömegkoncentrációjának közel 50%-át kitevő, és az egészségre különösen káros széntartalmú részecskék forrásai kétharmad részben a fatüzeléshez köthetők.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

kéményseprő-ipari közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, kéményseprési közszolgáltatást Budapesten ellátó szervezet (FŐKÉTÜSZ)

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Herman Otto Intézet, kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.6. 19-21.o.

A-2 ALKALMAZKODÁS AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HELYI HATÁSAIHOZ

A klímaváltozás nyomán a fővárosban is egyre gyakrabban és egyre intenzívebben jelentkeznek a szélsőséges időjárási események, mint pl. a tartós hóhullámok, árvizek, felhőszakadások és ezek nyomán kialakuló városi villámárvizek, viharos erejű szelek, vagy épp tartós szárazság (aszály). A szélsőségeket sok esetben felerősíti a nagy beépítési sűrűségből fakadó eltérő városi klíma hatás. A főváros adottságaiból adódóan a hősziget-hatás intenzitása magas, elsősorban a belvárosban és a pesti oldalon. Emellett igen magas a 65 év feletti korosztály aránya, akik fokozottan sérülékenyek a hóhullámokra, a hóhullámos, kánikulai napokon egyértelműen megnő a halálesetek száma. Budapesten a küszöbhőmérséklet feletti napok átlagos többelhalálózása 2005 és 2014 között 15-20% között volt, míg országos szinten mindez átlagosan 16%, egyes nem budapesti kistérségekben akár 31-45%.²⁹

A domborzati adottságokból adódóan elsősorban a budai oldalt a villámárvizek kockázata is érinti. A villámárvizek veszélyeztetik az épületeket, valamint a közlekedési és közműinfrastruktúrákat. Az időjárási szélsőségekből fakadó károk tehát igen sokrétűek, környezeti, természeti, gazdasági és társadalmi problémákat is okoznak, ezért az alkalmazkodási beavatkozás is összetett folyamat. Az alkalmazkodási intézkedések két fő területe a károk megelőzése és a létrejött károk hatásának mérséklése.

A megelőzés az épített környezet és a közterületek megfelelő tervezésével, alakításával érhető el.

A károk mérsékléséhez az épített környezet, különösen a műemlékek és a lakótelepek, valamint a műszaki és közlekedési infrastruktúra felmérése és karbantartása szükséges.

Egyes rendkívüli időjárási helyzetekre létezik riasztási és intézkedési terv (pl. árvízvédelmi készültség, szmogriadó), ugyanakkor pl. a hőségriadó, illetve az ekkor hozott intézkedések jogi szempontból nem megfelelően szabályozottak, míg a villámárvizekre vonatkozó riadónak gyakorlata sincs. Az elmúlt években több külföldi nagyváros is intézkedési tervet dolgozott ki ezek megelőzésére és kezelésre.

A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása A-2-1

A városi hőszigetelés, villámárvizek és egyéb szélsőséges időjárási események mérséklése érdekében is szakmailag indokolt hatékony alkalmazkodást elősegítő intézkedéseket hozni:

- A településfejlesztés és a településrendezés eszközeivel előnyben kell részesíteni a városrehabilitációt és a barnamezős beruházásokat (lásd D.1.1 és D.2.1. feladatokat).

- A változó ökológiai és éghajlati feltételek szempontjából biztosítani kell az átszellőzési sávok, az erdők, mezőgazdasági területek megőrzését *(lásd D.1.1 feladat)*.
- Elő kell segíteni a zöldfelületek arányának növelését és a burkolt felületek nagyságának csökkentését, továbbá a fővárosi zöldfelületi rendszer később részletezett alapvető megújítását és fejlesztését *(lásd C.4. feladatok)*, vizsgálva a fővárosi zöldfelületek alkalmazkodó-képességének javítási lehetőségeit.
- A beruházások során az ún. klímabarát építési anyagokat és technológiákat kell előnyben részesíteni (pl. alacsony albedójú, vízáteresztő burkolatok).
- A városi hőszigetetés mérséklésére (egyidejűleg a megújuló energiaforrások arányának növelésére) a zöldfelülethiányos belvárosi térségben vizsgálandó további zöldtetők, zöldfalak illetve napelemek elhelyezésének lehetősége, megkövetelése (a műemlékvédelmi szempontok figyelembevételével).
- A hőszigetetésnek legjobban kitett és legnagyobb gyalogosforgalommal érintett belvárosi közterületeken állandó, vagy időszakos jelleggel növelni kell az árnyékolt felületek nagyságát. Bővíteni szükséges a nyilvános mosdók és ivókutak, valamint a helyi klímát kedvezően befolyásoló vízarchitektúrák számát.
- Az utak és a kötőtpályás közlekedési rendszerek, valamint a műszaki infrastruktúra tervezése és működtetése során – az egyéb környezetvédelmi tervezési szempontokon túl – figyelembe kell venni a várható szélsőséges időjárási események (hőhullámok, viharok stb.) gyakoribbá és intenzívebbé válását is.
- A viharokkal érintett önkormányzati tulajdonú vagyonelemek (épületek, közszolgáltatói hálózatok) felmérése és megfelelő működtetése szükséges a károk mérséklésének érdekében. Mindemellett a kiemelten érzékeny területek, mint az ivóvízbázisok és az ivóvízellátás, a műemlékek és világörökségi, valamint régészeti területek, továbbá a lakótelepek klímasérülékenységének vizsgálata is szükséges.
- A villámárvizek mérséklése érdekében fenntartható csapadékvíz-gazdálkodás, valamint a csapadékvíz és a szürkevíz hasznosítása szükséges *(lásd C-3-1 feladat)*. A rendkívüli helyzetben veszélyt jelentő vagy veszélyeztetett infrastruktúra, kritikus pontok, illetve a megelőzést és enyhítést szolgáló intézkedések meghatározása a közszolgáltatókkal együttműködve lehetséges.
- A növekvő árvízszintek miatt az árvízvédelmi rendszer fejlesztése szükséges *(lásd A-6-1 feladat)*.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, adott műszaki közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egységek, BFVT, BKK, FŐKERT, FCSM, FV

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezetbe való jog, elővigyázatosság elve, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.5. 9-15.o.
- Budapest Klímastratégiája
- Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja

Intézkedések rendkívüli időjárási esetekre

A-2-2

Nem vitatva a „hőségriadó” népegészségügyi szempontú szakmai indokoltságát, ugyanakkor arról megállapítható, hogy annak jogi meghatározottsága jelenleg nem megfelelő (vö. meteorológiai vészhelyzetekkel kapcsolatos nem hatósági OMSZ-tájékoztatás vs. szmogriadó hatósági eljárásának jogi meghatározottságát). A „hőségriadó” országos szintű jogszabályokban történő megfelelő rendezése azért is indokolt, mert ebben a rendkívüli helyzetben végzett, ezzel kapcsolatban jelenleg önként vállalt önkormányzati feladatok és azok finanszírozási szabályozásának meghatározása, a rendszeres és megfelelő szintű pénzügyi tervezés mellett nem biztosítható megfelelően.

A villámárvizek kezeléséhez krízistérkép és hatásvizsgálat készítése, továbbá az OMSZ-szal és a Kormányhivatal népegészségügyi szervével (Nemzeti Népegészségügyi Központtal) együttműködve a riasztási tájékoztató rendszer kialakítása szükséges, továbbá össze kell hangolni a kerületi önkormányzatok hőségriadós intézkedéseit.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FCSM

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

OMSZ, NNK, kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.5. 14-15.o.
- Budapest Klímastratégiája
- Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja

A-3 ZAJTERHELÉS

Budapest környezeti állapotértékelése alapján a határértékekkel szabályozott környezeti szakterületek közül továbbra is a zajterhelés jelenti az egyik legjelentősebb kihívást. Az utóbbi évtizedben a zajvédelem esetében kevés eredmény született. A közlekedésben elvégzett helyi zajcsökkentések eredményességét csökkenti a növekvő forgalom, a technika fejlődése egyre újabb zajforrások megjelenéséhez vezet. Ez egyre újabb feladatok elé állítja a zajvédelemben szakembereket, a közlekedés-szervezés, városüzemeltetés, településrendezés és -fejlesztés, valamint a lakossági szemléletjavítást célzó kommunikáció területeken, ahol a környezettudatosan megvalósított folyamatok során a környezeti zajvédelem szempontjait a jelenleginél hatékonyabban lehet/kell érvényesíteni.

A lakosságot érő egészségkárosító hatású zajterhelésnek a legtöbb európai országban évtizedek óta kialakult értékelési módszerekkel igyekeznek gátat szabni. Ugyanakkor az EU tagállamokban alkalmazott értékelési módszerek eltérései olyan mértékűek, hogy az eredmények nem vethetők össze egyértelműen, így egységes, európai uniós zajvédelmi stratégiák kidolgozására sem alkalmasak.

A magyarországi hatályos hatósági zajeljárások, követelmények³⁰ mellett – amelyek nem részei az uniós jogrendszernek – a környezeti zaj értékelése és kezelése, azaz a stratégiai zajtérképek felülvizsgálata, és az azon alapuló intézkedési tervek kidolgozása az Európai Unióban tagállami kötelezettség. Utóbbinak jogi alapja a *környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről* szóló 2002/49/EK irányelv (továbbiakban: irányelv), amelynek előírásai a jogharmonizáció keretében a magyar jogrendbe is beépültek³¹.

Első lépésben 2007-ben készültek el Budapest és vonzáskörzetének, valamint Magyarország főközlekedési létesítményeinek stratégiai zajtérképei és az azokon alapuló zajcsökkentési intézkedési tervek. Az irányelv alapján meghatározott adatok és eredmények már EU szinten összevethetőek, így egy közös zajvédelmi stratégia alapjául szolgálnak. Az így rendelkezésre álló adatok a hazai zajvédelmi stratégiák és intézkedések kidolgozásához is megfelelő műszaki alapot biztosítanak.

A vonatkozó jogszabály szerint³² „a véglegesített stratégiai zajtérképet ötévente felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell”. A rendelkezés célja, hogy az intézkedési tervekben meghatározott feladatok megvalósulását és hatását felmérje, illetve a zajforrások, a zajterjedési körülmények (pl. új létesítmények, megváltozott forgalomszervezés) változásait nyomon kövesse. A stratégiai zajtérképek elkészítése során a számítások eredményeképp zajforrás csoportonként és meghatározott időszakokra külön-külön mutatják meg az irányelvben meghatározott küszöbértékeknél nagyobb zajterheléssel érintett lakók számát. Az intézkedési terv tételesen, zajforrás csoportonként határozza meg azon területeket (például útszakaszokat), amelyek működése a legnagyobb lakossági zajterhelést okozza. Továbbá előre meghatározza a tervezett intézkedések (a beruházások, vagy a városüzemeltetési körülmények, például a közösségi közlekedés megszervezése, egyes útszakaszokra forgalmi korlátozások bevezetése) hatásaképp hol, melyik időszakban, milyen mértékben várható a lakosság zajérzékenységének változása. Ezáltal a várostervezés zajvédelmi szempontú kidolgozásának alapvető eszközeként szolgál.

A budapesti lakosság több, mint negyede határérték feletti zajszinttel érintett területen él³³. Bár legnagyobb mértékű a városi gépjárműközlekedésből adódó zajterhelés, a lakossági panaszok egyre nagyobb arányban jelentkeznek a légiforgalom és a szabadtéri rendezvények, szabadidős tevékenységek zajhatásai miatt.

Magyarország egyetlen nagyforgalmú nemzetközi repülőtere a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, amely Európában egy különleges helyzetben van, mert mind a repülőn Magyarországra látogató utazók, mind a légi teherszállítás gyakorlatilag teljes forgalma Budapest és vonzáskörzete felett zajlik, miközben itt – az ország területének 3 %-án – él az ország lakosságának egy negyede. A repülőtér

egyre növekvő forgalmából adódó zajterhelés egyre nagyobb lakossági elégedetlenséget okoz, mivel az a pihenésben jelentős zavarással, illetve egészségkárosító hatással jár.

A ferihegyi repülőtér 80-as években történt bővítése óta – a kisebb részterületeket érintő egyedi részvizsgálatokat nem számítva – nem készült mindenre kiterjedő vizsgálat a lakosságot érő repülési zaj hatásaira vonatkozóan, így a tényleges helyzet nem ismert. Elszigetelt, részvizsgálatok készültek állami intézmények és a problémával legsúlyosabban érintett kerületek önkormányzatai³⁴ részéről. A repülőtér működési engedélyének feltétele a zajgátló-védőövezet kijelölése, ami sok évtizedes elhúzódás után 2016-ban jogerőre emelkedett. Ezzel lehetőség nyílt a – a hatósági rendszerhez kapcsolódó, nem EU-s jogrend szerinti – zajcsökkentési intézkedési terv kidolgozására és a célkitűzések végrehajtásának megkezdésére.

A repülőtér üzemeltetője egy – a vonatkozó hatósági szabályozáshoz kapcsolódó, így most a nem EU-s jogrend szerinti jogszabályi előírások³⁵ szerinti – érdekegyeztető Zajvédelmi Bizottság felállítását kezdeményezte, amely 2016-ban megkezdte munkáját. A bizottsági munkához a repülőtér üzemeltetésért felelős szervezetek mellett a hatóságok szakemberei, valamint az érintett önkormányzatok képviselői (a Fővárosi Önkormányzat munkatársa is) rendelkeznek miniszteri kinevezéssel. Az üléseken lehetőség van a légitársaságokat szervezők és ellenőrzők zajvédelmi tevékenységének megismerésére, a lakosság zajvédelme érdekében szükséges intézkedések véleményezésére.

A zajvédelemben az utóbbi évek egyre növekvő problémáját jelentik a szabadtéri rendezvények zajhatásai, legyen szó futóversenyekről, koncertekről, vagy csak egyszerű vendéglátó teraszokról. A hangtechnika fejlődésével a szabadidős tevékenységek ma már szinte elképzelhetetlenek tűnnek elektronikus erősítés nélkül.

Közben a zenei szolgáltatók a divatot követve, a zenei hangzás érdekében megnövelik a mélyfrekvenciás (40-100 Hz közötti) összetevőket. Mivel ebben a frekvencia-tartományban a hangcsillapodás a távolság növekedésével kisebb mértékű, így a dübörgő hangokra a város eddig érintetlen területeiről is érkeznek lakossági panaszok. Sajnos ezek a mélyfrekvenciás hangjelenségek sokkal zavaróbbak, és elválnak a helyben tapasztalható normál zajterheléstől, mint pl. közlekedési zaj. Szakmai körökben vannak már próbálkozások a lakossági zavarás mérséklésének megoldására, miközben a szórakozni vágyók élménye változatlan maradhat, ez azonban nagyon költséges technikai átalakítást igényel. A hatóságok feladata a rendezvények engedélyezési eljárásai során az ilyen, környezetbarát technikai megoldások megkövetelése, a szabadtéri teraszok nyitvatartásának korlátozása, illetve egyes rendezvényeken át kell gondolni, hogyan lehetne a hangosítási technikát mellőzni (pl. környezetvédelmet népszerűsítő rendezvényeken).

A zajterhelés szorosan összefügg a városi mobilitással, ezért e tematikus cél keretében közlekedésszervezési feladatok is meghatározásra kerültek. A közösségi és a nem motorizált közlekedés fejlesztése szintén nagyban hozzájárul a zajterhelés csökkentéséhez, ugyanakkor e feladatokat a 4.3. *Közlekedésügy* fejezet tartalmazza.

Stratégiai zajtérkép intézkedési tervének végrehajtása, zajtérképezés alkalmazása

A-3-1

A stratégiai zajtérképet és az erre épülő intézkedési tervet ötévente rendszeresen felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani. A 2016-os forgalmi adatokon alapuló fővárosi stratégiai zajtérkép 2018-ban állami hatáskörben lett megújítva, majd az ezen alapuló zajcsökkentési intézkedési tervet a Fővárosi Önkormányzat 2019 márciusában készítette el.

Zajcsökkentési intézkedési tervben szereplő intézkedéseket a 2023-ban esedékes felülvizsgálatáig fokozatosan végre kell hajtani, előnybe részesítve az éjszakai, illetve magasabb zajterheléssel érintett területek állapotát javító zajcsökkentési beruházásokat.

A stratégiai zajtérkép megújítása és az azon alapuló zajcsökkentési intézkedési terv elkészítése 2022-2024 között lesz időszerű. Ez a munka már új számítási módszerek³⁶ szerint fog történni.

A várostervezés során a környezeti zaj csökkentésének szempontjait a jelenleginél nagyobb súllyal indokolt vizsgálni, annak érdekében, hogy a lakossági zajterhelés növekedési üteme lassuljon, lehetőleg visszaforduljon. A közterületi fejlesztések, közút-rekonstrukciók megvalósításánál lehet és kell megfelelő mértékben érvényesíteni a különböző zajcsökkentő technológiákat (például zajárnyékoló fal, ún. „csendes aszfalt” alkalmazása már a feladatkiírás, tervezés szakaszában).

A városi zajhelyzet javításában a kötöttpályás forgalom – megfelelően zajszigetelt kivitelben – fejlesztése, lehetőség szerint részben felszín alá helyezése eredményezhet érzékelhető javulást.

A stratégiai zajtérkép adatbázisa hatékony eszköz, amennyiben a beruházások tervezése során a lakossági érintettség csökkentése alapvető szempont és a megvalósulást követően a változást a zajtérképre felvezetik, akár építkezésről, akár forgalomszervezési változásokról van szó.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Stratégiai zajtérkép adataihoz való hozzáférés biztosítása a Fővárosi Önkormányzat és közszolgáltató társaságai számára a beruházások előkészítése és megvalósítása során.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

közlekedéssel kapcsolatos közszolgáltatások működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, BKK, Budapest Közút, kerületi önkormányzatok

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

várostervezésben, forgalomszervezésben, útfelújításban együttműködő állami és önkormányzati szereplők és szaktervezők

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.7.
- Zajcsökkentési intézkedési terv

Légiforgalom zajterhelésének csökkentése

A-3-2

Tarthatatlan jelenlegi állapot az, hogy az ország területének legsűrűbben lakott 3%-át érinti az ország légiforgalmának 95%-a. A nemzetközi légiforgalomnak stratégiai átgondolása szükséges, annak érdekében, hogy a terhelés elviselhetővé váljon Budapesten és a vonzaskörzetben élő lakosság számára. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér mellett alternatív helyszíneket kell teremteni legalább a gépek szervizelése, a cargo forgalom, és a kedvezményes árú turistaforgalom lebonyolításához. A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezi a megfelelő hatástanulmány(ok) elkészültéig, majd az(ok) alapján a Fővárosi Önkormányzattal előzetesen egyeztetett stratégiai döntések meghozataláig, a ferihegyi repülőtér kapacitásbővítő fejlesztéseinek felfüggesztését.

Továbbá indokolt kezdeményezni a légiforgalom vs. a vasúti és hajózási forgalom – környezetvédelmi szempontok érvényesítését célul kitűző – adóztatási szabályainak módosítását, legalább a légiforgalom adóelőnyének EU tagállami szintű megszüntetését.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Készüljön szakvélemény a repülőtér működésével Budapest és vonzaskörzetében okozott zajterhelés pontos meghatározására. Ebben a lakossági zavarás, érintettség pontos meghatározása, a repülési forgalom legalább 25 %-os csökkentésével elérhető javulása meghatározása. A repülőtéri zajmonitor rendszert minden érintett számára előnyös módon, átláthatóan, független, állami szervezet által célszerű üzemeltetni a részrehajlás lehetőségének kizárása érdekében. A Zajvédelmi Bizottságban a civil lakosság erősebb képviselése szükséges.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Budapest Airport Zrt., Innovációs és Technológiai Minisztérium Közlekedési Hatósági ügyekért felelős helyettes államtitkár Légügyi Felügyeleti Hatósági Főosztály, Közlekedéstudományi Intézet

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.7. 4-5. o., 11. o.
- Zajcsökkentési intézkedési terv

Sebességcsökkentett övezetek kijelölése

A-3-3

A különböző közlekedési módok – prioritási sorrend szerinti – előnyének biztosítása mellett a minél kisebb mértékű közlekedési eredetű lakossági zajérintettség megvalósítása a cél (lásd. D.3. fejezet).

A belső városrészekben a teherforgalom szabályozása védett övezet kialakításával már megvalósult, ugyanakkor a személygépjármű-forgalom szabályozása során – főleg a közlekedési eredetű éjszakai lakossági zajérintettség csökkentésére – indokolt a lakó- és intézményi övezetekben, a mellékúthálózat esetén minél kiterjedtebben – a kerületi önkormányzatokkal

együttműködve – bevezetni a nagy lakossági érintettség csökkenést eredményező Tempo 30-övezetek kialakítását alkalmazó sebességkorlátozást, illetve a lakóterületek környezetében haladó fő- és gyűjtőút-hálózati szerepű útvonalakon a legfeljebb 50 km/h szakaszok előnyben részesítését. Emellett vizsgálni kell a 20 km/h max. sebességű lakó-pihenő övezetek további kijelölését is.

A sebességcsökkentési javaslattal érintett útszakaszok műszaki vizsgálatát minden esetben a zajtérképezés módszerével előzetesen végrehajtott lakossági zajérintettség-csökkenés meghatározásával kell kezdeni, így a döntéselőkészítés, az előzetes társadalmi egyeztetés nyilvános folyamata során mindenki megalapozott információval rendelkezhet arról, hogy egy adott útszakasz, illetve háztömb(ök)ön belüli utak megengedett sebességének csökkentése milyen mértékű egész napi, illetve éjszakai lakossági zajérintettség csökkenést eredményezne az intézkedéssel érintett lakosok körében.

A Tempo 30 és a főutakon a max. 50 km/h, mint a leghatékonyabb és legolcsóbb zajcsökkentési intézkedés egyben hatékony baleset-megelőzési intézkedés is. A sebességcsökkentés egyúttal a biztonságos kerékpározás lehetőségének növelését, a kerékpáros útvonalak bővítését is elősegíti (lásd D-3-2 feladat).

Háttérinformáció:

A minél kiterjedtebben alkalmazandó éjszakai (22-06 óra közötti) sebességkorlátozás azért is indokolt, mivel Budapesten az éjszakai és nappali zajszintek közötti különbség csak 4-7 dB, azaz az éjszakai terhelési szint jóval nagyobb mértékben lépi túl a megengedett szintet, a nappali értékhez közeli mértékben terheli a lakosságot.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Kerületi önkormányzatokkal való szoros együttműködés.

Rendőrség támogatása, a sebességkorlátozás betartásában.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

közlekedéssel kapcsolatos közszolgáltatások működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység,

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, BKK

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok, rendőrség

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- *Budapesti Mobilitási Terv*

Közterületi rendezvények zajterhelésének csökkentése

A-3-4

A közlekedési zajproblémákon túl indokolt a fővárosi közterületi rendezvények zajkérdésében is előbbre lépni. A szabadidős közterületi rendezvények esetében számos helyi (pl. közterület-használatból származó bevétel), illetve nemzetgazdasági érdek (elsősorban a növekvő idegenforgalomból származó növekvő adóbevétel) miatt a zajvédelmi hatóságokkal szemben a rendezők lobbijereje sok esetben a lakosságot kevésbé terhelő, költségesebb megoldások mellőzését eredményezi amellett, hogy bár a rendezők számára jellemzően vállalhatóbb a

környezetvédelmi szempontú lakossági jó megítéléshez szükséges feltételek teljesítésének ára, de az alapvető gazdasági érdekükön túl a rendezők közvetítik az őket támogató politikai irányítás – akik nem mellesleg egyúttal a hatóságok rendszert is irányítják – elvárását, nyomását is.

A szervezés pénzügyileg hatékonyabb (emiat a lakosság zajérzékenységét növelő) megvalósíthatóságát tovább erősíti a lakosság egy részének – a rendezvény megszervezésére vonatkozó – igénye is, amit természetesen a rendezvényre vonatkozó reklámok is elősegítenek.

A várospolitikai kompromisszumot segítheti a nyilvános, átlátható döntéshozatali folyamat (a valós lakossági igény és a lakosság elfogadási szintjének felmérése), a műszakilag megfelelő és hiteles, folyamatos lakossági tájékoztatás és a hatóságok támogatása a további műszaki zajszint-csökkentési megoldások előírásában, függetlenül attól, hogy ezek magasabb költséggel járnak, de alkalmazásukkal egyszerre biztosítható az előírt zajkövetelmények betartása és az elvárt zenei élmény biztosítása is.

Ilyen eszközök alkalmazásával és politikai döntésekkel válhatna lehetségessé, hogy érdemben csökkenjenek az érintett lakosok, az egészségügyi, szociális, gyermekintézmények, és további munkahelyek állandósult zajpanaszai.

Egy-egy rendezvény okozta zajterhelés a legtöbb esetben több kerületet is érint, ezért szükséges lenne egész Budapest területére a közterületi szabadidős rendezvények feltételeinek egységes szabályozása. Ebben a rendezvények gyakorisága, helyszínek meghatározása mellett az alkalmazott technikák szabályozása is szükséges.

Az önkormányzat részéről ezzel egyidejűleg – pl. a rendezvényhelyszín kijelölésének zajvédelmi szempontú előzetes felméréseivel, tekintettel a minél kisebb érintett lakosságszámra – indokolt megteremteni annak feltételeit, hogy a közterületi rendezvények zaja elleni védelem hatékonyabb legyen, illetve a több napos közterületi rendezvények zajterhelésének megfelelő helyszíni mérés (monitorozással) történő követése hozzájárulhat a lakosságot terhelő zajterhelés korlátozásához. Megjegyezzük, hogy a rendezvényhelyszín kijelölésének zajvédelmi szempontú előzetes felmérése után, a megfelelő rendezvényhelyszín kijelölése során indokolt figyelembe venni a zöldfelületek terhelésének csökkentését is.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

közterület-használat szabályozásának előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

A-4 TALAJOK

Az elmúlt bő két évtizedben elvégzett környezetvédelmi beavatkozások ellenére még továbbra is jelentős a kármentesítést igénylő területek száma, kiterjedése, és sok potenciális szennyezett területen a tényfeltárás is még várat magára. A jelenlegi ismeretek alapján a feltételezett szennyezett területek budapesti összterülete közel 4000 ha-ra tehető, amely a főváros közigazgatási területének 7,5%-át teszi ki, jellemzően jelentős átfedésben vannak a barnamezős területekkel.

Eddig több, mint száz fővárosi helyszínen megtörtént a szennyezettégek feltárása és sok esetben a szükséges műszaki beavatkozásokat is elvégezték. Megtisztították többek között a budatétényi gázmassza-lerakatok területét, a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér szénhidrogénnel szennyezett környezetét, a csepeli Petróleum-kikötőben a savgyanta-gödrök térségét. Megtörtént a potenciális felületi veszélyforrások megszüntetése a budatétényi egykori Metallochemia környezetében is. Ugyanakkor ezekben a térségekben továbbra is számolni lehet talaj- és talajvíz-szennyeződések felbukkanásával.

Az elmúlt évek jelentős szennyezettégek budapesti területek helyzete az alábbiakban foglalható össze:

- Az egykori Óbudai Gázgyár III. kerületi telephelyének két gáztartályát is megtisztították, ugyanakkor jelentős szénhidrogén és nehézfém szennyezések maradtak még fenn a területen. A lerakott veszélyes hulladék már évtizedek óta szennyezi a talajt és a talajvizet, alacsony vízállás esetén az a Dunába szivárog. Az elvégzendő kármentesítésért az egykori Fővárosi Gázművek Zrt. (NKM Földgázszolgáltató Zrt.) a kötelezett, jelenleg a beavatkozás és a kármentesi monitoring fázisában tart az eljárás.
- A IX. kerületi Illatos úti – felszámolás alatt álló – Budapesti Vegyiművek Zrt. telephelyén mintegy 2500 tonnányi veszélyes anyagot tároltak megfelelő műszaki védelem nélkül, a környezetet közvetlenül veszélyeztetve. A Miniszterelnökség fedezetet biztosított a veszélyes anyagok elszállítására és ártalmatlanítására, így a közvetlen veszélyhelyzetet 2015-ben elhárították. A telephely környezetében főleg szerves (benzol) és halogénezett szerves (klórbenzol, diklórbenzol, DDT) anyagok, toxikus fémek jutottak a felszín alá, jelenleg a talaj- és talajvízszennyezettségének részletes feltárása zajlik.
- A XVIII. kerületi Cséry-telep évtizedeken át üzemelt a főváros kommunális és közterületi hulladéka, majd több ezer tonna olajos iszapot helyeztek el a területen. A területen a tényfeltárás lezárult, a beavatkozást előíró hatósági kötelezés megszületett, de a kármentesítési beavatkozás egyelőre csak egy kisebb fővárosi ingatlanon kezdődött meg, egy új hulladékgazdálkodási központ tervezett helyszínén. A teljes terület megtisztítása nem kezdődött meg, mert az egyetemlegesen kötelezettek (Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., Budapest Főváros Önkormányzata) között a teherviselés aránya még nem tisztázott, és a meglehetősen nagyigényű forrás (több tízmilliárd forint) még nem áll rendelkezésre.
- A XXI. kerületi egykori Csepel Művek területén a talajok és felszín alatti vizek a nehézipari technológiák és a második világháborús intenzív bombázások miatt nagy mennyiségű és sokféle szennyezőanyaggal terheltek. A térséget a gyártelepről származó több, mint 2 millió m³-nyi kohósalak is szennyezi, mellyel korábban jelentős területeket töltöttek fel. A 90-es évek során elvégzett átfogó talajállapot vizsgálatok alapján a terület egészére a nehézfém szennyezés előfordulása jellemző. A környezetvédelmi hatóság a területen több vállalatot kötelezett állapotfelmérésre és kármentesítésre, de számos területen (ingatlan-fejlesztés hiányában) a tényfeltárás sem történt meg, így nincs pontos információ a kármentesítést igénylő szennyezett területek nagyságáról és a szennyezettégek súlyosságáról.

A nem állami/önkormányzati felelősségi körbe tartozó, sok évtizedes talajszennyezések esetében gyakran problémát jelent a „szennyező fizet” elvének érvényesítése, a területek tulajdonviszonyainak megváltozása, a vállalatok átalakulása, privatizációja, vagy részleges/teljes megszűnése miatt. Általában csak új beruházás esetén kötelezhető a tulajdonos a védelmi beavatkozásokra, így ez általában az ingatlanfejlesztési projektet terheli. A Kormányhivatal adatszolgáltatása alapján jelenleg³⁷ tíz olyan kármentesítési eljárással érintett helyszín található Budapesten, amely részben, vagy egészében a Fővárosi Önkormányzat, vagy érdekeltségei tulajdonában áll, így ezen ügyekben, az itt érintett területeken értelmezhető a Fővárosi Önkormányzat közvetlen, vagy közvetett felelőssége. Ebből 4 helyszínen a műszaki beavatkozás befejeződött, utómonitoring zajlik, 4 helyszínen még műszaki beavatkozás, 2 területen pedig részletes tényfeltárás van folyamatban. Összességében a jelenleg zajló budapesti kármentesítési eljárások 7-8%-ában érintett a Fővárosi Önkormányzat (134 db közül 10-ért).

A Fővárosi Önkormányzat érdekeltségi körébe tartozó kármentesítési eljárással érintett területek:

- Kármentesítési utómonitoring folyamatban:
  - FTSZV Kft. telephelye: XV. ker. 88863/5 hrsz. (jelenleg FKF Szemléletformáló és Újrahasználati Központja)
  - Budapesti Közlekedési Zrt. autóbusz garázsa: XI. ker. Hamzsabégi út 55-57.
  - X. ker. Gergely utcai hulladéklerakó, volt agyagbánya
  - FŐKERT Nonprofit Zrt. telephelye: X. ker. Keresztúri út 130.
- Műszaki beavatkozás folyamatban
  - FKF Zrt. telephelye: II. ker. Budapest, Erőd utca 5.
  - Budapesti Közlekedési Zrt. telephelye: III. ker. Pomázi út 15.
  - Cséry-telep: XVIII. ker. Budapest, Ipacsfa u. 19. (részterületen)
- Tényfeltárás folyamatban
  - XXI. ker. FCSM Csepeli lerakója
  - XVII. ker. Naplás úti keleti bánya területe és környezete (bezárt hulladéklerakó)

A szennyezett területekkel kapcsolatos átláthatóság biztosítása

A-4-1

A közérdek védelme érdekében a Fővárosi Önkormányzat kezdeményezze az ingatlan-nyilvántartással kapcsolatos jogszabályok módosítását. A javaslat alapján a kármentesítés tényét rögzíteni kellene a közhiteles ingatlan nyilvántartásban. A tulajdoni lapon láthatóvá kell tenni, ha történt, vagy folyamatban van az eljárás, és azt is, hogy milyen területhasználatra, funkcióra került meghatározásra a tervezési, azaz a (D) kármentesítési célállapot határérték.

Háttérinformáció:

A „D” értéket mindig a tervezett területhasználatra határozzák meg. Így ha a kármentesítés után változik a területhasználat célja (pl.: érzékenyebb funkcióra), akkor változhat a „D” határérték is, ami új kármentesítési hatósági eljárást, majd beavatkozást eredményezhet a mindenkori területtulajdonosok számára.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

ingatlanvilvántartásért felelős állami szervezet, környezetvédelmi hatóság

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.3. 6. o.

Potenciális talajszennyezett területek felmérése

A-4-2

A biztonságos környezet és az átláthatóság jegyében a Fővárosi Önkormányzat – és az összes kerületi önkormányzat – az illetékes hatósággal együttműködve mérje fel azon saját tulajdonában, illetve használatában (vagyongazdai körében) álló területeket, melyek a korábbi vagy jelenlegi területhasználatból adódóan feltételezhetően szennyezettek, majd kezdeményezzék a vizsgálatok eredményeinek a tulajdoni lapra történő földhivatali bejegyzését. A környezeti állapotértékelés keretében feltárt potenciális talajszennyezett területek a fővárosi településszerkezeti terven továbbra is feltüntetésre kerülnek figyelemfelhívó céllal.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

környezetvédelemért felelős minisztérium, illetékes kormányhivatalok, kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.3. 8-10. o.

Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése

A-4-3

Különösen fontos a Cséry telep és további hét szennyezett terület részletes tényfeltárásának, vagy megtisztításának előkészítése, illetve elvégzése, az ezzel kapcsolatos hiteles információk közzététele.

A Fővárosi Önkormányzatnak példamutatóan kell eljárnia a tulajdonába, vagy a közszolgáltató gazdasági társaságain, további intézményein keresztül az érdekeltségébe tartozó szennyezett területek kármentesítése során, függetlenül attól, de nem figyelmen kívül hagyva azt, hogy a kármentesítésre kötelezett – mindenkorai tulajdonosának és birtokosának (használójának) egyetemleges – felelősségét a Kvt.³⁸ és a vonatkozó jogszabály állapítja meg³⁹.

Jelentős előrelépés lesz, ha a Cséry telep kármentesítési folyamata le fog zárulni; ennek érdekében még vizsgálni kell a tisztítás végrehajtásának, finanszírozásának lehetőségeit. A Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése kapcsán is különösen fontos, hogy rendszeresen frissített, hiteles adatok álljanak rendelkezésre a kármentesítési beavatkozások tervezéséhez, ütemezéséhez és a szükséges források meghatározásához – egyúttal az érintett lakosság tájékoztatását is biztosítva a rendszeres fővárosi környezeti állapotértékelések keretében. A kármentesítés során a lehetőségekhez mérten célszerű előnyben részesíteni a fitoremediációs eljárásokat.

Háttérinformáció:

Fitoremediációs eljárások:

A fitoremediációs eljárások során a növények (és a velük társuló mikrobák) segítségével tisztítják meg a talajt a szerves vagy szervesetlen szennyező anyagoktól. Az eljárás néhány növényfaj azon különleges tulajdonságán alapszik, hogy a tápanyagokkal együtt felszívják egyes talajszennyezőket, és anyagcseréjének megzavarása nélkül felhalmozza őket bizonyos szöveteiben, főként gyökereiben, szárában (törzsében) és kisebb mértékben leveleiben. A fitoremediáció nagy területen alkalmazható, olcsó és környezetkímélő technológia, amelynek során a talaj szerkezete, termékenysége megmarad, és kevesebb másodlagos szennyeződés keletkezik, mint a hagyományos eljárások során. Hátránya, hogy időigényes, csak sekély szennyeződés kezelésére és csak kis szennyezőanyag koncentrációnál alkalmazható meghatározott szennyezőanyagok esetében (pl.: nehézfémek).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Forrásbiztosítás a kármentesítésre

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

önkormányzati vagyongazdálkodás előkészítéséért felelős hivatali egység, kármentesítésre kötelezett társaságok (FTSZV, FCSM, FKF, BKV)

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.3. 15. o.

A-5 IVÓVÍZ, SZENNYVÍZ

Budapest ivóvízellátását a Duna mentén telepített parti szűrésű csáposkutak biztosítják, havonta átlagosan közel 14 millió m³ (naponta mintegy 410-500 ezer m³) kiváló minőségű ivóvizet táplálnak a hálózatba, amellyel nemcsak Budapest, hanem a környező települések ellátását is biztosítják. Az ivóvízellátás kapcsán a legfőbb kockázat a víziközmű-rendszer nagymértékű amortizációjából fakad. Az elavult fővárosi ivóvízhálózat folyamatos és ütemezett felújításának, korszerűsítésének megújított szemléletű folytatása azért szükséges, mert – elsősorban az 1945-1990 közötti időszakban – a fővárosi ivóvíz víziközmű-rendszer felújítása nem felelt meg a mai – víziközmű-szolgáltatás törvényben meghatározott alapelveinek⁴⁰ megfelelő, és abból következő – műszaki követelményeknek; például ebben az időszakban jelentős mennyiségű, kevésbé tartós anyagú vízvezeték – Sentab-vezeték⁴¹, valamint az budapesti ivóvízhálózat 43%-át kitevő azbesztcement cső – is beépítésre került.

Megjegyezzük, hogy az azbesztcement csövek anyagában lévő azbeszt vizes környezetben egészségügyi kockázatot nem jelent, ugyanakkor az anyag állapotromlása jelentős üzemeltetési kockázatot hordoz.

Egészségügyi kockázatként a régi gyakorlat szerint telepített ólomvezetékek említendők meg. Az ólomcsövekből az ivóvízbe oldódó ólom veszélyét felismerve a Fővárosi Vízművek folyamatosan végzi az ilyen vezetékek cseréjét – a 2008 és 2017 közötti időszakban több, mint 16 ezer db ólom bekötővezeték cseréje történt meg. Ennek a tervszerű munkának az eredményeként jelenleg az ólombekötések aránya kevesebb, mint 0,5%, tehát ez a fővárosi feladat a közeljövőben eredményesen le fog zárulni. Ehhez képest a fő vízmérők utáni, magántulajdonban lévő vízvezetékek cseréje jelentős elmaradásban van, tehát ez az oka, hogy jellemzően a régi társasházi fogyasztókhoz még – ha sokáig áll az ólomvezetékben az ivóvíz (ha percekig nem engedik ki megfelelően, például a reggeli első használatkor az ivóvizet), akkor a pangás utáni mennyiségekben – akár jelentős ólomtartalmú ivóvíz is juthat. Ezért vált különösen időszerűvé a magán-, illetve társasházi tulajdonú ólomvezetékek cseréje.

A víziközmű-rendszer elemeinek várható műszaki élettartama az üzemeltetők számviteli politikájában rögzített amortizációs kulcs alkalmazásával került meghatározásra. Az elemeket a várható élettartamnál lényegesen tovább használni kockázatos, ezért is lényeges, hogy a budapesti ivóvíz víziközmű-rendszer valós felújítási igényeinek ismerete alapján a források biztosítása, és a rendszerre történő ráfordítása tudatosan – akár jelen program tervezési időtartamát is meghaladóan, de – megtörténjen.

Az ivóvíz-közmű hálózati elemekhez hasonlóan – a tisztított szennyvizet befogadó Duna vízminőségének megőrzésének érdekében – a fővárosi szennyvízelvezető-rendszer és a szennyvíztisztító telepek biztonságos üzemeltetése és az irányítástechnikai alrendszerek informatikai védelme is kiemelten fontos.

Budapesten a havonta átlagosan keletkező mintegy 14 millió m³ (naponta mintegy 410-530 ezer m³) szennyvíz közel 100%-át biológiai tisztítás után vezetik be a Dunába, illetve a Ráckevei (Soroksári)-Duna (RSD) ágba. A három budapesti szennyvíztisztító teljes biológiai tisztítási rendszerrel, valamint jó tisztítási hatásokkal rendelkezik. Mindemellett a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep jelentős környezeti konfliktust teremt a tisztított szennyvíz RSD-be történő bevezetésével, annak ellenére, hogy technológiája korszerűnek tekinthető és az önellenőrzési eredmények szerint az élővízbe bocsátott tisztított szennyvíz megfelel az előírt határértékeknek. A jelentős környezeti konfliktust többek között az okozza, hogy a tisztított szennyvízzel a hordalékok is befolyanak, illetve a levegő bűzterhelésével is jár. További probléma, hogy a lebegő hordalék a lecsökkent vízforgalom, illetve a lelassult áramlás miatt bent reked, fokozatosan felhalmozódik és a szervesanyag tartalma miatt pedig tovább romlik a víz minősége.

Budapest csatornázottsága gyakorlatilag 2021-re válik teljessé, a 2013-2015. időszakban főleg a délpesti területeken megépített szennyvízcsatornákkal (BKISZ⁴² I.), továbbá e beruházás 2020. végére elkészülő II. ütemével.

Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának fenntartása

A-5-1

Az ivóvíz víziközmű-rendszer valós felújítási igényeinek ismerete alapján elengedhetetlen a tervezett szükséges források biztosítása, és – kockázat elemzés alapján – ráfordítása a rendszerre, különös tekintettel az azbesztcement csövek és az ólom bekötővezetékek cseréjére. Utóbbi cseréje az ivóvízminőség javítását célzó EU követelmény⁴³ átvételével került a hazai jogrendbe. A folyamatos üzemeltetés megfelelő műszaki- és informatikai biztonságának fenntartása is folyamatos követelmény. Tekintettel arra, hogy Budapesten az egyik legfőbb ivóvízminőségi kockázatot jelenleg már csak a magántulajdonú (társasházi) épületek ólomvezetékeinek nagy száma okozza, a Fővárosi Önkormányzat elkötelezett abban, hogy a szükségszerű megújítási folyamatot elősegítse és lehetőségeihez mérten támogassa (lásd E-2-1 feladat).

A víziközmű-szolgáltatás hosszú távú biztosíthatósága érdekében – a fenntartható fejlődés szempontjaira tekintettel – víziközmű-rendszereknént tizenöt éves időtávra gördülő fejlesztési tervet kell készíteni⁴⁴.

A budapesti víziközművek biztonságos működtetése érdekében az ivóvízbázisok védelmére és a vezetékbe jutott ivóvíz minőségére fokozott figyelmet kell fordítani, különös tekintettel a folyamatos üzemeltetés megfelelő műszaki, árvízvédelmi és informatikai biztonságára. A víztermelés szempontjából különös gondot jelent a kedvezőtlenül alacsony és a túl magas dunai vízállás is. Lakossági tájékoztatási és érdekképviseleti tevékenységet kell folytatni a vízbázisok háttér területeinek védelme érdekében. A hatóságokkal együttműködve a védőterületeken a környezeti kockázatokat minimalizálni kell.

A víziközmű-rendszerek – valamint azokkal párhuzamosan, a közterületi faállomány telepítése – fejlesztése során is egyre növekvő mértékben tapasztalható akadályt jelent, hogy a földben lévő közművezetékek mennyisége már kritikus szintet ért el. A Fővárosi Önkormányzat elkötelezett abban, hogy a budapesti közmű-építkezések során a felhagyott vezetékek eltávolításának érvényt szerezzen, továbbá saját beruházásai során is így járjon el.

Háttérinformáció:

A gördülő fejlesztési terv lényege: a víziközmű rendszer folyamatos biztonságos működésének biztosítása oly módon, hogy a rendszer elemei a várható műszaki élettartamon belül legyenek. Mivel az elemeket a várható élettartamnál lényegesen tovább használni kockázatos, ezért is fontos, hogy a budapesti ivóvíz és szennyvíz víziközmű-rendszer valós felújítási igényeinek ismerete alapján a források biztosítása, és a rendszerre történő ráfordítása tudatosan – akár jelen program tervezési időtartamát is meghaladóan, de – megtörténjen, így biztosítva a fővárosi víziközmű-infrastruktúra műszaki színvonalának hosszútávú, biztonságos fenntartását, vagyoni értékének megőrzését. A gördülő fejlesztési terv része a beruházási, valamint felújítási és pótlási tervrész, három ütemre vetítve: I. ütem: 1. év, II. év: 2-5. év., III. ütem: 6-15. év⁴⁵.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

ivóvíz-ellátási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FV

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.5. 5-10. o., 16-17. o. és a Gördülő Fejlesztési Terv

Szennyvizek biztonságos gyűjtésének és tisztításának megvalósítása

A-5-2

A szennyvíz-elvezető és -tisztító rendszer valós felújítási igényeinek ismerete alapján szükségszerű a forrás biztosítása, és ráfordítása a rendszerre.

A megépült csatornákra a teljeskörű rákötés ösztönzése, elérése érdekében a törvény által alkalmazott gazdasági eszközön és érdeken túl Budapest fontos környezeti érdeke is, hogy a megépült csatornákra a teljeskörű rákötés – akár fokozatosan, de – megtörténjen, tehát a kerületi rendeletek minél kevesebb kivételi kört tartalmazzanak. Ennek elősegítésére a Fővárosi Önkormányzat megvizsgálja annak alkalmazhatóságát, hogy milyen mértékű, egyszer alkalmazható rákötési kedvezményt lehetne alkalmazni, ezzel is elősegítve azt, hogy a főváros területén a közműolló minél nagyobb mértékben záródjon (2018-ban az ivóvízzel ellátott fővárosi ingatlanok 4,3%-a még nem kötött rá a szennyvízhálózatra⁴⁶).

Az ivóvíz-közmű hálózati elemekhez hasonlóan – a tisztított szennyvizet befogadó Duna vízminőségének megőrzésének érdekében – a fővárosi szennyvízelvezető-rendszer és a szennyvíztisztító telepek biztonságos üzemvitele és az irányítástechnikai alrendszerek informatikai védelme is kiemelten fontos.

Háttérinformáció:

A környezetterhelési díjról szóló törvény 2012. februári hatályú módosítása nyomán tízszeresére növekedett⁴⁷ a talajterhelési díj, amely a jogalkotói szándék szerint erős ösztönzőként hat – a korábban is működő és újonnan létesített – hálózatra történő rákötéshez. Ez a törvénymódosítás szükséges, de még nem elégséges jogi körülményt eredményezett, mivel a hálózatra történő teljeskörű rákötéshez a megemelt talajterhelési díj helyi szintű – Budapesten kerületi szintű önkormányzati rendelettel⁴⁸ történő – érvényesítése is szükséges, ami viszont rövidtávon népszerűtlen, de nem csak hosszabb távon és nem csak az adott település alapvető környezeti érdeke.

Budapest csatornázatlan területein a nem közművel összegyűjtött folyékony hulladék elszállítását közszolgáltatás keretében az FTSZV végzi. Azon ingatlanok esteében, ahol a közszolgáltatás ellehetlenül (terepviszonyok, megközelíthetőség) fontos a használatban lévő emésztők jelenleg kerületi jegyzői hatáskörben történő ellenőrzése.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

A kerületi önkormányzatoknál nyilván kellene tartani az összes szennyvízbekötéssel illetve szennyvízszállítással nem ellátott, de ivóvízzel elátott ingatlant.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

szennyvízkezelési közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FCSM, FV, FTSZV

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi jegyzők

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.5. 10-13. o., 17. o.
- Gördülő Fejlesztési Terv

A-6 ÁRVÍZÜGY

Az elmúlt két évtizedben a Duna árvízszintje több alkalommal is (2002, 2006, 2010 és 2013) megközelítette és meghaladta az eddig regisztrált legnagyobb árvízszintet, ami a szélsőségek egyre gyakoribb előfordulását jelenti. A Duna mértékadó árvízszintjét a főváros középső és északi részén átlagosan 81 cm-rel (min-max: -12 cm – +120 cm) megemelték. A déli szakaszon a mértékadó árvízszintet csökkentették a nagyvízi vízfelszín megfigyelt alakulásának megfelelően⁴⁹. A 2002 után levonult rendkívüli árhullámok idején szerzett tapasztalatok szerint a védművek több szakaszon magasság-, illetve keresztmetszet hiányosak, állapotuk sok helyen rossz. A klímaváltozással összefüggésben az egyik legjelentősebb környezeti kihívás Budapest számára a mértékadó árvízszint növekedéséből eredő helyzet kezelése.

Árvízvédelmi rendszer fejlesztése

A-6-1

A mértékadó árvízszint növekedéséből eredően szükségessé vált az árvízvédelmi tervezési és kivitelezési munkák elvégzése. A Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság koordinálásában⁵⁰ elkészült a fővárosi Duna-szakaszra vonatkozó nagyvízi mederkezelési tervdokumentáció alapján kell a nagyvízi mederben engedélyezhető tevékenységeket, építési követelményeket figyelembe venni. A minél nagyobb lefolyási terület biztosítása érdekében alapvető, hogy a jövőben az elsőrendű árvízi védvonallal nem bevédt hullámterek további beépítését – a településrendezési, szabályozási eszközökkel is – meg kell akadályozni, majd a tiltó rendelkezéseknek érvényt kell szerezni.

Ugyanakkor a lefolyási területek biztosítása nem jelenthet feltétlen prioritást a természetvédelmi szempontokkal szemben, így a fővárosi Duna-szakasz mentén a csak szakaszosan fellelhető, de kiemelt természeti jelentőséggel bíró ártéri ligeterdők ritkítása – a vonatkozó jogszabályi feltétel⁵¹ mellett – nem megengedhető.

Háttérinformáció:

Budapest önálló védekező település az országos árvízvédelmi rendszerbe tagozódva. Az operatív védekezési feladatokat – a Fővárosi Önkormányzat megbízásából – Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. látja el. A védekezés ellátásával, a hatósági felügyeletével összefüggő, a védekezési készütség beállta előtti, a tényleges védekezéssel kapcsolatos és a védekezés megszűnése utáni feladatokat – a vonatkozó kormányrendeletek és miniszteri rendeletek mellett – jelenleg az árvíz- és belvíz-védekezésről szóló önkormányzati rendelet⁵² szabályozza.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

vízkárelhárítási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FCSM

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.5. 2-5. o., 16. o.
- Nagyvízi mederkezelési terv

A-7 IPARBIZTONSÁG

Budapesten 40-50 olyan nagyobb környezetvédelmi jelentőségű üzem található, melyeket a környezetvédelmi hatóság az egységes környezethasználati engedélyezési (IPPC-) eljárás alapján felügyel.

Egyes budapesti telephelyű üzemek működése környezetvédelmi szempontból jelentős környezeti kockázattal is járnak, az ott használt anyagok veszélyes tulajdonságai miatt. A vonatkozó jogszabályok szerint 2019-ben Budapesten összesen 66 veszélyes anyagokkal foglalkozó (többek között gyógyszer-, vegyi-, gáz- és olajipari üzem, erőmű, raktár) telephely található, legtöbbször a X., XXI., XXII. és XXIII. kerületekben. A telephelyek listáját az évente kiadásra kerülő Budapest környezeti állapotértékelése minden évben közli. Az érintett iparbiztonsági szakterületen nincsen fővárosi önkormányzati hatáskör, mivel a katasztrófavédelmi törvény valamint a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló kormányrendelet ezt a feladatkört a veszélyeztetett települések (kerületek) polgármestereihez rendeli⁵³, így a Fővárosi Önkormányzat mozgástere is csak a tájékoztatási feladatokra szűkül le.

A katasztrófavédelmi szempontból érintett lakosság folyamatos tájékoztatása

A-7-1

A főváros területét érintő, katasztrófavédelmi szempontból fokozottan veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekkel kapcsolatos rendszeresen frissített, naprakész információk, valamint a veszélyes üzemek nyilvános biztonsági jelentésének közzététele az állapotértékelés keretében (hatásterületek, releváns információk, vészhelyzeti tervek).

Szükséges a felső küszöbértékű veszélyes üzemek által veszélyeztetett kerületek lakossági tájékoztatóinak közzététele egységesen a fővárosi honlapon is. Budapesten eddig a IV., IX., X., XIX., XXI. és XXII. kerületek készítettek tájékoztatót, pótolni szükséges a XXIII. kerület tájékoztatóját is.

Háttérinformáció:

A katasztrófavédelmi törvény az ipari üzemek vezetőinek köteletségévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedések megtételét. Ezen információkat a veszélyes üzem biztonsági jelentése és elemzése tartalmazza.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

<p><u>A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:</u> polgári védelemmel kapcsolatos közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység</p>
<p><u>A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezetek:</u> környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység</p>
<p><u>A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:</u> Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, kerületi önkormányzatok</p>
<p><u>Kapcsolódó alapelvek</u> elővigyázatosság elve, együttműködés elve, szennyező fizet elve</p>
<p><u>Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • BKÁÉ 2018. II.4. 3-4. o., 6-7. o.

A-8 TELEPÜLÉSTISZTASÁG

A főváros településtisztasági helyzetét – a többi nagyvároshoz hasonlóan, így Budapest esetében is legtöbbször megalapozottan – sok kritika éri, a fővárosi lakosság az elégtelen köztisztasági állapotot a legjelentősebb környezeti problémák között tartja számon. Ugyanakkor a településtisztasággal kapcsolatos igények, elvárások megvalósítását nehezíti, hogy a feladatellátás fővárosi hatáskörei részben rendezetlenek (alapvetően a kettős szintű közigazgatási, illetve közterület-felügyeleti hatásköri rendszer miatt), illetve a településtisztasági feladatok ellátásának szükséges mértéke is tisztázatlan.

Az elmúlt években a közszolgáltatási szerződésekből meghatározott alaptevékenységeken túl a Fővárosi Önkormányzat által elvégzett településtisztasági tevékenységek általában a jóváhagyott szolgáltatási szint és pénzügyi lehetőségek függvényében változtak, területileg egyenetlenül, különböző gyakorisággal végezve (gyakorlatilag a belvárosi területeken többszöri szolgáltatást nyújtva, míg a peremkerületekben nem látható eredménnyel). Az FKF-fel kötött közszolgáltatói szerződés – a jobb köztisztasági szint elérése érdekében – a közelmúltban a végzett munkák minőségének ellenőrzési módjával és gyakoriságával egészült ki.

Hatékonysági kérdéseket vet fel az az évtizedek óta folyó gyakorlat is, miszerint a közszolgáltatást végző fővárosi gazdasági társaságok közül több (FŐKERT, BKV) az alaptevékenységén túl, részben párhuzamosan végez településtisztasági feladatokat is. A hatáskörök, feladatok indokolatlan megosztása eredményezheti, hogy például egy nagykörúti gyalogátkelőnél a járdán és vele szemben a járdaszigeten kihelyezett hulladékgyűjtő edények működtetéséért (pl. rendszeres ürítéséért) külön-külön társaság felel, továbbá a villamossín-sávok, a járdasziget, a közút, egyes esetekben a kerékpárút, a lakóház előtti járda tisztántartásáért is különböző szervezetek a kötelezettek, illetve szerződött társaságok (illetve azok további alvállalkozói) a felelősek, vagy a felelősség nem egyértelműen szabályozott.

További másfajta megosztottság súlyosbítja például azt a helyzetet is, hogy egy fővárosi – a lakóházak előtti járdák síkosságmentesítésére, illetve tisztántartására vonatkozó – szabály érvényesítését a kerületi tulajdonossal, a társasházzal szemben a kerületi közterület-felügyelőnek, illetve a kerületi jegyzőnek kellene érvényesítenie, akinek jogsértés esetén, illetve indokolt helyzetben többek között a fővárosi jogszabály alapján szankcionálnia kellene. A jogi rendezetlenség mellett a helyzetet tovább rontja, hogy egyes kerületi önkormányzatok – közszolgáltatásra való egyértelmű felhatalmazás nélkül, illetve a fővárosi jogszabálytól eltérően – további közterületi hulladékgyűjtő edényt helyeznek ki (de azt később saját hatáskörükben már nem üzemeltetik), vagy lakóházak előtti gépi járdatisztítást végeznek. Utóbbi önként vállalt közszolgáltatás legtöbbször az adott kerületben nem teljes körűen, csak egyes kiválasztott

járdaszakaszokon (közpénz felhasználásával egyes ingatlantulajdonosok feladatát teljesítve) valósul meg.

A település tisztaságával szorosan összefüggő, egyúttal fontos közegészségügyi feladat a város ú.n. egészségügyi kártevőkkel (élősködő rovarok, patkányok és egerek) való fertőzöttségének elfogadható szintre történő csökkentése is, majd az elfogadható szint folyamatos fenntartása. A fővárosban a patkánypopuláció változása a bejelentett patkányészlelések, azon belül a valós bejelentés miatt végzett objektumkezelések száma alapján követhető. Ez azt mutatta, hogy 2013-14-től emelkedni kezdett a patkányfertőzött budapesti objektumok száma. A gyorsan romló folyamat 2018-ban vált olyan mértékűvé, hogy a szakmailag elfogadott és ellenőrzött megelőző beavatkozások műszaki tartalma, szintje már elégtelennek bizonyult az észlelt patkánypopuláció elfogadható szintre történő csökkentéséhez.

Jogi szempontból a rágcsáló- és rovarirtás szakterülete sem megfelelően szabályozott. A vonatkozó jogszabályok nem tartalmazzák egy település patkánypopulációjának meghatározási eljárását, az eredmények értékelési módját, a hatósági követelmények (a hatósági kötelezéssel járó határérték) szintjét, az irtásra kötelezett magán-, jogi személyek feladatellátásának összehangolását végző felelős szervezet megnevezését, feladatkörét, a hatósági eljárás különleges szabályait (pl. azonnali végrehajthatóság). Továbbá a hiányos előírásokat egyszerre több címzettnek kellene végrehajtania, mivel az irtási kötelezettséget a törvény egyszerre határozza meg az ingatlan tulajdonosa, kezelője, egyes funkciójú objektumok (pl.: piacok, földalatti vezetékek, egészségügyi intézmények stb.) üzemeltetői és általában véve a települési önkormányzatok számára⁵⁴.

Az egészségügyi kártevők elleni védekezés témakörében a patkánymentesítés mellett meg kell említeni a csípőszúnyogok gyérítését is, amit Budapest területén 2013 óta az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság koordinál. A kezelési igények elsődlegesen a Duna-part kevésbé beépített térségeiben és nagyobb közparkokban jelentkeznek, különösen a csapadékosabb, illetve árvizes időszakokban. A légi gyérítés mellett az elmúlt években egyre hangsúlyosabbá vált a művelet földi kivitelezése – utóbbi célzottabb kijuttatást tesz lehetővé, ami így az élővilágra kisebb terhelését, kockázatát eredményezi.

A légi irtás 2019 óta európai uniós szinten tiltottá vált, az csak rendkívüli esetekben, az NNK egyedi engedélye alapján lehetséges. (Meg kell jegyezni, hogy természetvédelmi terület felett a légi irtás már régóta tilos és a szolgáltatók ezt általában rendre be is tartják, amit az eljáró hatóságok ellenőrizhetnek.) A kémiai (ún. vegyszeres) módszer helyett elsőbbséget érdemel a biológiai lárvagyérítési módszer, mivel az sokkal kisebb kockázatot jelent az élővilágra nézve, ugyanakkor annak alkalmazhatóságát a különböző környezeti (meteorológiai) körülmények korlátozzák. A szúnyoggyérítés területén javításra szorul az együttműködés az érintett szereplők között is: NNK, Katasztrófavédelem és az önkormányzatok között, amelyek önként vállalt feladatként kiegészítő irtási tevékenységet vállalhatnak.

Környezeti, de emberi hatások is közvetetten elősegíthetik a rágcsálók elszaporodását, például az illegális szemétkerakások teremtene kedvező életfeltételeket számukra. Az elhagyott hulladékok nagy száma országos szintű probléma. Budapesten a periférikus területek, külterületek mellett, a szelektív hulladékgyűjtő szigetek környezetében is jellemző az illegális hulladéklerkás, ami a közszolgáltató társaság számára jelentős többletforrást igényel (a szelektív hulladékgyűjtéssel a C-2 fejezet foglalkozik).

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás keretében kötelezően végzett lomhulladék-gyűjtés jelenlegi fővárosi gyakorlata ugyan közvetetten elősegíti a hulladékok újrahasznosítását, de emellett számos településtisztasági problémát, konfliktust okoz. A törvényi szabályozás⁵⁵ ellenére a kihelyezett lomok jelentős részét széthordják, jogszabályi rendelkezések hiányában a közterületeken kihelyezett lomok jellemzően a városi zöldfelületek degradációjával, a gyalogos- és parkolóterületek használatának ideiglenes ellehetetlenülésével jár. Bár országosan elterjedt és számos településen jól működik a házhoz

menő, megrendelés útján biztosított lomtalanítás, ugyanakkor annak budapesti létrehozása több szempontból is vitatható, de a jelenlegi fővárosi lomtalanítási gyakorlat is felülvizsgálatra szorul.

A településtisztasági problémák kapcsán kell megemlíteni, hogy a főváros egyik nagy hiányossága a nyilvános illemhelyek alacsony száma, továbbá az, hogy a meglévő illemhelyek nem felelnek meg a kor elvárásainak. A Fővárosi Önkormányzat évtizedes adóssága, hogy e területen rendezett helyzet álljon elő: megfelelő sűrűségben hozzáférhető, akadálymentes és környezetbarát illemhelyek kerüljenek kialakításra, fenntartásra.

Településtisztasággal kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata

A-8-1

A településtisztasági helyzet tapasztalható, érdemi javulása érdekében a budapesti önkormányzatok egyeztetése, fokozottabb együttműködése, majd annak eredményeképp a jogszabályi környezet pontosítása szükséges úgy, hogy a budapesti településtisztasági közszolgáltatások működőképessége, teljesítményének szintje átmenetileg se csökkenjen. A Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményeznie kell a kerületi önkormányzatokkal történő együttműködést, majd a vonatkozó jogszabályok olyan módosítását, amely egyértelművé teszi a budapesti településtisztasággal kapcsolatos (szabályozási és végrehajtási) hatáskörök, a feladatellátást egyértelmű megosztását a helyi önkormányzatok között. A budapesti önkormányzatok mindennapos településtisztasági feladatainak egyértelmű meghatározása mellett a Fővárosi Önkormányzatnak továbbra is koordináló szerepet célszerű betölteni a közszolgáltatást végző szereplők között annak érdekében, hogy az egész városban azonos színvonalon történjen a közterületek tisztántartása.

Állami szintű központi szabályozásra lenne szükség a településtisztasággal kapcsolatos objektív követelmények megállapítására.

A településtisztaság állapotának hosszú távon biztosított javulása érdekében rendszeresíteni kell az önkormányzatok és közszolgáltató szervezetek által végzett szemléletformáló tevékenységeket (lásd E-2-1 feladat).

Háttérinformáció:

Bár a törvényi szabályozás a keresztfinanszírozás tilalmával elkülöníti⁵⁶ a településtisztaságot és a települési hulladékgazdálkodást, a két szakterület szorosan összefügg, tekintettel a közterületeken összegyűjtött települési hulladéokra és arra az adottságra, hogy a főváros területén egy közszolgáltató szervezet végzi mindkét szakterülettel kapcsolatos települési önkormányzati feladatokat.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településtisztasági közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.8. 3-4. o.

Fővárosi Önkormányzat településtisztasági feladatainak hatékonyság-növelése

A-8-2

A Fővárosi Önkormányzat irányítása alatt álló közszolgáltató társaságok hatékonyabb (és gazdaságosabb) feladatellátása érdekében a feladatellátás illetékességének tisztázása, majd ennek megfelelően a közszolgáltatási szerződések módosítása szükséges.

A Fővárosi hatáskörbe tartozó közterületek állapotának javítása érdekében – a lakossági vélemények rendszeres felmérése, annak eredményének figyelembevétele és a biztosított források alapján – az elvárt településtisztasági szint területegységre vonatkoztatott műszaki tartalmának, és az ellenőrzés módszerének kidolgozása és érvényesítése szükséges.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településtisztasági közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FKF és további közszolgáltató társaságok

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, integráció elve, szubszidiaritás elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.8. 3-4. o., 6. o.

A rovar- és rágcsálóirtással kapcsolatos jogszabályok rendezési javaslata

A-8-3

A Fővárosi Önkormányzatnak – mint a problémával leginkább érintett egyik legnagyobb népsűrűségű település helyi és területi önkormányzatának – kezdeményeznie kell a rágcsálóirtással kapcsolatos törvények, és a vonatkozó országos szabályozás átfogó felülvizsgálatát, annak érdekében, hogy egyértelműen meghatározottá váljanak:

- egy település patkánypopulációjának mintavételi, helyszíni vizsgálati eljárása, a mintavételi, helyszíni vizsgálatokra vonatkozó akkreditáció (a folyamatos monitorozást végző akkreditált szervezettel szembeni minőségbiztosított feltételek meghatározása) bevezetése, az eredmények hatósági értékelésének, majd folyamatos közzétételének módja, szempontjai;

- a települési patkánypopuláció elfogadható szintje (a fertőzöttségi határérték);
- az irtásra (gyérítésre) kötelezett magán-, vagy jogi személyek feladatellátásának összehangolását végző felelős (hatósági?) szervezet kijelölése, feladatkörének meghatározása;
- az észlelés esetén a hatóságnak történő bejelentés szabályai;
- a hatósági eljárás különleges szabályai (pl. azonnali végrehajthatóság/fellebbezés – másodfokú hatóság; kényszerintézkedés lehetősége, indokoltságának megállapítása) ,
- a biológiai módszerek elsődlegessége az ökológiai szempontból kedvezőtlenebb kémiai módszerekkel, az élővilágra veszélyes vegyszerek használatának tiltása.

Az ingatlan tulajdonosa, kezelője, továbbá egyes funkciójú objektumok (pl.: piacok, földalatti vezetékek, egészségügyi intézmények stb.) üzemeltetőjének rendszeres megelőző irtásra, illetve külön hatósági kötelezésre végzett kötelezettsége mellett indokolatlan a helyi önkormányzatok feladatra történő további általános kijelölése (különösen azért, mert egy önkormányzattal szemben a feladat megfelelő ellátását hatósági eszközök alkalmazásával nem lehet kikényszeríteni, legfeljebb egy intézményt, gazdasági társaságot, illetve annak vezetőjét határozatban a feladat megfelelő ellátására kötelezni).

Szintén a Fővárosi Önkormányzatnak szükséges kezdeményezni a rovarirtáson belül a szúnyoggyérítésben résztvevők munkájának nagyobb fokú összehangolását, a hatékonyabb védekezés érdekében, az ökológiai szempontból legkedvezőbb technológiai megoldások előnyben részesítését.

Háttérinformáció:

A kémiai szúnyoggyérítés során egy piretroid hatóanyagú irtószert permeteznek a szakemberek földi (korábban légi) úton. Az irtószert a kijuttatott mennyiségben emberekre, melegvérű állatokra, növényekre ártalmatlan, az csak többszörös dózisban fejtené ki negatív hatást, az egyéb, nagyobb testű rovarokra szintén kis kockázatot hordoz. A kezeléseket napnyugta után kezdik, hogy a méhekre, és más nappal aktív rovarokra nem jelentsen veszélyt a szúnyogirtás.

A biológiai gyérítés során egy baktérium által termelt fehérjetartalmú készítményt juttatnak a szúnyogok tenyészhelyeire a vízbe. A környezetbarát szer az alkalmazott dózisban kizárólag a szúnyoglárvákat pusztítja el, ártalmatlan minden más élőlényre. Ez a módszer a kifejlett szúnyogok elleni védekezéshez nem alkalmazható, csak az utánpótlásuk csökkenthető a lárvák elpusztításával. A biológiai módszer alkalmazása elsőbbséget élvez minden olyan esetben, amikor ezt a helyszín és az időjárási viszonyok, illetve az évszak lehetővé teszi, azonban erre nincs mindig lehetőség.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településtudományi közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

NNK, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, szubszidiaritás elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.8. 4-5. o.

Lomtalanítási rendszer fejlesztése

A-8-4

A lomtalanítási rendszer átalakítása során egyrészt indokolt, hogy minél nagyobb mértékben megvalósuljon a még használható lomhulladékok újrahasználat, továbbá a minél kisebb károkozással és veszteséggel járó közterülethasználatok, a településkép védelme érdekében a jelenleginél szabályozottabb, rendezettebb és hatékonyabb begyűjtés valósuljon meg.

Háttérinformáció:

A jelenlegi lomtalanítási rendszer bár kis mértékben ugyan, de támogatja a még hasznosítható lomhulladékok újrahasználatát. Budapesten jelenleg két Szemléletformáló és Újrahasználati Központ (SZÚK) működik, ahol a lakosság díjmentesen leadhatja a számára már feleslegessé vált vagy megunt, de más számára még használható tárgyait, eszközeit (pl.: bútor, könyv, konyhafelszerelés, lakberendezési tárgy, babafelszerelés, játék, sporteszköz stb).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

NHKV Zrt., kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

Nyilvános illemhelyek bővítése

A-8-5

A nyilvános illemhelyek fejlesztése és bővítése azt a célt szolgálja, hogy – különösen a belső, turisztikai szempontból is frekvenciált városrészekben – megfelelő sűrűségben hozzáférhető, akadálymentes és környezetbarát illemhelyek álljanak rendelkezésre. Ennek előkészítése, tervezése főleg a belső kerületek önkormányzataival összefogásban halaszthatatlanul szükséges. A Program távlatában meg kell kezdeni az új illemhelyek telepítését.

Háttérinformáció:

Az FCSM által üzemeltetett 56 db illemhely közül az elmúlt évtizedben több, mint 10 helyszínen valósított meg teljes körű felújítást (akadálymentesítés, gyermekpelenkázóval, sok helyen zuhanyzókkal, hajszárítókkal, gyermekekre méretezett szaniterekkel való kiegészítést), a többi helyszínen kisebb korszerűsítések, állagmegóvó beavatkozások történtek. A kerületi önkormányzatok további több mint harminc nyilvános illemhelyet működtetnek, különböző műszaki és fenntartottsági színvonalon.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településtudományi közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FCSM

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

B. TERMÉSZETI TŐKE VÉDELME

B-1 TERMÉSZETVÉDELEM

- B-1-1 Helyi természetvédelmi területek bővítése
- B-1-2 Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása
- B-1-3 Kisvízfolyások revitalizációja
- B-1-4 Jogszabáymódosítási javaslatok a természetvédelem érdekében
- B-1-5 Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban
- B-1-6 Köz- és díszkivilágítással kapcsolatos tervek és jogszabályok ökológiai szempontú felülvizsgálata
- B-1-7 Felelős állattartás elősegítése

B-1 TERMÉSZETVÉDELEM

Budapest közigazgatási területének mintegy 7%-a természetvédelmi oltalom alatt áll, ahol számos védett növény- és állatfaj megtalálható. Elsődleges cél a védett területek botanikai, zoológiai, geológiai és tájképi értékeinek védelme, az élővilág sokféleségének (biodiverzitás) megőrzése, a természetet érő konfliktusok csökkentése, és új területek védetté nyilvánítása.

A természeti környezet és az élő rendszerek egyre súlyosabb terheléseknek vannak kitéve: a legfőbb veszélyeztető tényezők az élőhelyek csökkenése, feldarabolódása, pusztulása, a környezetszennyezés (amelynek egyik speciális formája a fényszennyezés), a nem megfelelő földhasználatból fakadó túlhasznosítás, és az éghajlatváltozással is összefüggésben az özönfajok terjedése. Nagyvárosi környezetben különösen nagy a jelentősége a fénytterhelés okozta ökológiai, természetvédelmi hatásának. A köz- és díszkivilágítás okozta fényszennyezés a helyi élővilágra gyakorolt zavaróhatásával elsősorban a rovarvilág összetételének és ezen keresztül a madárvilág életrendjének megváltoztatását eredményezi, de jelentősen kedvezőtlen hatással bír a denevérfajok szaporodására, illetve az egyedek kondíciós állapotára.

A városi környezetben fokozódó igényként jelentik meg a hobbi állatok tartása, amely számos – a településtudásággal, közterülethasználattal szorosan összefüggő – konfliktus mellett az őshonos állatvilágot is veszélyeztetik a természetes tápláléklánc megbontásával, az élettér elfoglalásával, paraziták, betegségek terjesztésével. A Budapesten létrejött, eredendően nemzetközileg is kiemelkedő biológiai sokféleséget a felelőtlen állattartás, illetve annak hatása jelentősen veszélyezteti. Mára már az egzotikus fajok kedvtelésből való tartása is egyre nagyobb kockázatot jelent, mivel azok a természetbe jutva sok esetben invazív fajként szorítják ki az őshonos élőlényeket.

A természetvédelmi szempontokat nem csupán a természetvédelmi területeken, hanem a „városi ökoszisztémában” is érvényesíteni szükséges. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében javítani kell a természetes élőhelyek arányát és a tájak élőhelyi mozaikosságát, az ökológiai célú tájhasználatot, ökológikus zöldfelület-gazdálkodást előnybe részesítve, ami mérsékli a természetes élőhelyekre háruló külső terheléseket. Az izoláció csökkentésére az ökológiai kapcsolatok erősítése szükséges a szigetszerűen elhelyezkedő természetközeli területek között. A beavatkozás legalkalmasabb területei a Duna menti területek és az agglomerációs szabadterületek felé közvetlen természeti kapcsolatot biztosító pesti kisvízfolyások (az élőhelyvédelmi szempontból is jelentős zöldinfrastruktúra-fejlesztési feladatokat a C-4 fejezet tartalmazza).

Az EU kitűzött célja, hogy területén megállítsa a biológiai sokféleség csökkenését és az ökoszisztéma szolgáltatások hanyatlását és az állapotukat a lehetőségekhez mérten helyreállítsa. E célok magyarországi megvalósítását szolgálja a 2015-2020 időszakra szóló Nemzeti Biodiverzitási Stratégia⁵⁷. Időközben az EU elfogadta a 2020-2030-as időszakra vonatkozó új biodiverzitási stratégiáját⁵⁸, amely alapján egy új nemzeti stratégia kidolgozása válhat időszerűvé⁵⁹. Mindezek figyelembevételével, tekintettel a főváros jelentős természetvédelmi érintettségére szükségszerű egy fővárosi biodiverzitási stratégia készítése is, amely tematikus környezetvédelmi tervként magába foglalja a budapesti természeti területek jelenlegi állapotának és az állapotra ható tényezők részletes felmérését, a biodiverzitás megőrzéséhez, illetve növeléséhez szükséges eszközöket, intézkedéseket és azok prioritizálását.

Helyi természetvédelmi területek bővítése

B-1-1

A helyi természetvédelmi területek kiterjesztésének lehetősége folyamatos vizsgálat tárgyát kell, hogy képezze. Az előzetes felmérések alapján mintegy 800 hektárra becsülhető a védelemre javasolt természetközeli területek nagysága Budapest területén. Helyi védelemre javasolható értékek körébe olyan természetvédelmi szempontból értékes területek tartoznak, amelyek a főváros beépített területeinek növekedése mellett fennmaradtak, őrzik a térségre jellemző egykori élőhelyek biológiai sokféleségét, tájképi értékeit. Az értékes természeti területek védelem alá helyezése, meglévő védettségek területének kiterjesztése a biológiai sokféleség megőrzése céljából szükséges.

Háttérinformáció:

A települési környezetben élő értékes egyedi fák, fasorok, mesterségesen kialakított zöldterületek védelmét nem természetvédelmi jelentőségük, hanem városképi megjelenésük, a városi környezetben betöltött szerepük, esetleg kulturális jelentőségük indokolja. Ennél fogva nem természeti értéként védendő, hanem az épített örökség részeként.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

A védelemre javasolt természeti területek BKÁÉ keretében történő rendszeres felülvizsgálata

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

DINPI

Kapcsolódó alapelvek

biológiai sokféleség védelmének elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- *BKÁÉ 2018. I.1. 5. o., 11. o.*

Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása

B-1-2

A helyi jelentőségű védett természeti területeken indokolt az élőhelyek folyamatos monitorozása, valamint a természetvédelmi kezelés hatékonyabb megvalósítása a FŐKERT és a Budapesti Természetvédelmi Őrszolgálat integritásának megfelelő helyreállításán⁶⁰, munkájának megerősítésén keresztül. A természetvédelmi kezelés kapcsán különösen indokolt a fővárosi közszolgáltató társaságok együttműködése a szakterületükön működő civil szervezetekkel.

Törekedni kell a főváros területén elterjedt invazív növény- és állatfajok visszaszorítására, meg kell akadályozni a tájidegen növénygyedek regenerálódását, megakadályozva, hogy tovább növeljék arányukat és területi kiterjedésüket, ennek érdekében a lakosság szemléletformálása is szükséges (lásd E-2-1 feladat).

Háttérinformáció:

A környezeti állapotértékelés keretében már kidolgozásra került a védett területek állapotának (természetesség, degradáltság, invazív fajokkal való fertőzöttség) monitoring módszere, amely a szükséges beavatkozásokat alapozza meg. Mindez a Természetvédelmi Őrszolgálat folyamatos adatgyűjtését teszi szükségessé.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

A Fővárosi Önkormányzat természetvédelmi őrszolgálatának munkájáról a természetvédelmi örök, továbbá a FŐKERT az elvégzett élőhelykezelési munkákról éves szakmai beszámolót készítenek, amelyek a BKÁÉ természetvédelmi fejezetének felülvizsgálata során kerülnek feldolgozásra.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység, FŐKERT, FÖRI

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

DINPI, civil szervezetek

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, biológiai sokféleség védelmének elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.1. 5-6. o., 9-10. o.

Kisvízfolyások revitalizációja

B-1-3

A jelenleg mesterséges meder-kialakítású, természetességüket nagyrészt elvesztett kisvízfolyások olyan átfogó revitalizációja szükséges, amely alapvető célja a vízkár-elhárítási szempontok biztosítása mellett a patak természetes dinamikájának helyreállítása, a vízutánpótlás biztosítása és ezzel együtt az élőhelyek helyreállítása, a biodiverzitás növelése, a környezetminőség, az önfenntartó képesség javítása. A revitalizáció első lépéseként az intenzív zöldfelület-gazdálkodási gyakorlat felülvizsgálata (lásd B-1-5. feladat), továbbá a védett területeken húzóó kisvízfolyások mederemelése szükséges.

A revitalizációnak járulékos vonzataként a zöldfelületi-rekreációs lehetőségek bővítése is javasolt egyes – természetvédelmi oltalom alatt nem álló – vízfolyásszakaszok mentén (pl. új zöldterületek, sétányok, kerékpárutak kialakításával), hangsúlyozva, hogy az ilyen típusú fejlesztések nem lehetnek ellentétesek a természetvédelmi érdekekkel. A program távlatában a *Rákos-patak és környezetének revitalizációja - Megvalósíthatósági tanulmány és mesterterv* által lefektetett hosszú távú kisvízfolyás revitalizációs program⁶¹ folytatására (pl. zöldsétány kialakítása XIII. és XIV. kerületi szakaszokon), valamint a Szilas-patak revitalizációjának megkezdésére, továbbá a főváros területén található további kisvízfolyások, mint a Hosszúrési-patak és a Gyáli-patak előkészítésére van reális lehetőség. A revitalizációs programok megvalósítása a Fővárosi Önkormányzat koordinálása mellett, az érintett kerületi és agglomerációs önkormányzatok szoros együttműködését igényli – példaértékű összefogás lehetősége rejlik benne.

Háttérinformáció:

Megjegyezzük, hogy a korábban is létező árvízveszélyt (pl. a Hosszúrési-patak vízgyűjtő területén) a fővárosi városfejlesztési tervek korábbi módosítása súlyosbította, az ingatlanfejlesztési érdekből fakadó – környezetvédelmi szempontokat figyelmen kívül hagyó – módosított területhasználati lehetőségek (a túlzott mértékű beépíthetőség) biztosításával. Így most a Fővárosi Önkormányzat jelenlegi feladatává vált ezeken a vízgyűjtő, illetve árvízveszélyes

területeken is az új beépítések, lakóházak árvízvédelmének biztosítása, immáron a korábbi befektetők, majd az új tulajdonosok költségvállalása nélkül.

Fontos megjegyezni továbbá, hogy a budai oldal kisvízfolyásainak teljes körű revitalizációja a domborzati és beépítettségi viszonyokat figyelembe véve, a vízkárelhárítás elsődlegessége miatt a legtöbb vízfolyásszakaszon nem reális.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, vízkárelhárítási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység, FCSM, FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

érintett kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, biológiai sokféleség védelmének elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.1. 11-12. o.

Jogszabálmódosítási javaslatok a természetvédelem érdekében

B-1-4

Budapest az ország legnagyobb urbanizált területe, ahol az emberi tevékenység és az élővilág közötti konfliktusok fokozottan jelentkeznek. A Fővárosi Önkormányzatnak kezdeményeznie, illetve elő kell segítenie az olyan – saját hatáskörben önállóan nem rendezhető – szabályozások, jogszabályok előkészítését, megalkotását, amelyek hozzájárulnak az élővilág megóvásához Budapesten is, elsősorban az alábbi témakörökben:

- Az élővilágra is káros ünneplési szokások (lufik- és lampionok eregetése stb.) szabályozása, mivel azok az ökoszisztémába közvetlenül bejutó, jellemzően jelentős mennyiségű műanyag hulladékokat, illetve a mind gyakoribb tűzijátékok indokolatlanul jelentős helyi légszennyezést és további zajterhelést eredményeznek.
- A kötelező önkormányzati feladati körbe tartozó közvilágítás minimális műszaki követelményeinek országos szintű egységes meghatározása, biztosítva egyidejűleg a megfelelő megvilágítottság biztosítását, ugyanakkor törekedve az élővilágra károsan ható, indokolatlan fényszennyezés kiküszöbölésére. A közvilágítási követelmények – országos szinten egységes – meghatározásának hiányában indokolt a települési önkormányzatoknak megfelelő felhatalmazást adni a közvilágítás jelenleg nem szabályozott kérdéseinek önkormányzati rendeletben történő szabályozására.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

<i>helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység</i>
<u>A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:</u> <i>környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, jogi főosztály, BDK (fényszennyezés csökkentése)</i>
<u>A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:</u> <i>DINPI</i>
<u>Kapcsolódó alapelvek</u> <i>egészséges környezethez való jog, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, integráció elve</i>
<u>Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>BKÁÉ 2018. I.1. 7-8. o.</i>

Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban

B-1-5

A Fővárosi Önkormányzat tulajdonába és résztulajdonába tartozó társaságok zöldfelület-fenntartással és -fejlesztéssel kapcsolatos feladatainak, munkafolyamatainak ökológiai szempontú felülvizsgálata szükséges. A minél gazdagabb faji diverzitás megteremtése, az önfenntartó, stabilabb városi élőhelyek, valamint ún. „méhbarát területek” elősegítése érdekében szükséges a természetkímélő zöldfelület-fenntartás megvalósítása: természetkímélő technológiák alkalmazása (pl. kisvízfolyások partjának kaszálási gyakorlatának megváltoztatása, költési időszakok elkerülése a fás szárú növények kivágása, vagy kezelése során, túlzott intenzitású vagy gyakoriságú beavatkozások elkerülése), vegyszerhasználat korlátozása, csapadékvízzel történő tudatosabb gazdálkodás, alternatív, fenntartható műszaki megoldások (pl. helyben komposztálás) ajánlása.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

adott műszaki közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FŐKERT, FCSM

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, biológiai sokféleség védelmének elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- *BKÁÉ 2018. II. 7. Zöldfelület-gazdálkodás*
- *Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója*

Köz- és díszkivilágítással kapcsolatos tervek és jogszabályok ökológiai szempontú felülvizsgálata

B-1-6

Tekintettel az ökológiai szempontból értékes területeket kedvezőtlenül érintő fényszennyezésre, egyrészt a Fővárosi Közgyűlés által jóváhagyott Budapest Világítási Mesterterv⁶² természetvédelmi szempontú felülvizsgálata szükséges. A Mestertervben a jelenleginél fokozottabban érvényre kell jutatni a közvilágítás területén az ökológiai szempontokat: a védett és egyéb értékes természeti területeken (ökológiai hálózat) külön követelmények megállapítása szükséges (színhőfok, kontraszt paraméterek, megvilágítás időtartama, megvilágítás irányultsága) törekedve az élővilágra károsan ható, indokolatlan fényszennyezés kiküszöbölésére. A fényszennyezés jelentős mértékben fakad az egyre nagyobb több helyszínen alkalmazott és sok esetben túlzásba vitt épület-díszkivilágításokból és a különböző fényreklámok, kirakatok túlvilágításából. A díszkivilágítások és fényreklámok szigorúbb szabályozása a településképi rendeletek (TKR), illetve a reklámokkal kapcsolatos önkormányzati rendeletek felülvizsgálatát igényelhetik.

Háttérinformáció:

A fényszennyezés legsúlyosabban a természetvédelmet érintő probléma, de nem elhanyagolhatóak az emberre, gyakorolt életleni hatásai (pszichikai és hormonháztartási zavarok és ezek következményei), amelyek kutatása ugyanakkor még kezdeti stádiumban van. Szintén említést érdemelnek a túlzott megvilágításból eredő egyéb, járulékos károk, úgy mint: energiapazarlás, káprázást kiváltó hatások, birtokháborítás, éjszakai égbolt természetes fényeinek észlelhetetlensége (kulturális és rekreációs deficit).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység, BDK

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

DINPI, kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

biológiai sokféleség védelmének elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.1. 7-8. o.

Felelős állattartás elősegítése

B-1-7

A Főpolgármester – felismerve a felelőtlen városi hobbi állattartásból fakadó konfliktusokat, környezeti kockázatokat – létrehozta az állatvédelmi ügyek felelősét. E státusszal összefüggésben a Fővárosi Önkormányzatnak szemléletformálást kell végeznie (lásd E-2-1 feladat), és egyeztető fórumot kell teremteni az érintett szervezetek között az alábbi célok, elvek érvényesítése érdekében:

- állatok jóllétének biztosítása a Budapesti Állatvédelmi Chartában⁶³ foglaltaknak megfelelően;

- természetes élővilág, biológiai sokféleség védelme;
- településtisztasági problémák és többletköltségek minimalizálása;
- közterülethasználati, parkhasználati konfliktusok mérséklése, feloldása (amelynek kiemelt eszköze a közösségi tervezés, lásd E-3-3 feladat).

A szemléletformálás keretében adatokat kell gyűjteni azzal kapcsolatban, hogy az állatjólét biztosítása milyen magán (élelmezés és állatorvosi ellátás stb.) és társadalmi (elsősorban településtisztasági) költségekkel jár, és ezt tudatosítani kell a felelős állattartás elterjesztése érdekében. Az ismeretterjesztő tevékenység szélesítése mellett ivartalanítási akciók szervezése is javasolt a fővárosban.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

állatvédelemért, illetve természetvédelemért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

DINPI, kerületi és agglomerációs önkormányzatok, szakmai és civil szervezetek

Kapcsolódó alapelvek

biológiai sokféleség védelmének elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018.I.1. 7. o.

C. FENNTARTHATÓ ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS MEGTEREMTÉSE

C-1 KLÍMAVÉDELEM ÉS ENERGETIKA

- C-1-1 Fővárosi épületek energetikai jellemzőinek javítása
- C-1-2 Távhő-rekonstrukciós Program felülvizsgálata, távhőfejlesztési koncepció megalkotása
- C-1-3 Klímastratégia felülvizsgálata és Klíma Akcióterv készítése

C-2 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

- C-2-1 Hulladékhasznosítás hosszú távú fejlesztése
- C-2-2 Szennyvízkezelés energiahatékonyágának növelése, szennyvíziszap-kezelés hosszú távú megoldásának előkészítése
- C-2-3 Szelektív hulladékgyűjtés bővítése
- C-2-4 Hulladék újrahazsnálatot ösztönző rendszer fejlesztése
- C-2-5 Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás törvényi feltételeinek módosítására vonatkozó javaslatok elkészítése

C-3 CSAPADÉKVÍZ-GAZDÁLKODÁS

- C-3-1 Belterületi csapadékvíz rendszer felülvizsgálata
- C-3-2 Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása

C-4 TELEPÜLÉSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA

- C-4-1 Jogszabálmódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelme érdekében
- C-4-2 Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása
- C-4-3 Erdőterületek fejlesztése és fenntartása
- C-4-4 Közhasználatú zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- C-4-5 Városi faállomány védelme és fejlesztése
- C-4-6 Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése

C-1 KLÍMAVÉDELEM ÉS ENERGETIKA

A Fővárosi Önkormányzat 2008-ban csatlakozott a Polgármesterek Szövetségéhez (Covenant of Mayors, a továbbiakban: CoM), ennek keretében Budapest 2020-ig a CO₂-kibocsátás legalább 21%-os csökkentését vállalta, a 2005-ös bázisértékhez viszonyítva. Az elmúlt évek eredményei alapján úgy látszik, hogy a vállalás nem fog teljesülni: a 2017. évi budapesti energiafelhasználás alapján az egy lakosra jutó 5,4 t CO₂ a bázisértékhez képest csupán 7%-os csökkenésnek felel meg. A legkedvezőbb helyzet 2014-ben jött létre, amikor már 19%-os csökkenés is tapasztalható volt. A CO₂-kibocsátások nem megfelelő mértékű csökkenése, illetve azok ingadozása erős összefüggésben áll a fűtési időszakok hőigényével – hidegebb téli időszakban megnövekedik, enyhébb esetén csökken, ami az említett tartományban történő CO₂-kibocsátás ingadozását eredményezte. Mindemellett a CO₂-kibocsátás növekedése egyrészt az elmúlt években növekvő villamosenergia-felhasználáshoz, másrészt a magasabb üzemanyag felhasználáshoz is köthető (pl. 2018-ban 2016. évhez képest Budapesten 4%-kal növekedett a végső villamosenergia-felhasználás, 5%-kal a benzin és 8%-kal a gázolaj-felhasználás).

Mivel a budapesti lakóépületek energiaigénye (annak CO₂-hozzájárulása) adja – az érvényes budapesti klímastratégia alapján⁶⁴ – az összes ÜHG csökkentési (mitigációs) lehetőség gyakorlatilag 75%-át, így a tervezett intézkedéseket ezért indokolt elsősorban erre a területre összpontosítani, ezért nagy jelentőségű a lakóépületek energetikai célú felújításának (megfelelő hőszigetelés, fűtési rendszerek korszerűsítése, nyílászárók cseréje, megújuló energiaforrások) támogatása.

Bár fővárosi szintű energiafelhasználáson és CO₂-kibocsátáson belül a fővárosi távhőszolgáltatások nem jelentik a legjelentősebb ágazatot, ennek ellenére itt rendelkezik a Fővárosi Önkormányzat a legnagyobb tulajdonosi döntési lehetőséggel, mivel a FŐTÁV energiafelhasználása a fővárosi szint 9%-át, CO₂-hozzájárulása 8%-ot jelent.

A FŐTÁV korábban kezdett Táv hő-rekonstrukciós Programjának felülvizsgálata keretében indokolt egy olyan távhőfejlesztési koncepció megalkotása is, amelynek eredményeképp érzékelhetően növekszik a FŐTÁV távhőszolgáltatását választók, elsősorban a lakossági igénybe vevők száma.

A hivatkozott klímastratégia összefoglaló értékelése szerint: a közlekedés területe is jelentős, az összes kibocsátás-csökkentési potenciál 24%-ával rendelkezik, míg a középületek csökkentési képessége az összpotenciál 1%-a. A megújuló energiahordozókban rejlő mitigációs potenciál és a zöldfelületek szénmegkötési potenciálja is igen alacsony, a kettő együttesen nem éri el a 0,1%-ot. Ugyanakkor az egyes ágazatokban a jelenlegi állapothoz képest a megtakarítás mértéke a lakóépületek, a középületek és a közlekedés terén is igen magas, mindegyiknél 60% feletti.

Az Éghajlat-változási Platform⁶⁵ keretében egyeztetett budapesti klímastratégia (mint tematikus környezetvédelmi terv) részletes helyzetértékelés alapján meghatározza a klímavédelem területén közép- és hosszú távon szükséges beavatkozásokat is. Az elmúlt évek tapasztalatai, és a bekövetkezett változások alapján a klímastratégia felülvizsgálata vált szükségessé, e munka keretében megvalósítható a budapesti Fenntartható Energia Akcióterv (SEAP)⁶⁶ Fenntartható Energia- és Klímaakciótervre (SECAP) történő kiterjesztése is.

Jelen fejezetben a fővárosi energiagazdálkodás hatékonyságnövelésével és a ÜHG-kibocsátás csökkentésével kapcsolatos legfőbb beavatkozási területeket és átfogó jellegű intézkedéseket tartalmazza, a 2030-ig kitűzendő CO₂ kibocsátás-csökkentési célkitűzéseket, valamint azok megvalósításhoz vezető részletesebb feladatokat a Klímastratégia / SECAP keretein belül kell meghatározni, (a további szakmai keretet a jelenleg országgyűlési tárgyalás alatt⁶⁷ lévő NÉS-2. tartalmazza).

A Fővárosi Önkormányzatnak a forgalomszervezési feladatokon túl a budapesti közösségi közlekedési fejlesztésekre van/lehet hatása. Ennek megfelelően, ha a források rendelkezésre állnak, akkor különösen indokolt folytatni a fővárosi kötöttpályás és kerékpáros közlekedési fejlesztéseket, a BKV buszparkjának korszerűsítésén túl, ami a magasabb közszolgáltatási szint mellett, kedvezőbb energetikai és környezetvédelmi tulajdonságot (levegő és zaj) is eredményez. A fővárosi optimális forgalomszervezéssel kapcsolatos feladatok részletes kifejtése a „D.3. Közlekedésügy” fejezetben belül található.

Fővárosi épületek energetikai jellemzőinek javítása

C-1-1

A budapesti ÜHG-kibocsátások mérséklésének egyik leghatékonyabb módja az épületek üzemeltetéséhez szükséges energiaigény csökkentése, amely mind a villamos energia, mind a földgáz, mind az egyéb energiahordozók felhasználásának mérséklését eredményezi. A Fővárosi Önkormányzat a saját, vagy szervezetei (intézményei és gazdasági társaságai) tulajdonában álló épületek energetikai korszerűsítése mellett elő kívánja segíteni a budapesti lakóépületek minél szélesebb körű megújítását is, szemléletformálással (lásd E-2-1 feladat), valamint pályázati eszközök megteremtésével.

Az épületek korszerűsítése (ú.m. határoló szerkezetek hőszigetelése; épületenergetikai rendszerek, berendezések korszerűsítése; távhőhálózatra való csatlakoztatása; megújulóenergia-felhasználásra irányuló technológiák telepítése; zöldtető létesítése stb.) elsődlegesen központi (közvetlen EU-s, illetve kormányzati) forrásokból valósulhat meg.

A megvalósítás során különös tekintettel kell lenni a „D.1.2. *Energiahatékonyság költségvetés növelése*” című feladatban rögzített tervezési elvre, amely alapján a rendelkezésre álló támogatásokat úgy kell felhasználni, hogy egységnyi beruházás a lehető legnagyobb energiamegtakarítást eredményezze.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Felmérés az épületállomány energia-megtakarítási potenciáljáról és a megújuló energiaforrások alkalmazásának lehetőségeiről

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.2. 4. o.
- Budapest Klímastratégiája
- Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja

Távhő-rekonstrukciós Program felülvizsgálata, távhőfejlesztési koncepció megalkotása

C-1-2

A FŐTÁV Távhő-rekonstrukciós Programjának folytatásának keretében távhőellátó rendszer (vezetékhalózat, hőközpontok) felújítása, belvárosi fejlesztése, a szigetszerű rendszerek összekapcsolása, a megújuló energiahordozók részarányának növelése kerülnek megvalósításra. A hálózatbővítések érzékelhető módon hozzájárulhatnak a távfűtés részarányának a fővárosi energiafelhasználáson belüli növeléséhez, illetve a megújuló energiahordozók részarányának növeléséhez, ugyanakkor indokolt egy olyan távhőfejlesztési koncepció megalkotása is, amelynek eredményeképp érzékelhetően növekszik a FŐTÁV távhőszolgáltatását választók, elsősorban a lakossági igénybe vevők száma.

A távhőszolgáltatás szükségszerű bővítéséhez kapcsolódóan olyan jogszabály-módosításokat is indokolt megfogalmazni, amely a nagy hatásfokú kapcsolt hő- és villamosenergiatermelés környezetügyi szempontból is kedvező szabályozottságát lehetővé teszi.

Háttérinformáció:

A távhőszolgáltatás bővítése során, rövidtávon ellentétesnek tűnő folyamatok merülhetnek fel.

A várhatóan egyre enyhébb téli időszakok eredményeképp a fűtési igények és ezzel párhuzamosan a bevételek várható csökkenése, valamint az egyre növekvő finanszírozási igényt jelentő hálózatbővítési, szolgáltatás-korszerűsítési igények (pl. központi hűtés bevezetése) mellett az egyre erősödő finanszírozási igényt tovább fokozhatja a lakóépületek hőszigetelési kiadásainak támogatása eredményeképp jelentkező egyre növekvő bevételcsökkenés is. A rövidtávon jelentkező rendkívüli, jelentős forrásigényt – a hosszú távú érdekeknek megfelelő állami és önkormányzati szerepvállaláson túl – a távhőszolgáltatást igénybe vevők számának jelentős növelése ellensúlyozhatja.

A több fogyasztóval rendelkező és nem szigetszerűen működő, robusztusabb rendszer magasabb szintű ellátásbiztonságot eredményezhet, összességben energiahatékonyabb és kevesebb légszennyező anyag kibocsátásával jár. A leendő távhő fogyasztók döntését alapvetően a rájuk háruló beruházási és működtetési költségek különbségén kívül a beruházás megtérülés ideje befolyásolja, amit alapvetően az állami szintű – az ellátásbiztonság feltételeinek megteremtésén túl elsősorban a takarékosagra, az energiafogyasztás csökkentésére és hatékonyságára ösztönző – energiapolitikai célok prioritása és az ezeknek megfelelő jogi szabályozók tapasztalható ellentmondása, egymást kioltó hatása befolyásol.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

távhőszolgáltatási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FŐTÁV

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.2. 5-6. o.
- Budapest Klímastratégiája
- Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja

Klímastratégia felülvizsgálata és Klíma Akcióterv készítése

C-1-3

Budapest SEAP-jának újabb időszere felülvizsgálatán túl az Alap kibocsátási jegyzék és a Klímaváltozási kockázat és veszélyeztetettség-értékelés alapján válik lehetségessé Budapest Fenntartható Energia Akciótervének (SEAP) Fenntartható Energia- és Klímaakciótervre (SECAP) történő kiterjesztése, amely egyúttal a Klímastratégia felülvizsgálatát is biztosítja.

A Fenntartható Energia- és Klímaakciótervre (SECAP) történő átállással egyidejűleg – a múltbéli és jelenlegi adatok előállítási, becslési korlátaira tekintettel – válhat biztosíthatóvá Budapest további klímaügyi kötelezettségeinek teljesítése is (l.: Polgármesterek Paktuma és az Under 2 Szövetség).

A lehetőségek keretén belül törekedni szükséges egy olyan Alap kibocsátási jegyzék összeállítására, amely az egyéb üvegházhatást okozó gázok kibocsátását is figyelembe veszi, továbbá indokolt elkészíteni Budapest klímaváltozási kockázat és veszélyeztetettség-értékelését.

Az energetikai stratégiai tervezéshez szükséges a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló intézményekkel, épületekkel kapcsolatos adatszolgáltatás, valamint a fővárosi közszolgáltatást végző gazdasági társaságok rendszeres adatszolgáltatásának meghatározása, utóbbi a közszolgáltatási szerződések ilyen tartalmú módosítását is jelenti. Amennyiben készült épületenergetikai tanúsítás a közszolgáltatást végző fővárosi gazdasági társaság, vagy intézmény esetében, annak az adatait is gyűjteni szükséges, és az energiafelhasználásukat elemezni kell, majd ezekből az elemzésekből lehet épületszinten energiahatékonysági projektjavaslatot tenni. A releváns műszaki, energetikai adatok ismeretében fővárosi szinten összehasonlíthatóvá válik az intézmények, társaságok energiahatékonysági rekonstrukciója, energiahatékonysági tulajdonsága, illetve azok adott rendszeren belüli jelentősége. Az állam részéről továbbra is megoldandó feladatot jelent a szén/tűzifa és a megújuló energiafelhasználás lakossági, ipari, és szolgáltatási szektorban történő megfelelő adatgyűjtési módszertanának kialakítása.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH); BFVT Kft.

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.5. 17-18. o., II.2. 2. o.
- Budapest Klímastratégiája
- Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja

C-2 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladékgazdálkodás terén jelentős paradigma váltás kezdődött meg az EU-ban, melynek fő kiváltó oka az volt, hogy Kína megtiltotta a hulladék importját, ami – egyszerre hatva a fejlődő országok által végzett hulladékkezelésre és hasznosításra is – az európai másodnyersanyag piac összeomlását eredményezte.

Nem kis részben ennek tudható be, hogy az Európai Bizottság 2020 márciusában kiadta a *körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervet*, amely “menetrendet biztosít a tisztább és versenyképesebb Európa megvalósításához a gazdasági szereplőkkel, a fogyasztókkal, a polgárokkal és a civil társadalmi szervezetekkel közösen. Célja, hogy felgyorsítsa az európai zöld megállapodás által megkövetelt átalakulást, miközben a körforgásos gazdaságra vonatkozó, 2015 óta végrehajtott fellépésekre épít. Ez a terv biztosítani fogja a szabályozási keret racionalizálását és a fenntartható jövőhöz való igazítását, valamint az átmenetből adódó új lehetőségek maximalizálását, miközben minimálisra csökkenti az emberekre és a vállalkozásokra nehezedő terheket”⁶⁸.

Azzal azonban tisztában kell lenni, hogy ez egy nagyon összetett és hosszú folyamat, amelyhez további infrastrukturális és eszközrendszerbeli fejlesztések szükségesek, amelyeknek a gazdasági és műszaki fenntarthatósága nagymértékben függ az uniós és hazai szabályozási környezettől. Éppen ezért a cselekvési terv javaslatai alapján a mostaninál szigorúbb követelmények várhatók – a budapesti közszolgáltatásban is – mind a hulladékkeletkezés megelőzése, a hulladékok mennyiségének csökkentése, valamint a hatékonyabb gyűjtés és hasznosítás területén is.

Jelen fejezet a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozó, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó települési (háztartási és a háztartási hulladékhoz hasonló) hulladékok gyűjtésére és kezelésére fókuszál.

A hulladékgazdálkodás szoros összefüggésben áll az anyag- és energiefelhasználással, vagyis az erőforrás-gazdálkodással. Globálisan, de országosan is súlyos problémák elé nézünk, ha nem megfelelő eljárások és nem hatékony technológiák kerülnek alkalmazásra, mert a költségek növekedése egyre kevésbé hárítható át a fogyasztókra. A közszolgáltatási díjak befagyasztása, – ami ellentétes a szennyező fizet elvvel is – pedig sajnos egy fenntarthatatlan csapdahelyzetet – az infrastruktúra és az eszközállomány fokozott elhasználódását, a jövő egy más módon történő felélését – eredményezett. Tartós és hosszú távú megoldás – a környezetvédelem alapelvei alapján – a hatékonyság növelésével történő költségcsökkentés lehet, melyhez a településüzemeltetési rendszereket integráltan, megfelelően innovatív, smart technológiák bevezetésével kell megtámogatni.

Ebből a helyzetből valódi megoldást az ún. körforgásos gazdaságra való átállás adhat, mivel erőteljesen hozzájárul az erőforrás-hatékonyság növeléséhez.

A körforgásos gazdaság egyfajta rendszergondolkodás, melynek célja a hulladékkeletkezés tervezett és tudatos megszüntetése, így a jelenlegi lineáris lefolyású hulladéktermelő szemléletmód („vedd meg – használd – dobd ki – vegyél újat”) helyett az anyagfelhasználás ciklikusságára helyezi hangsúlyt; miszerint az anyag teljes életciklusát már előre tervezik, és ehhez igazítják a termelési folyamatot.

A fentiekkel és az EU hulladékokról szóló irányelvvel összhangban a hazai, hulladékról szóló törvény is egyértelműen meghatározza, hogy⁶⁹:

- amit lehet és gazdaságilag, illetve környezetvédelmi szempontból ésszerű, azt anyagában kell hasznosítani⁷⁰;
- amit nem lehet, vagy nem ésszerű anyagában újrahasználni vagy újrafeldolgozni, azt energetikailag kell hasznosítani⁷¹;

- csak az a hulladék kerüljön lerakásra, amit a fenti módokon már nem lehet hasznosítani („maradék hulladék”) ⁷².

A fentieket összefoglalva megállapítható, hogy ⁷³:

- a hulladékok energetikai hasznosítása alapvetően a lerakás magasabb szintű, fenntartandó alternatívája és nem csökkentheti a szelektív gyűjtés, illetve az anyagában történő hasznosítás hatékonyságát;
- az égetőművekben döntően vegyesen gyűjtött települési hulladékok tüzelése folyik és ez nem képezheti akadályát az igen magas újrahasznosítási (recycling) százalékok elérésének;
- a hulladékok lerakótól való jelentős mértékű eltérítése nem valósítható meg energetikai hasznosítás nélkül.

Fentieket kiegészíteni szükséges a háztartásokban keletkező biológiailag lebomló hulladékok teljes külön gyűjtésének fontosságával, mivel – a körforgásos gazdaság megvalósításával összhangban – nem elégséges az a jelenlegi gyakorlat, hogy a teljes hulladékáramhoz képest csekély mennyiségű kerti zöldhulladék komposztálás után az a hulladéklerakó takarását szolgálja.

A Hulladék Keretirányelv 2018-as szigorítása miatt 2025-ig az újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott települési hulladék mennyiségét tagállami szinten legalább 55 tömegszázalékra kell növelni ⁷⁴, valamint 2035-re meg kell valósítani a hulladéklerakókról szóló irányelv szintén 2018-as szigorítása során megfogalmazott célkitűzést, mely szerint a hulladéklerakóban lerakott települési hulladék mennyisége tagállami szinten a képződő települési hulladék összes tömegének legfeljebb 10 százaléka lehet ⁷⁵.

Az új, szigorúbb európai követelményeknek történő hazai és fővárosi megfelelést a műszaki helyzeten és a jelenlegi hulladékkezelési arányokon túl tovább nehezíti a magyarországi hulladékgazdálkodás korábbi jelentős, többszöri átszervezése, ami a budapesti közszolgáltatásban okozott jelentős finanszírozási bizonytalanságon túl a hulladékgazdálkodási célkitűzések megvalósítását is nehezebbé tette. Alapvető probléma, hogy a hulladékkezeléssel összefüggésben keletkező állami bevételek csak részben és nem arányosan kerülnek visszaforgatásra a hulladékgazdálkodási ágazat, a közszolgáltatást végző társaságok számára.

Mindeztől függetlenül az uniós kötelezettségvállalások ⁷⁶ teljesítése érdekében elfogadott és jelenleg is hatályos Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT) ⁷⁷ és a legutolsó Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Terv (OHKT) ⁷⁸ egyértelműen kiállnak az energiahatékony, környezetbarát hulladékgazdálkodás megvalósítása mellett, amelynek alapját – az alapelveken túl – a hulladékhierarchia rendszere ⁷⁹ képezi.

A fentiekben vázolt Európai Unió kötelezettségek országos szintű teljesítése érdekében elengedhetetlenül fontos lenne minél előbb a megváltozott irányelvi alapokra helyezni azokat az országos hulladékgazdálkodási terveket (OHT, OHKT), amelyek a következő évtizedekre meghatározzák a hazai hulladékgazdálkodás stratégiai irányát, a célszámok megvalósításához szükséges lépéseket, az egyes szereplők feladatait. Ez azért is különösen fontos, mert a Fővárosi Önkormányzat hiába elkötelezett a körforgásos gazdaság megvalósítása mellett ⁸⁰ és ismeri fel Budapestnek a hazai hulladékgazdálkodás egészében betöltött stratégiai jelentőségét, ha szakmai és gazdasági mozgástere nem függetleníthető a jelenlegi kedvezőtlen országos szakmai és gazdasági jogi szabályozástól.

Mindezekon túlmenően egy milliós nagyváros nem szemlélheti tétlenül, hogy a hazai hulladékgazdálkodás szabályozásbeli zavarai fennakadást okozzanak a közszolgáltatásban, részint, mert

jelenleg még ennek biztosítása önkormányzati feladat, másrészt pedig integráns része a többi településüzemeltetési alrendszernek és az egészséges, élhető városi környezet biztosításának.

A budapesti hulladékkezelés terén elég vegyes a kép, mivel egyrészt a Fővárosi Hulladékhasznosító Műnek (HHM) köszönhetően az országban itt a legmagasabb a hasznosítási arány, a szemléletformálás és az szelektív gyűjtés terén is szépek az eredmények, de a hulladékkezelés és hasznosítás több olyan létesítménye hiányzik, ami jelenleg csak alvállalkozók bevonásával pótolható és ez egyrészt rugalmatlanságot, másrészt kiszolgáltatottságot eredményez.

Ezen múltból örökölt problémák és hiányosságok, mint például a hiányzó hulladékválogató, átrakodó állomás, valamint hulladék előkezelő megvalósítása mellett arra is számítani kell a következő években, hogy a HHM is egyre komolyabb karbantartási igényekkel fog jelentkezni, mert az utolsó nagyfelújítás óta eltelt közel 15 év.

A hulladék gyűjtés- és szállítás terén a közeljövőben beérkező közel száz cél gép jelentős előre lépés ugyan, de emellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a gazdálkodó szervezetek kiszolgálásához az FKF Nonprofit Zrt-nek még így is mintegy 1,4 Mrd Ft értékben alvállalkozót kell igénybe vennie, ami az NHKV által fizetett 2019-es budapesti szolgáltatási díj mintegy 6%-a.

A korábban leírt és az előbbieken felsorolt problémák rövid és hosszabb távú kezelése érdekében a Fővárosi Önkormányzat úgy döntött, hogy a tulajdonában álló és ezen feladatok végrehajtásáért felelős FKF Nonprofit Zrt-t átalakítja és a korábbi vállalatirányítási struktúra helyett önálló divíziókba szervezti a két fő – így a köztisztasági (településtisztasági) és a hulladékgazdálkodási – ágazatot.

Az intézkedéstől azt várja a tulajdonos Főváros, hogy az FKF Nonprofit Zrt. megőrizze a méretéből és tradíciójából eredő előnyöket, de alkalmassá váljon a korábbiakban vázolt piaci és szakmai kihívásoknak történő megfelelésre, előmozdítsa a vállalat hatékonyabb és rugalmasabb működését, valamint növelje az innovációs képességét. Mindezen átalakításokkal a strukturális alkalmassága növekszik arra, hogy Budapest hulladékgazdálkodási rendszere – amely több mint ami az FKF Nonprofit Zrt. feladatai közé tartozik – képes legyen megoldani az előtte álló problémákat, így azt, hogy továbbra is alacsony a települési hulladékok szelektív visszagyűjtési és hasznosítási aránya, ami uniós összehasonlításban is rossz hulladéklerakási arányt eredményez.

További jelentős hulladékkezelési feladat a szennyvíztisztítási folyamatok eredményeképp folyamatosan keletkező, jelentős mennyiségű szennyvíziszap megfelelő kezelése, hasznosítása.

Budapest hosszú távú környezetvédelmi érdeke, további klímaügyi, energetikai céljai alapján a hulladékgazdálkodás során a következő egymásra épülő célkitűzéseket indokolt kezdeményezni, illetve megvalósítani:

- anyagában történő hasznosításként fokozatosan bevezetésre kerüljön a biológiailag lebomló hulladékfrakció szelektív gyűjtése, és annak feldolgozása;
- az ésszerű műszaki célkitűzés mellett minél nagyobb mértékben valósuljon meg a szelektíven gyűjtött hulladékok utóválogatási rendszere;
- a szennyvizet tisztító telepeken keletkező szennyvíziszapok égetésének olyan módon történő megvalósítása, amely technológia biztosítja az iszaphamu foszfortartalmának – nem csak országos stratégiai jelentőségű⁸¹ – visszanyerését, illetve nem teszi lehetetlenné annak lehetőségét⁸²;
- a hulladékok energetikai hasznosítása (égetése) alap hőbázisa legyen az egyesített (nem szigetszerűen működő) budapesti távhőrendszernek.

Hulladékhasznosítás hosszú távú fejlesztése

C-2-1

A hasznosítatlan települési hulladék lerakótól való eltérítésének megvalósítása érdekében:

- saját szelektív hulladékválogató és kezelő kapacitások fejlesztése, indokolt esetben további növelése (válogatómű, mechanikai előkezelő a PRHK telephelyén, további eszközbeszerzések a papír, műanyag, üveg és fém újrafeldolgozási arányának növelése érdekében), hangsúlyozva, hogy mindezek csak akkor lesznek megtérülő beruházások, ha a végtermékek felvevőpiaci oldala megfelelő módon, állami koordináció mellett (a piaci folyamatokba nem beavatkozva) kiépül;
- az anyagában nem hasznosítható hulladékok lerakástól való eltérítése érdekében – a körforgásos gazdaságra vonatkozó új EU cselekvési terv elvei alapján és a megfogalmazott szakpolitikai célokra tekintettel – az eddig elkészített HUHA2 koncepciók aktualizálása szükséges, megvizsgálva, ha indokolt, egy létesítendő erőmű lehetséges helyszíneit, méreteit, technológiai felépítését;
- a biohulladékok fermentációs feldolgozása érdekében – a biológiailag lebomló hulladék hasznosítási elvének megfelelően – egy biogázüzem létesítési lehetőségének előzetes vizsgálata;
- indokolt megvizsgálni, hogy az FKF Nonprofit Zrt. a FŐKERT-tel együttműködve az általuk kezelt zöldhulladékot együtt, a fővároson belüli komposzttelepeken komposztálják és megvalósítják annak a végtermékének az értékesítését, aminek – jelenleg a szállítása a PRHK komposzttelére történik – mind gazdaságilag, mind környezetvédelmi szempontból optimálisabb megoldása lehetne.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF, FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

NHKV Zrt.

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.6. 8-10. o., 13-14. o.

Szennyvízkezelés energiahatékonyságának növelése, szennyvíziszap-kezelés hosszú távú megoldásának előkészítése

C-2-2

A Fővárosi Vízművek üzemeltetésében lévő Központi Szennyvíztisztító, továbbá a Fővárosi Csatornázási Művek által üzemeltetett észak-pesti, valamint a dél-pesti szennyvíztisztító telepek

esetében a szennyvíziszap lebontása (rohasztása) során az itt keletkező metánból villamos-, illetve hőenergiát állítanak elő, amellyel a szennyvíztisztító telepek villamosenergia- és/vagy hőigénye részben, vagy teljes mértékben továbbra is kiváltható. A keletkező biogáz mennyiségét további, magas szervesanyag-tartalmú hulladékok hozzáadott lebontásával lehet növelni, így ezzel egyidejűleg a hulladékok és a szennyvíziszapok mértékét csökkenteni lehet. Célként fogalmazható meg, hogy legalább a telepek villamosenergia- és hőigényét teljes mértékbe fedezze a telepeken előállított biogáz.

A szennyvíziszapok optimális hasznosítását a keletkezés helyszínéhez minél közelebb kialakított és minél magasabb környezeti haszonnal járó (különösen az azokban lévő foszforvegyületek további hasznosítási lehetőségét biztosítva), minél kisebb költséggel működtethető – akár középtávon megtérülő – beruházás jelentheti, ennek megoldási lehetőségeit szükséges vizsgálni. A megalapozott stratégiai döntés elengedhetetlen feltétele a budapesti szennyvíztisztító telepeken képződő iszapok fizikai és kémiai tulajdonságainak egy éven keresztül folyamatos vizsgálata, részletes elemzése, különös tekintettel a nehézfém-tartalomra és annak forrásaira.

Erről a lehetőségről a már hivatkozott előadás⁸³ ad tájékoztatást.

Ezzel a célkitűzéssel viszont ellentétes műszaki tartalmat határozott meg a Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia⁸⁴ (miszerint „a budapesti szennyvíziszapok esetében a helyi adottságokra figyelemmel a hulladékokkal való együttégetés javasolt”, továbbá „a monoégetés alkalmazása csak az együttégetés megvalósítási lehetőségének hiányában javasolható gazdasági és műszaki okokból”), amelynek felülvizsgálata szakmai és országos, hosszú távú stratégiai célokat is tekintve indokolt lehetne.

A Stratégia szerint⁸⁵ ugyanakkor a Stratégia tervezési időtávján túl a hulladékok együttégetése mellett, azzal párhuzamosan a szennyvíziszapok mono-égetésére is sor kerülhetne.

A fentiekből következik, hogy a kezelt szennyvíziszapok további felhasználását, hasznosítását szükséges szorgalmazni, így számításba lehet venni a mezőgazdasági területekre történő kihelyezést (injektálás, nedves iszap kiszórása stb. – a jogszabályoknak megfelelő minőségi követelményeknek⁸⁶ megfelelően – hátránya, hogy az iszapot tovább kell kezelni, nehézfém és szerves szennyező tartalmakat határérték alatt kell tartani, szigorú adminisztráció és nyomon követés is szükséges), újabb „termék” előállítása komposztálással, egyéb anyagok hozzáadásával (komposzt, tüzelőanyag⁸⁷ stb.), esetleg alapanyagként ipari vagy egyéb hasznosítás is lehetséges (cement-, aszfaltgyártás – hátránya: drága szállítási költség).

Háttérinformáció:

A már hivatkozott dokumentumokon túl a Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia (2018-2023) szerint is a szennyvíziszap önálló égetése (a monoégetés) során keletkező maradékanyagokból (salakból, pernyéből) további fizikai, kémiai eljárásokkal foszfor nyersanyag, ill. fém alapanyagok nyerhetők ki⁸⁸.

„A szennyvíziszap-hamuból történő foszfor hasznosítás feltétele a monoégető berendezések alkalmazása és az égetési maradék elkülönített monodeponiában való tárolása a megfelelő foszforkinyerési technológiai lépcső megépítéséig. Részletes elemzések alapján megállapítható, hogy ma még sem a monoégetés, sem az égetési maradékból való foszforkinyerés nem tekinthető gazdaságos eljárásnak ezért ez nem része a Stratégiának. Azonban Európa-szerte a foszforkinyerés kérdéskör vizsgálata előtérbe került”⁸⁹.

Ennek okáról a már hivatkozott tanulmány ír:

„A foszfátlelőhelyek már csak rövid ideig biztosítják a mezőgazdaság, és azon keresztül az emberiség számára szükséges foszfátellátást. Ezért elengedhetetlen a szennyvizetből történő visszaforgatásáról is gondolkodni. A jelenlegi felhasználás mellett a készleteket csak 50-100 esztendőre becsülik (Cordell et al. 2009; Franz, 2008). Különösen nagy Európa problémája, hiszen egyáltalán nem rendelkezik foszfát tartalékokkal.”⁹⁰

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

szennyvízkezelési közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FCSM, FV, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.5. 13-14. o.
- Szennyvíziszap kezelési és hasznosítási stratégia 2018-2023

Szelektív hulladékgyűjtés bővítése

C-2-3

A települési hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítási aránya és a lerakótól való eltérítés érdekében további erőfeszítések szükségesek a szakpolitikai alapelveken és a hulladékpiramis elvi szempontja szerint az alábbiak szerint.

A hulladékgyűjtés területén:

- vizsgálni kell a szelektív gyűjtés arányának további növelési lehetőségeit, a szelektíven gyűjthető hulladékok körének bővítését, különös tekintettel az üveg és a biológiailag lebomló háztartási hulladékokra első lépésként pilot akciók keretében, mintakerület(rész)eken tesztelve;
- további komplex (újrahasználati és szemléletformáló központként is funkcionáló) hulladékudvarok kialakítása szükséges, a már kialakított gyűjtőpontok megtartása és bővítése mellett, növelve a gumibroncsok, elektromos és elektronikai berendezésekből származó hulladékok és a veszélyeshulladék-gyűjtés arányát;
- a szelektív hulladékgyűjtő edények üritésének és a kerti zöldhulladék elszállításának gyakoriságát a helyi adottságokhoz kell igazítani, hogy a kapacitások szűkössége ne legyen akadálya a szelektív gyűjtésnek;
- ki kell alakítani a közterületi szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúráját.

A lakossági szelektív hulladékgyűjtés hatékonyságának növelése érdekében elengedhetetlen a közszolgáltató szerződésben rögzítettek szerint végzett szemléletformáló, tájékoztató tevékenységek rendszeresítése (lásd E-2-1 feladat).

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

NHKV Zrt.

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.6. 4-8. o.

Hulladék újrahasználatot ösztönző rendszer fejlesztése

C-2-4

A hulladéktermelés megelőzése érdekében célszerű kialakítani – az önkormányzati szociálpolitika ellátórendszerén belül – egy újrahasználatot ösztönző rendszert (javasolt fantázianév: Add tovább!). Megfelelően kijelölt gyűjtőhelyek kialakítása után gyűjteni kell az olyan ruházati cikkeket, műszaki termékeket, könyveket és bútorokat, melyek még alkalmasak lehetnek az újrahasználatra és önköltségi áron meg kell szervezni a termékek újraértékesítését, a tovább adást. A rendszer a hulladéktermelés megelőzésén kívül még a szociálpolitikai konfliktusokra is megoldást keres, ugyanis az újraértékesítés, a rendszer önköltségi áron történő működtetése legfőképpen a hátrányos helyzetű csoportokat segítheti.

Szoros együttműködés szükséges a kerületi önkormányzatokkal, amely során a Fővárosi Önkormányzat – intézményesített szerepvállalással – legfőképpen koordinációs és támogató szerepet tud ellátni. A rendszer az FKF Nonprofit Zrt. fenntartása alatt működő Szemléletformálási és Újrahasználati Központok hálózatára épít, azok kibővítése a cél. Ennélfogva az FKF Nonprofit Zrt. szakmai támogatásával tud a rendszer hatékonyan működni.

Háttérinformáció:

A feleslegessé vált tárgyak továbbadásában, újrahasználatában jelentős szerepe van a civil és jótékonyági szervezeteknek, adományboltoknak, valamint az online közösségi felületeknek. Ezeket a platformokat kiegészítve kell megtalálni a Fővárosi Önkormányzat szerepét a hulladékgazdálkodási közszolgáltatással összefüggésben.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás törvényi feltételeinek módosítására vonatkozó javaslatok elkészítése

C-2-5

A korszerű hulladékkezelés – energetikai szempontok alapján is – magasan szervezett és jól gépesített infrastrukturális rendszert igényel, ami költséges és energiaigényes. A hatékony és magas színvonalú hulladékgazdálkodási közszolgáltatás megteremtése érdekében jogszabály módosítások javaslata szükséges oly módon, hogy:

- A Ht., a vonatkozó rendeletek, a helyi rendeletek, és a 2035-ig kidolgozott hulladékgazdálkodási tervek a megváltozott HKI-vel⁹¹ és egymással összhangban legyenek, azok egységes elvárásokat és előírásokat tartalmazzanak;
- a hulladékkezelés kapcsán keletkező állami bevételek 100%-ban a hulladékgazdálkodási ágazat szereplői számára transzparens módon kerüljenek visszaforgatásra, a nemzeti hulladékhasznosítási célok teljesítésének arányában;
- a jelenlegi állami rendszer átalakítása szükséges oly módon, hogy a szükségszerű állami koordináció ne avatkozzon bele a piaci folyamatokba;
- a Fővárosi Önkormányzat helyi rendeletében rendelkezhesen a közszolgáltatási díjak meghatározásáról és beszedéséről; továbbá
- a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási rendszer elemek fejlesztéséről az állami koordináló szervvel együttműködve, együttesen dönthessen.

Háttérinformáció:

Az önkormányzatok maguk szervezik a közszolgáltatásukat, de meghatározott elvi keretszabályokon belül. A közszolgáltatások méretgazdasága miatt a beruházási és működtetési költségek optimalizálása érdekében indokolt a nagy beruházási igényeket országos szinten is a tervezett méretgazdaságosság figyelembevételével összehangolni.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

megállapodás az állami szereplőkkel

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

hulladékgazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

NHKV Zrt.

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, szubsidiaritás elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.6. 13. o.

C-3 CSAPADÉKVÍZ-GAZDÁLKODÁS

A főváros területén egységes, központilag szabályozott, vagy kezelt csapadékvíz- gazdálkodásról gyakorlatilag nem beszélhetünk. A budapesti kisvízfolyások és az útvíztelenítő árkok egy része a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában vannak, azok üzemeltetését közszolgáltató szervezetei (FCSM és Budapest

Közút) végzik, azonban jelentős hosszúságú hálózat van kerületi önkormányzati tulajdonban, kezelésben és üzemeltetésben is. A hálózat tulajdoni és kezelői megosztottsága, valamint a kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő zárt csapadékcatorna-hálózatok nyilvántartásának hiányossága a főváros csapadékvíz-gazdálkodásának fejlesztése során problémákat okozhat.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény alapján⁹² a fővárosi önkormányzat feladata a vízgazdálkodás, a vízkárelhárítás biztosítása, valamint a vízgazdálkodásról szóló törvény⁹³ szerint a település belterületén a csapadékvízzel történő gazdálkodást szintén a fővárosi önkormányzat feladatának jelöli meg, ugyanakkor a szabályozások a feladat ellátáshoz nem rendelnek költségvetési forrást. Másik probléma, hogy a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény⁹⁴ értelmében az elválasztott rendszerű csapadékcatorna hálózat nem minősül víziközműnek, így szolgáltatási díj nem vehető ki, bár a díjrendszer meghatározása ebben az esetben jóval bonyolultabb, és kevésbé egzakt, mint például az ivóvíz szolgáltatásnál.

A klímaváltozással összefüggésben a helyi csapadékeloszlás is egyre egyenetlenebbé válik. A csapadék évi összegének csökkenő folyamatával összefüggésben megállapítható, hogy Budapesten egyre ritkábban, de egyre nagyobb intenzitású csapadékesemények jellemzőek. Az aszályos időszakok mellett egyre gyakoribbá válnak a heves zivatarok, amelyek eredményeként úgynevezett villámárvizek alakulnak ki, amikor a magasabban fekvő budai és főleg a dél-nyugat budai agglomeráció vízgyűjtő területein a burkolt felületek növelése miatt a patakok alsó szakaszán, illetve a budai parti csatornahálózat mélyfekvésű területein valóságos árhullámok keletkeznek. Ezért indokolt olyan várostervezést és projektátvitel támogatásokat kialakítani, amelyek eredményeképp – a Nemzeti Vízstratégiával⁹⁵ összhangban – a csapadékvíz helyben tartása valósul meg, ezzel is hozzájárulva a vízvezető rendszer terhelésének és az ivóvíz felhasználásának csökkentéséhez (lásd még: A-2 Az éghajlatváltozás helyi hatásaihoz való alkalmazkodás). A szélsőséges csapadékeloszlás a városi zöldfelületek fenntartása szempontjából is kihívásként jelentkezik: meg kell teremteni az öntözővízellátás fenntartható gyakorlatát.

Belterületi csapadékvíz rendszer felülvizsgálata

C-3-1

A városi árvizek megelőzése érdekében indokolt olyan várostervezést és projektátvitel támogatásokat kialakítani, amelyek eredményeképp a csapadékvíz helyben tartása valósul meg. Ehhez a célkitűzéshez alapvetően szükséges csapadékcatorna és egyéb elvezető rendszerek – nyilvántartásának naprakész vezetése, ezek egységes üzemeltetése, a csapadékcatornák rekonstrukciója, rendszeres, megfelelő üzemeltetése.

A külső – elválasztott rendszerben csatornázott – kerületekben rendkívüli fontosságú a még hiányzó csapadékvíz-elvezető művek kiépítése. Emellett megoldást nyújthat a csapadékvizekkel való decentralizált gazdálkodás is, amely a keletkezés helyén biztosít megoldást a csapadékvizek visszatartására, másodlagos felhasználására. A csapadékvizekkel való hatékony gazdálkodást segíti a városi környezetben a szükségtelenül burkolt felületek csökkentése, illetve a vízáteresztő burkolatok növelése. A belső – egyesített rendszerben csatornázott – területeken a hálózat kapacitás bővítése jöhet szóba, ami főleg a szivattyútelepek kapacitásbővítését, a záporvíz-leválasztó kapacitás-bővítését, illetve tehermentesítő gyűjtők kiépítését és a meglévő gyűjtők szelvénybővítését jelenti. Egyes helyeken indokolt előzetesen megvizsgálni, hogy az egyesített rendszerek szétválasztása (külön szennyvíz- és külön csapadékvíz-catorna kiépítése) megoldható-e.

További célként indokolt kitűzni a jelenlegi jogi szabályozási környezet felülvizsgálatát és módosítását, valamint egy gazdasági ösztönző rendszer kidolgozását.

A vízrendezés és árvízvédelem elengedhetetlen feltétele az érintett önkormányzatok érdemi együttműködése, hiszen például a Hosszúréti patak budapesti szakaszán okozott árvizek a szomszédos településekről lefolyó vizek miatt jöhettek létre.

A felhőszakadásokkor lezúduló esővizek átmeneti tározására ideiglenes városi víztározók, esőkertek kialakításának és fenntarthatóságának műszaki feltételeit is vizsgálni kell, célszerűen egy-egy mintaprojekt keretében tapasztalatokat szerezve.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

csapadékvíz-gazdálkodás feladat ellátásával és fejlesztésével foglalkozó hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FCSM

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

érintett kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.5. 15-16. o., 18. o.

Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása

C-3-2

A zöldfelületek mesterséges vízellátásának szükségessége a klímaváltozás előrehaladtával egyre inkább előtérbe kerül. Fontos, hogy az öntözővízellátás a lehető leggazdaságosabb és környezetkímélő módon történjen.

Ennek érdekében a kiemelt fővárosi zöldfelületek fenntartásáért felelős FŐKERT Zrt. közszolgáltatási szerződésének módosítása szükséges: az adott zöldfelületek öntözővízigényének biztosítása során egyedileg kell vizsgálni, hogy környezeti szempontból melyik a legkisebb környezeti terheléssel és arányos anyagi vonzattal járó műszaki megoldás (talajvízkút, felszíni vizekből történő közvetlen locsolási lehetőség vizsgálata az ivóvízhasználattal szemben).

Háttérinformáció:

Az öntözővízzel kapcsolatos minőségi követelmények:

Egyes vízvételi módszerek a kitermelt víz további kezelését igényelhetik, amennyiben annak minősége nem felel meg az öntözővíz minőségi követelményének, esetlegesen olyan anyagok, szennyeződések vannak benne, amelyek a csőhálózat és annak elemeinek meghibásodásához vezethetnek, illetve a csőben lerakódhatnak, így csökkentve annak hasznos átmérőjét. A kitermelt víz minőségét folyamatosan ellenőrizni is szükséges, összességben a víz tisztítása jelentős többletköltséggel is járhat (üzemeltetés, berendezés amortizáció).

<u>A feladat megvalósításának alapfeltétele:</u>
-
<u>A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:</u>
zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység
<u>A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:</u>
FŐKERT, FV
<u>A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:</u>
-
<u>Kapcsolódó alapelvek</u>
biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve
<u>Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

C-4 TELEPÜLÉSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA

A zöldinfrastruktúra, az Európai Unió által bevezetett új fogalom a településtervezési szempontú zöldfelületi rendszert komplex szinten értelmezi, mind területi vonatkozásban (urbánus és rurális tájat összefűző térszerkezeti rendszer), mind pedig ágazati értelemben (a zöld- és kékinfrastruktúra-elemek ökoszisztéma szolgáltatásán alapuló társadalmi, egészségügyi, ökológiai, környezeti, és gazdasági haszon).

A főváros zöldinfrastruktúrájában jelentős szereppel bírnak a város beépített területeit jellemzően övező, a közigazgatási terület mintegy 11%-át kitevő erdőterületek. Az ökológiai kapcsolatok javítása, a biológiai sokféleség fenntartása, valamint a zöldfelületi intenzitás növelése, ezáltal a kedvezőbb városklíma kialakítása érdekében további erdőtelepítésekre van szükség különösen az erdőterületekben hiányos, pesti városrészekben. Ugyanakkor a településszerkezeti tervben erdőterületbe sorolt területek csaknem fele terv maradt, telepítésük az elmúlt húsz évben nem történt meg (sok esetben az erdőtelepítés a kedvezőtlen tulajdonviszonyok, a rossz termőképességi adottságok vagy egyéb korlátozó tényezők miatt nem is lehetséges).

Budapest zöldfelületi ellátottságát a belső területek alacsony zöldfelület-intenzitása jellemzi. Ki kell emelni, hogy a zöldfelületi intenzitás javítása a környezeti állapotjavítás, a környezeti terhelések mérséklésének egyik fő eszköze (városi klíma, levegőminőség, talajállapot stb.).

A közparkok, közkertek és parkerdők alkotják a lakossági rekreáció meghatározó színtereit. Budapesten a közhasználatú zöldfelületek mind minőségi szempontból, mind területi megoszlás tekintetében jelentős egyenlőtlenségeket mutatnak, az egy főre jutó zöld- és erdőterületek nagysága elmarad a nemzetközi ajánlástól. Szükség van új közparkok kialakítására, valamint a meglévő zöldterületek és a feltáró szabadtér-hálózat rehabilitációjára, minőségi megújítására.

A zöldfelületek összeköttetését zöldfolyosók biztosítják (pl.: fasorok, utak és vízfolyások menti zöltsávok), így szervezve azokat egységes rendszerré, a szigetszerűséget megszüntető és nagyobb környezeti hatást eredményező hálózatba. Ugyanakkor jelenleg a műtárgyakká –helyenként zárt csatornává – átépített kisvízfolyások nem tudják betölteni ökológiai és rekreációs szerepüket. További problémát jelent, hogy a budapesti sorfák idősek vagy leromlott állapotúak, ezért egyre jelentősebb feladattá válik a fasorok megújítása.

A városi zöldinfrastruktúra hosszú távú fenntarthatósága érdekében elengedhetetlen a zöldfelület-gazdálkodásban jelenleg fennálló, alábbi problémák kezelése:

A zöldfelületek jogi védelme jelenleg nem megfelelően biztosított. Nem létezik zöldfelületek védelméről szóló törvény, amely rendelkezne arról, hogy a települési közterületeken lévő egyes zöldfelületek ingatlanának tulajdonosától, annak a területnek a kezelői és vagyongazdálkodói feladatellátása nem választható el. Az ettől eltérő helyzetek rendezése érdekében a helyi önkormányzatnak tulajdonváltás esetén az illetékességi területükön elővásárlási joguk legyen. A budapesti kiemelt zöldfelületek érintett ingatlanjainak meghatározása – az érintett kerületek előzetes véleménye alapján – a Fővárosi Közgyűlés hatásköre. Továbbá meghatározná a minimálisan megkövetelt vagyongazdálkodási feladatokat, valamint felhatalmazása alapján a helyi önkormányzatok – Budapesten a Fővárosi Önkormányzat is – önkormányzati rendeletet alkothatnának a települési zöldfelületekkel kapcsolatos egyes helyi szabályokról, illetve államigazgatási feladatkörében a (fő)jegyző rendelkezne megfelelő jogi eszközzel, hatósági hatáskörrel zöldfelületek, fasorok, fák megfelelő védelme érdekében.

Sok esetben jellemző, hogy a kiemelt fővárosi jelentőségű zöldfelületek tulajdonosa és kezelője elválik egymástól és a különböző vagyongazdálkodók (kormányzat – Fővárosi Önkormányzat – kerületi önkormányzatok) akár formális együttműködése sem elég a hatékony zöldfelület-gazdálkodáshoz (pl. egységes nyilvántartás, a fejlesztési elképzelések lakossági igényekkel történő összehangolásának hiánya). Külön meg kell említeni a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő utak zöldfelület-kezelési problémáját. A Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő főútvonalak, közutak és közterületek kijelöléséről szóló 432/2012. (XII. 29.) Korm. rendelettel összefüggésben nem tisztázott, hogy a közútkezelő kötelezettsége mire terjed ki. A helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól szóló 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet alapján a közút melletti növényzet gondozása, alakítása a közútkezelő feladata, míg a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet alapján a tulajdonos, kerületi önkormányzatot is kötelezettségek terhelik. Mivel a szakmai szempontoknak megfelelően egy fa gondozását egyetlen szervnek kell végeznie, szükségszerű a jogszabályi kollízió feloldása, amely mind a gondozási tevékenység végzésére kötelezett, mind a kárfelelősséget viselő terén egyértelmű helyzetet teremtené.

Elengedhetetlen, hogy központi jogszabály (törvény) rendelkezzen a zöldfelületek vagyonyilvántartásáról (a fáknek csak beruházási értéke van, egy ilyen tartalmú beruházás aktiválása után nincs azoknak amortizációja, egységesen alkalmazott vagyonyilvántartási szabálya).

Közparkok terhelése területileg egyenetlen: egyes parkokban túlhasználat, míg máshol a kihasználatlanság a jellemző.

A fővárosi kezelésű közhasználatú zöldfelületek fenntartása évtizedek óta alulfinanszírozott, ami folyamatos és jelentős minőségromlást eredményez.

Jogszabálmódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelme érdekében

C-4-1

A Fővárosi Önkormányzat részéről aktív szerepvállalás szükséges a magasabb rendű jogszabály módosítások kezdeményezésére, hogy azok biztosítsák a megfelelő települési zöldfelület-gazdálkodáshoz szükséges felhatalmazásokat, jogosítványokat. Javasolnia kell:

- a zöldfelületek védelméről, fenntartásáról szóló törvény, továbbá végrehajtásról szóló kapcsolódó rendeletek megalkotását, illetve a jelenleg hatályos vonatkozó kormányrendeletek módosítását (az Möt. módosítása is indokolt az önkormányzatok

zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos kötelező feladatai, illetve a szükséges jogi felhatalmazások tekintetében) a zöldfelületek gazdasági értékének meghatározására;

- a fás szárú növények védelmének megerősítését magasabb rendű jogszabályokban, valamint a jogharmonizáció megteremtését a különböző jogszabályok között (erdőtörvény, OTÉK, fás szárú növények védelméről szóló kormányrendelet);
- az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet módosítását, mivel a rendelet alapján a zöldvagyon nyilvántartása és adatszolgáltatási rendje nem megfelelően szabályozott (lásd C-4-6 feladat: *Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása naprakész üzemeltetése*);
- a településrendezési eszközök módosítását, illetve a hatékonyabb biológiai aktivitás érték szabályozás kialakítása érdekében, melynek fontos eleme lenne, hogy a beépítésre szánt területek közötti átsorolásoknál is érvényt szerezzenek a kompenzációs elvnek;
- a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól szóló 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet és a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet közötti jogszabályi kollízió feloldása oly módon, hogy az adott közút kezeléséért felelős önkormányzat végezze a közút melletti növényzet gondozását, alakítását is.

A kiemelt fővárosi zöldterületek és kiemelt zöldfelületek helyi szabályainak tartalmazniuk kell, hogy az egyes adott közterület-használatok gyakorisága a zöldterületek érzékenysége, regenerálódó képessége és a rendezvények időtartalma, tervezett látogatói száma szerint történjen.

Törvényi szabályozás hiányában a zöldterületek tulajdonosi helyzetét úgy kell rendezni, hogy a Fővárosi Önkormányzat kizárólagos tulajdonjogot szerezzen ezeken a területeken, vagy a kezelői feladatokat a terület tulajdonosával megkötött vagyongazdálkodási szerződés alapján végezze. A részletek kidolgozása a ZIFFA (Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterv) keretében indokolt.

Háttérinformáció:

A zöldfelület-gazdálkodást érintő különböző törvények, kormány-, miniszteri és önkormányzati rendeletek alá-fölé rendeltsége miatt nem lehet csak Fővárosi Önkormányzathoz kapcsolódó önkormányzati rendeletek szintjén kezelni a jogszabályi hiányosságokat, problémákat.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

elővigyázatosság elve, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, integráció elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.7. 2-8. o.
- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása

C-4-2

A zöldterületek rehabilitációja, felújítása mellett ugyanannyira fontos a fenntartás és a karbantartás, ezért a létesítés költségei mellett biztosítani kell a hosszú távú fenntartás és a felújítás forrásait is, tehát növelni kell a fajlagos támogatási forrásokat (1m²-re jutó ráfordítást).

A kerületekkel együtt ki kell dolgozni egy olyan rendszert, amely a fapótlás körüli anomáliákat (Fővárosi Önkormány tulajdonába tartozó fák esetleg felmerülő pótlása során a pénzbeli megváltás lehetősége jelenleg a kerületi önkormányzatok környezetvédelmi alapjába biztosított, ez viszont a Fővárosi Önkormányzat számára vagyonszerzést eredményez) kezeli.

A Lomb Alapítvány⁹⁶ kiváltására, annak forrásinak felhasználásával a Fővárosi Önkormányzatnak egy új, zöldfelületi célokra elkülönített alszámlát kell kialakítania, amely a fővárosi tulajdonú fák pótlását célzó pénzbeli kompenzációk mellett közvetlenül képes fogadni magán szervezetek vagy személyek felajánlásait is. Az ide érkező befizetéseket kizárólag budapesti zöldfelületfejlesztési célok pályázati támogatására szabad felhasználni (fásítás, udvarzöldítés stb.), bárki számára átlátható módon.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.7. 4. o.
- Budapest Zöldinfrastruktúra Koncepciója

Erdőterületek fejlesztése és fenntartása

C-4-3

Szükséges a meglévő erdőterületek megőrzése, feldarabolódásuk megakadályozása, valamint minőségi és mennyiségi fejlesztésük, különösen a pesti oldal erdőterületein.

Kiemelten fontos a fővárosi településszerkezeti tervben erdő besorolású, de nem fásított területek termőhely-feltáró alkalmassági vizsgálata, majd ennek eredménye alapján az alkalmas területekre egy erdőtelepítési terv kidolgozása, majd elsőként a fővárosi tulajdonú ingatlanokon a tervszerű erdőtelepítések megkezdése.

Szorgalmazni kell a magántulajdonú, de erdőtelepítésre alkalmas területek erdősítési protokolljának kidolgozását, valamint a motivációs eszközök bevezetését. A Fővárosi Önkormányzat a jelentősebb erdőterületeken, különösképp a helyi jelentőségű természetvédelmi területeken a saját tulajdonszerzést támogatja a természetvédelmi szempontú erdőművelés biztosítása érdekében. A FŐKERT Zrt.-t kell alkalmassá tenni a fővárosi erdőterületek szakszerű erdőművelésének megvalósítására.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

erdőgazdálkodási döntések előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, BFVK

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Pilisi Parkerdő Zrt.

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.2. 9-10. o., II.7. 8-9. o.
- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

Közhasználatú zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztése

C-4-4

A közhasználatú zöldfelületekkel ellátatlan körzetekben új, közcélú zöldterületeket (városi park, közpark, közkert, fásított tér stb.) kell kialakítani. A belvárosban elsősorban a gyalogos közterek és sétáló utcák hálózatának további fejlesztése, valamint a zöldfelületek alternatív fejlesztése (pl.: zöldtetők, belső udvarok zöldítése) a feladat.

Javasolt a meglévő zöldterületek minőségi fejlesztése, valamint kialakításuk, szerkezetük, funkciókínálatuk igazítása a megváltozott igényekhez és környezethez. Különösen fontos a pesti városi parkok láncolata, a Budai parktengely, a Duna menti területek és a kerületi feladatkörben lévő lakótelepi zöldfelületek fejlesztése. A parkok rekreációs és rendezvény terhelését össze kell hangolni, különösen a jelentősebb rendezvényekhez, ezért a meglévő városi nagyparkok tehermentesítésére új területeket kell kijelölni Budapesten.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.2. 8-9. o., II.7. 3-5. o.
- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

Városi faállomány védelme és fejlesztése

C-4-5

Tízéves fásítási terv kidolgozása, majd a gördülő tervezés folytatása indokolt, amely éves ütemezésben tartalmazza a helyszínek és a mennyiségen túl a minőségi fejlesztés adatait, továbbá a korszerű és tervezett műszaki előkészítés (a minőségi faiskolai anyag beszerzése, ill. a városfásításra alkalmas taxon-kínálat faiskolai termesztése) tervezett költségeit is. A fásítási programnak ki kell terjedni a Fővárosi Önkormányzat, vagy szervezeteinek tulajdonába álló nem, vagy csak korlátozottan közhasználatú ingatlanokra, így pl. a köztemetőik területére is.

A 10/2005. (III. 8.) Főv. Kgy. rendelet felülvizsgálata szükséges a fasorok, faegyedek telepítési, favédelmi előírásainak meghatározására. Jogszabályi szintre kell emelni az elkészült szabványok fontosabb elemeit: a Magyar Díszkertészek Szakmaközi Szervezete által előkészített „Díszfák és díszcserjék ültetése települések közterületein MSZ 12172:2019” és „Fák védelme építési területeken MSZ 12042:2019” című szabványok.

Javasolt az ideiglenes vagy előfásítási céllal telepített „kék fák” fogalmának bevezetése is.

Háttérinformáció:

Az ún. „kék fák” ideiglenes, átmeneti fásításra, vagy előfásításként és tervezett kivágással telepített fák, amik külön szabályozás alá esnek, s így mentesülnek a pótlási kötelezettség alól. Ezt a fogalmat a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII.30.) Kormányrendelet nem tartalmazza.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FŐKERT, BTI

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Magyar Díszkertészek Szakmaközi Szervezete

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, együttműködés elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.7. 5-8. o.
- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése

C-4-6

Budapest teljes közigazgatási területét felölelő, egységes módszer alapján készített, naprakész működtetésű zöldkataszter (fa- és parkkataszter) létrehozása indokolt. Ennek érdekében a Fővárosi Önkormányzat kezdeményezi, hogy elsősorban az állami szervek, kerületi önkormányzatok, azok szervezetei, intézményei, vagy akár nagyobb gazdasági szervezetek, vagy magánszemélyek tulajdonában, kezelésében, vagyongazdálkodásában lévő zöldfelületek biológiai aktivitását meghatározó releváns adatait a helyi klímavédelem és fővárosi zöldfelület-gazdálkodás összehangolása érdekében önkéntesen és térítésmentesen a Fővárosi Önkormányzat számára megadják vagy egy közös térinformatikai rendszerben kezeljék. A FŐKERT által létrehozott FATÁR alkalmazást célszerű lenne továbbfejleszteni olyan irányba, hogy a kerületi önkormányzatok és az egyéb zöldfelületgazdálkodók által kezelt zöldfelületek, fasorok és egyéb zöldfelületi elemek is megjelenjenek az adatbázisban. Az optimális zöld-gazdálkodás megszervezése érdekében célszerű lenne törvényi szinten rögzíteni, hogy a Fővárosi Önkormányzat feladata a budapesti zöldvagyron nyilvántartása. Mivel a fakataszterek rendszeres aktualizálása jelentős költséggel jár, ezért többlet (központi) források biztosítása szükséges az önkormányzatok számára. Az adatok alapján készített egységes fővárosi zöldkataszter összesített adatait a Fővárosi Önkormányzat honlapján rendszeresen frissíti, majd annak eredményét folyamatosan közzéteszi.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

zöldfelület-gazdálkodási közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

FŐKERT

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója

D. KÖRNYEZETBARÁT VÁROSIRÁNYÍTÁS, VÁROSFEJLESZTÉS

D-1 KÖRNYEZETBARÁT TERVEZÉSI MÓDSZEREK

- D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása
- D-1-2 Energiahatékonyság költséghatékony növelése
- D-1-3 EMAS általános bevezetése, majd fenntartása a közszolgáltatást végző gazdasági társaságoknál
- D-1-4 Zöld gazdaság ösztönzése, zöld közbeszerzés

D-2 BARNAMEZŐS TERÜLETEK

- D-2-1 Barnamezős területek megújításának elősegítése

D-3 KÖZLEKEDÉSÜGY

- D-3-1 Közösségi közlekedés fejlesztése
- D-3-2 Környezetbarát járművek használatát elősegítő infrastruktúra-fejlesztés kezdeményezése

D-1 KÖRNYEZETBARÁT TERVEZÉSI MÓDSZEREK

Budapest lakossága az elmúlt évtizedekben csökkent, jelenleg stagnál, míg az agglomeráció lakossága dinamikusan növekedett és növekszik. Ezzel párhuzamosan a külső kerületek és az agglomerációs gyűrű településeinek fejlesztése sok helyen a természetes zöldövezet beépítését eredményezte. Különösen a keleti határzónában és a budai hegyvidéken tapasztalható a beépített területek strukturálatlan összenövése. Ennek hatására a főváros infrastruktúra igénye (közmu ellátás, közlekedés) jelentősen és folyamatosan növekedett, illetve növekszik, amely egyrészt ellentétes a főváros finanszírozási érdekével (mivel az agglomeráció településeinek lakói, akiknek érdeke miatt is indokolt a közszolgáltatások fejlesztése, illetve akik szintén használói a fővárosi közszolgáltatásoknak, nem járulnak hozzá kellő arányban a fővárosi közszolgáltatások fejlesztéséhez), másrészt a folyamat környezeti szempontból is kedvezőtlen, az ún. kompakt város alapelvei ellen hat.

A kompakt város olyan hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, ahol a városi élethez szükséges funkciók kis távolságon belül maradéktalanul elérhetők (a területtakarékossági szempontokat figyelembe véve), ezzel csökkentve a közlekedési szükségleteket, teret adva a gyalogos-kerékpáros közlekedés számára.

A kompaktság elve kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy a településfejlesztés alapvetően funkció- (és nem épület-) fejlesztésként értelmezett. A településrendezés és fejlesztés területén a kompaktságot megvalósító elveknek agglomerációs szinten is alapvető céllá kell válnia. Törvényi felhatalmazások alapján a Fővárosi Önkormányzat településrendezési eszközeivel (a településszerkezeti tervvel és a fővárosi rendezési szabályzattal) tudja befolyásolni a település alakítását és fejlesztését, illetve ezen a szakterületen ezekkel az eszközökkel gondoskodik a települési környezet és értékek védelméről.

A Fővárosi Önkormányzatnak a rendelkezésre álló forrásai korlátozottak, ezért különösen fontos, hogy a beruházásai során a forrásokat a lehető leghatékonyabban állítsa a környezetvédelem szolgálatába. Cél, hogy egységnyi beruházásból a legnagyobb energiamegtakarítást, legjobb környezeti eredményt legyen képes megvalósítani.

Továbbá a Fővárosi Önkormányzat a közszolgáltatást végző gazdasági társaságainál – a környezetbarát vállalatirányítás alkalmazásának eddigi szorgalmazásán túl – elsősorban az összes környezetvédelmi követelmény betartását is igazoló Eco-Management and Audit Scheme (környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer, a továbbiakban: EMAS) hitelesítésre való tulajdonosi kötelezéssel tud hozzájárulni a hatékonyabb környezeti teljesítményhez, a fővárosi fenntarthatósághoz.

A környezetvédelmi szempontok érvényre juttatásának egyik önkéntes eszköze, ha az adott szervezet környezetirányítási rendszert alkalmaz. Amikor egy gazdasági tevékenységet végző szervezet a környezeti teljesítményét tanúsíttatja (ISO 14001:2015 szabvány szerint), vagy hitelesített (közösségi rendelet⁹⁷ által meghatározott, állami szinten nyilvántartott⁹⁸ EMAS-rendszer alapján), akkor a környezettudatos vállalatvezetés olyan önkéntes, etikus eszközök közül választ, amelyek eltérő gazdasági, társadalmi körülmények mellett a megfelelő szintű környezeti célkitűzés elérésére alkalmasak. Mindezt azzal a meggyőződéssel teszi, hogy ez a döntés szervezete számára legalább középtávon gazdasági előnyt és alaptevékenysége iránt egyre nagyobb helyi társadalmi bizalmat, amelynek hatásaképp a tulajdonos számára növekvő helyi társadalmi elismerést eredményezzen.

Ebben az esetben az önkormányzat – amellet, hogy elvégzi saját költségvetésének rendszeres környezeti auditálását – a közvetlen irányítása alá tartozó gazdasági társaságok működésében is elvárja a környezetvédelmi szempontok fokozott érvényre juttatását. Emellet a lehetőségeihez mérten – környezetbarát, ú.n.: zöld közbeszerzési eljárásokkal – olyan gazdasági ösztönzőket alkalmaz, amely a

Budapesten működő, illetve a város számára szolgáltató társaságokat is érdekeltté teszi a hatékonyabb környezetvédelmi teljesítmény elérésében.

A jelenleg elfogadás előtt álló Budapest Főváros Önkormányzata 2020-2024 időszakra szóló Gazdasági Programja (BpGP 2024) a főpolgármester-jelölti Budapest Mindenkié program céljainak (egy szolidárisabb, zöldebb, igazságosabb, nyitottabb és szabadabb Budapest megteremtése) megfelelő Új Budapest-politikát, annak gazdasági lehetőségeit, kereteit, céljait mutatja be, és meghatározza azok megvalósítása érdekében a Fővárosi Önkormányzat feladatait.

Mivel a jelen települési környezetvédelmi program (a törvényi meghatározás szerint már mint határidő nélküli, de ugyancsak kötelező önkormányzati feladat) részben szintén a Budapest Mindenkié programból kell hogy kiinduljon, ezért ezen önkormányzati programok összehangolása alapvetően szükséges.

E tárgykörben kell megemlíteni a negyedik ipari forradalomként emlegetett infokommunikációs technológiai újításokat (mesterséges intelligencia, big data, robotizáció stb), amelyek számos kérdést és lehetőséget vetnek fel a városüzemeltetés, városfejlesztés területén is. A valós és digitális világ minden eddiginél szorosabb kapcsolatba került, és ezzel párhuzamosan lehetőségek, de újabb kihívások is megjelennek a hatalmas mennyiségű adat kezelése, értelmezése és azok optimális célú felhasználása kapcsán. Nagy kihívás, hogy az új technológiai eredményeket a városi életminőség szolgálatába állítsuk, és az ezzel kapcsolatos újabb – természeti, városüzemeltetési, de az informatikai – veszélyeket is időben felismerjük és kezeljük. A fővárosi műszaki közszolgáltatásokkal kapcsolatban keletkező adatok felhasználása nagy felelősséggel jár, ezért nagy körültekintést is igényel. Az adatok részben, vagy egészben való közzététele egyrészt elősegítheti az alulról (civil, vagy piaci oldalról) érkező nyilvános megoldási javaslatok befogadását, a döntéselőkészítő folyamatban ezzel a részvételiség növelését, majd az ilyen eredményes folyamatok eredményeképp a döntések végrehajtásának nagyobb fokú lakossági támogatását, ugyanakkor a teljesen megnyitott adatbázisok egyre növekvő informatikai, ennek eredményeképp ellátásbiztonsági kockázatokat is rejthetnek magukban.

Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása

D-1-1

A településrendezési eszközök olyan alkalmazása szükséges, amely megakadályozza a város szétterjedését, az agglomeráció további összenövését. Ennek érdekében kezdeményezni kell a BATrT módosítását is. Az egyközpontúság helyett (a "rövid utak városa" tervezési alapelvnek megfelelően) az alközpontok fejlesztését kell elősegíteni, míg a zöldmezős beruházások helyett a város belső tartalékait adó barnamezőket kell fejleszteni. A különböző városi funkciók (intézmények, munkahelyek stb.) megfelelő területi eloszlása érdekében agglomerációs szintre emelt elemzések szükségesek, amely alapján célszerű megtervezni (és engedélyezni) az adott funkcióra szolgáló létesítmény megvalósítását. Tehát a funkcióhiányokat, majd a megközelíthetőség szempontjait kell előtérbe helyezni az ingatlanpiaci lehetőségek kihasználása, érdekek elsődlegessége helyett. Fontos még kiemelni, hogy a lakossági célú – működtetési, amortizációs költségeket is figyelembe vevő – ingatlan- és funkciófejlesztés meg kell, hogy előzze a rendezvényfunkció (pl.: olimpia, világvásár, turisztikai) célú fejlesztést.

Különösen az átlagosnál jobb minőségű termőföldek esetében meg kell akadályozni a művelés alatt álló területek művelésből való kivonását, valamint a településrendezési eszközök alkalmazásával szorgalmazni kell az erdő besorolását, de alapvetően fásítás nélküli területek

termőhely alkalmassági vizsgálatát, majd az erdőtelepítésre költséghatékonyan alkalmas területek erdőtelepítési programjának kidolgozását.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.1. 2-3. o.

Energiahatékonyság költséghatékony növelése

D-1-2

Elsődleges cél az energiahatékonyság költséghatékony növelése, (egységnyi beruházásból hogy lehet a legnagyobb energiamegtakarítást, legjobb környezeti eredményt megvalósítani), ezen belül elsődleges szempont a megújuló energiaforrások részarányának lépésről-lépésre történő költséghatékony növelése.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

adott beruházás előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

EMAS általános bevezetése, majd fenntartása a közszolgáltatást végző gazdasági társaságoknál

D-1-3

A helyi önkormányzatok és azok közszolgáltatásokat végző gazdasági társaságai példát kell, hogy mutassanak a környezetvédelmi hatósági követelmények teljesítése során, az energiahatékony és környezetbarát technológiák alkalmazásában, valamint a termékek és szolgáltatások vásárlása során. Ezért a közszolgáltatási szerződések felülvizsgálata, illetve az éves tervek előkészítése során szorgalmazni kell az elővigyázatosság és integráció elveinek érvényre juttatását, továbbá – a BKP 2026 küldetésének megfelelően – azokban rögzíteni indokolt a Fővárosi Önkormányzat elvárását, hogy a Program időtávlátában a műszaki jellegű közszolgáltatásokat végző gazdasági társaságok teljes tevékenységükre EMAS hitelesítést szerezzenek, majd folyamatosan tartsák fenn az EMAS minősítésüket.

A műszaki közszolgáltatásokat ellátó fővárosi gazdasági szervezetek vezetői jutalmazási feltételeinek meghatározása során – például a közszolgáltatások elvárt műszaki színvonalának biztosításának, az ellátásbiztonságon, a gazdasági szervezet közérdeket szolgáló költséghatékony működésén, a fejlesztések eredményes és határidőre történő megvalósításán, a lakossági észrevételek, panaszok megfelelő és hatékony kezelésén túl – indokolt érvényesíteni a környezetvédelmi hatósági követelmények maradéktalan betartatását, a teljes szervezet környezeti teljesítményének tervezett, folyamatos, EMAS hitelesített fejlesztését is.

Háttérinformáció:

Az ISO tanúsítási rendszer követelmény szintje sok tekintetben elmarad az EMAS-rendszer követelményeitől, mivel a tanúsítási eljárás csak a környezeti teljesítmény javulását igazolja, akár függetlenül attól, hogy a hatósági követelményeket teljesítették-e. Ezzel szemben az EMAS a környezeti teljesítmény folyamatos javulásán túl igazolja a hatósági környezetvédelmi követelmények maradéktalan teljesítését is. Az EMAS rendszer előzetes környezeti állapotfelméréshez, és nyilvános környezetvédelmi nyilatkozathoz köti a hitelesítést. A rendszer a környezeti teljesítmény folyamatos értékelése mellett, az adott szervezet dolgozói és beszállítói számára is betartandó környezetpolitika kialakítását követeli meg.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Közszolgáltatási szerződések felülvizsgálata

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

adott műszaki közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység, BVH, közszolgáltató társaságok

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.4. 4-6. o., 7-8. o.

Zöld gazdaság ösztönzése, zöld közbeszerzés

D-1-4

A Fővárosi Önkormányzatnak a rendelkezésre álló eszközeivel érdekeltté kell tennie a fővárosban működő gazdasági társaságokat a minél jobb környezeti teljesítmény elérésében. A zöld közbeszerzések megvalósításával előnyben kell részesíteni a környezetbarát vállalkozásokat (pl. EMAS hitelesített státusz többlet pontot jelent, az ISO 14001:2015 szabvány szerinti tanúsításhoz képest) és termékeket. Emellett vizsgálni szükséges, hogy az Önkormányzat milyen egyéb kedvezményeket tud érvényesíteni (pl. iparűzés adó differenciálása a gazdasági szervezet dokumentált EMAS hitelesítettsége, így a szervezet környezetvédelmi követelményeket betartó teljesítménye alapján).

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Közbeszerzési szabályzat felülvizsgálata

Iparűzési adóval kapcsolatos szabályozás felülvizsgálata

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

önkormányzati közbeszerzés szabályozásának előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

Fővárosi közszolgáltató társaságok

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

Főváros Fenntartható, Zöld és Innovációs Közbeszerzési Stratégiája

D-2 BARNAMEZŐS TERÜLETEK

Miközben a város az értékes termőföldterületek rovására növekszik, addig a fővárosban jelenleg legalább 1200 hektárnyi olyan – barnamezősnek nevezett – terület található, amelynek korábbi funkciója felhagyott, vagy alulhasznosított és újbóli használatba vétele beavatkozást igényel.

A barnamezős területek irányított (nem spontán) funkcióváltása jelentősen hozzájárulhat a rendezettséghez, a környezetkímélő, tudatos területhasználaton túl, közvetett hatásként (csökkentve a természetközeli élőhelyekkel kapcsolatos beépítési elképzeléseket) a talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelméhez, a mezőgazdasági, az erdő- és fásított, azon belül a még meglévő természetes élőhelyek – a védett természeti területek – megőrzéséhez.

E területek hasznosítását sok esetben hátráltatja a – saját, illetve közvetlen környezetének korábbi funkciójából eredő – vélt vagy valós környezeti szennyezettsége. A Fővárosi Önkormányzatnak – szűkös anyagi lehetőségei mellett – mindent meg kell tennie, hogy elősegítse, kezdeményezze e területek rehabilitációját.

Barnamezős területek megújításának elősegítése

D-2-1

A barnamezős területek kataszterének, valamint a kármentesítési kötelezettséggel terhelt helyszínek adatbázisainak rendszeres aktualizálása⁹⁹ és közzététele a környezeti állapotértékelés honlapján is indokolt, ezzel is elősegítve rehabilitációra szoruló egyes területek megújítását, valamint a környéken élők tájékoztatását.

A kivizsgálást követő tényfeltáráskor, majd az azt követő beavatkozási tervek elkészítésekor – a természetes regenerálódás és az új funkciók, és nem utolsósorban a klímaváltozás hatását ellensúlyozó zöldfelületi intenzitás növelése érdekében – a jövőbeni területhasználat meghatározása során indokolt előnyben részesíteni a zöldfelületi célú területhasználatot, különösen a zöldterületekkel (közparkokkal, közkertekkel) és erdőterületekkel kevésbé ellátott térségek esetében.

Háttérinformáció:

A Fővárosi Önkormányzat a barnamezős területek funkcióváltásának elősegítésére évről-évre aktualizálja a budapesti barnamezős területek kataszterét, amely az egyes területek városépítészeti jellemzőit, az esetleges értékesítésükkel kapcsolatos információkat, továbbá a belvárosi használaton kívüli ingatlanokat (foghíj telkek, üres épületek) is tartalmazza.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

barnamezős területek állami nyilvántartásának felelőse

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, integráció elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. I.3. 7-8. o., 11-12. o.

D-3 KÖZLEKEDÉSÜGY

A közlekedés a gazdaság fejlődésének alapvető feltétele, ugyanakkor jelentős környezeti terhelést, évtizedek óta egyre növekvő károkat is okoz. Ennek az elválaszthatatlan kettősségnek a kiegyensúlyozása a közlekedéspolitikai feladata: hogyan lehetséges a mobilitási igényeket elsősorban csökkenteni, a káros következmények minimalizálása mellett kielégíteni, a fenntartható mobilitást megvalósítani. El kell érni, hogy a városi mobilitás okozta környezetszennyezés ne legyen az elkerülhetetlennél nagyobb.

A fővárosi közlekedés a budapesti energiaszolgáltatáshoz köthető CO₂-kibocsátáshoz mintegy 20%-ban járul hozzá. A város egyik legjelentősebb környezeti problémái közé sorolható a zajterhelés, amelynek elsődleges forrása a gépjármű-, a kötöttpályás- és a légi közlekedés. A budapesti lakosság több, mint negyede határérték feletti zajszinttel érintett területen él³³.

A közlekedés a levegőminőséget is kedvezőtlenül – helyenként és időszakonként jelentősen – terheli: a közúti közlekedés hatása elsősorban a magas nitrogén-dioxid szennyezettség kialakulásában meghatározó (amely közvetett módon a talajközeli ózon feldúsulásában is szerepet játszik), és kisebb mértékben, de az aeroszol (PM) szennyezettség kialakulásában is az egyik fő tényező.

Az elmúlt évtizedek társadalmi-gazdasági fejlődése következtében a mobilitási igények az áruforgalmon túl a személyszállítás terén is folyamatosan növekedtek, amely többek között a személygépjármű-ellátottság növekedésében és az üzemanyag-fogyasztás emelkedésében – azaz a közutak forgalomterhelésének növekedésében – is megmutatkozott. A főváros területén lévő közúthálózat gépjárműforgalmi terhelése 2007 és 2018 között érdemben nem változott; a gazdasági helyzet változásait követve a forgalom nagysága a vizsgált időszakban 1,5-2,0%-ot növekedett. A kötöttpályás közösségi közlekedés utasforgalmában is csökkenés tapasztalható, ez azonban valószínűsíthetően a gyorsvasúti hálózaton folyó rekonstrukciós munkák hatása.

Mindezek mellett meg kell említeni, hogy a XX. században bekövetkezett gyors motorizáció (a személygépjárművek tömeges használata) az egyéni személygépjármű-közlekedés elsődlegességét eredményezte. A megnövekedett mobilitási igényeket a közúti infrastruktúra folyamatos kapacitásbővítése követi, illetve egyszerre generálja is. A gépjármű-közlekedés elsődlegességét kiszolgáló városfejlesztési gyakorlat a közterületek képét radikálisan, kedvezőtlen módon megváltoztatta: a többsávos útpályák és a parkolófelületek váltak dominánssá a gyalogos- a kerékpáros- és a zöldfelületek rovására, jelentősen rontva a város élhetőségét és arculatát.

Az európai trendeket követve a fenntartható és élhető várostervezés jelentőségét felismerve az elmúlt évtizedekben számos olyan fejlesztés, intézkedés valósult meg, amely az egyéni gépkocsihasználat helyett az alacsonyabb fajlagos környezetterhelést eredményező közösségi közlekedés, vagy a gyalogos-kerékpáros közlekedés igénybevételére ösztönzi a lakosságot (pl. metró- és villamoshálózat fejlesztése, P+R parkolók építése, kerékpáros infrastruktúra bővítése, forgalomcsillapítás, gyalogos zónák kialakítása, korlátozott várakozási övezetek bővítése stb.).

A fenntartható közlekedés- és szállításszervezés érdekében kiemelt jelentőségű a városon belüli mobilitási igények mérséklése és a megtett utak hosszának csökkentése, elsősorban a városfejlesztés/-rendezés eszközeinek alkalmazásával (*lásd: D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása feladat*), valamint a megtett utak fajlagos környezetterhelésének csökkentése a közösségi közlekedés és az ú.n. szelíd közlekedési módok előtérbe helyezésével, a környezetbarát közlekedési eszközváltás- és eszközválasztás prioritizálásával.

A fővárosi mobilitás fenntarthatóságát kizárólag a budapesti önkormányzatok hatáskörében lehetetlen megvalósítani, mivel a tervezési terület akár még a különböző módon meghatározott budapesti agglomeráció határait is meghaladja, illetve az agglomeráció önkormányzatainak együttműködésén túl alapvetően szükséges a központi kormányzati szervek megfelelő feladatellátása, illetve ezzel együtt a megfelelő forráselosztások biztosítása.

A főváros és az agglomeráció között zajló kétirányú forgalom nagysága – az átmenő forgalmat leszámítva – mintegy 600 ezer személygépkocsi-utas, valamint 350 ezer közösségi közlekedési utas naponta. Ennek 78%-a irányul az agglomerációból Budapestre, míg 22%-a Budapestről az agglomeráció irányába, ezért a helyzetet enyhítő intézkedések előkészítése csak az agglomeráció¹⁰⁰ egészére kiterjedő tervezéssel lehetséges.

A mobilitás területén szükséges tervezési szempontokat, átfogó feladatokat és az azok megvalósítását szolgáló konkrét intézkedéseket a Budapesti Mobilitási Terv tartalmazza.

Közösségi közlekedés fejlesztése

D-3-1

A fővárosi (és agglomerációs) közlekedés olyan optimális – a forgalmi, az energetikai és környezeti szempontokat is figyelembe vevő – forgalomszervezése szükséges, amely során megvalósulhat:

- a különböző közlekedési módok előnyének biztosítása a következő prioritási sorrend szerint: gyalogos közlekedés → kerékpáros közlekedés → kötöttpályás közösségi közlekedés → minél kisebb környezetterhelést (különösen zajt és levegőterhelést) eredményező közösségi közlekedés → minél kisebb környezetterhelést eredményező autóbérlés (carsharing) → minél kedvezőbb környezetvédelmi besorolású gépjármű közlekedés;
- a főváros egész területére nézve minél kisebb mértékű lakossági zajérintettség;
- a főváros egész területére nézve minél kisebb közlekedési eredetű légszennyezés és ÜHG-kibocsátás.

A főváros belső kerületeiben a személygépjármű forgalom nagyságához jelentős mértékben hozzájárul az agglomerációból, illetve a külső kerületekből érkező – a munkába, az iskolába jutással és visszatéréssel kapcsolatos ún.: – hivatásforgalom. Ezért elengedhetetlenül szükséges az agglomerációs településeken, valamint a fővárosi bevezető utak mentén, a város határán nagy befogadóképességű P+R parkoló hálózat és hozzá csatlakozó, lehetőleg kötöttpályás közösségi közlekedés kialakítása, miközben a közlekedési módokat prioritási sorrendjük szerint veszik figyelembe.

A koronavírussal kapcsolatos rendkívüli helyzet tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a hivatásforgalom csökkentésében a home office típusú munkavégzés elterjesztése, támogatása is segítséget jelenthet.

A gyalogos-kerékpáros és közösségi közlekedés népszerűsítése érdekében, azok előnyeivel kapcsolatban rendszeres szemléletformáló kampányok folytatása szükséges (lásd E-2-1 feladat).

Háttérinformáció:

Együttműködés a fővárosi, a kerületi és a vonzáskörzetbe tartozó települések önkormányzatai között a megfelelő P+R parkolók/parkoló házak kialakításában, illetve a kedvező kapcsolódó közösségi közlekedés megvalósításában.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

közlekedéssel kapcsolatos közszolgáltatások működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

BKK

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Budapest Fejlesztési Központ, kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.3. 4-5. o., 9-10. o.
- Budapesti Mobilitási Terv

Környezetbarát járművek használatát elősegítő infrastruktúra-fejlesztés kezdeményezése

D-3-2

A városi közösségi közlekedésben a kötöttpályás közlekedés fejlesztése, a közúti vasúti hálózat (villamos) és a gyorsvasúti hálózat (metró) bővítése, a vasútvonalak integrálása a városi közösségi közlekedés rendszerébe. A kötöttpályás közlekedési infrastruktúra-fejlesztések során előnyben kell részesíteni a zajvédelmi szempontból kedvező, egyúttal a hatékonyabb közterület-használatot is eredményező, felszín alatti műtárgy-kialakításokat. A felszín alatti átépítések eredményeként felszabaduló közterületeket a gépjárműforgalom elől elzárva a gyalogos-kerékpáros közlekedés céljára, illetve új zöldfelületként kell hasznosítani.

A kerékpáros infrastruktúra további fejlesztésén túl szükséges a zéró emissziós, elektromos üzemű járművek elterjedésének elősegítése (pl. töltőhálózatának kiépítése, várakozási díj kedvezmény, stb.). Kedvező önkormányzati feltételek biztosítása olyan autómegosztó (carsharing) vállalkozások számára, amelyek szolgáltató tevékenységük során kizárólag elektromos meghajtású járműveket üzemeltetnek.

Az elektromos meghajtású mikromobilitási eszközök (kerékpárok, rollerek stb.) egyre szélesebb körben elterjedő használatának önkormányzati szintű szabályozására a kapcsolódó magasabb rendű jogszabályok módosítását követően lesz lehetőség. Az eszközök térnyerése során vizsgálendő, hogy alkalmazásuk a modal split milyen irányú, és milyen mértékű változását vonja maga után.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

közlekedéssel kapcsolatos közszolgáltatások működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

BKK

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Budapest Fejlesztési Központ, közlekedési ügyekért felelős minisztérium

Kapcsolódó alapelvek

egészséges környezethez való jog, elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, szennyező fizet elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- Budapesti Mobilitási Terv

E. KÖRNYEZETTUDATOSSÁG ERŐSÍTÉSE

E-1 KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS

E-1-1 Évenkénti környezeti állapotértékelés és annak közzététele

E-2 SZEMLÉLETFORMÁLÁS

E-2-1 Szemléletformálás és tájékoztatás

E-2-2 Környezettudatosság javítása a Főpolgármesteri Hivatal és a fővárosi intézmények, gazdasági társaságok esetében

E-2-3 Szelektív hulladékgyűjtési program hirdetése köznevelési intézményekben

E-2-4 Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása

E-3 PARTNERSÉG, KEZDEMÉNYEZÉS TÁMOGATÁSA

E-3-1 Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás

E-3-2 Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása

E-3-3 Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során

E-1 KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS

Környezetvédelmi ismeretek és az ökológiai összefüggések megértése nélkül nem képzelhető el fenntartható városműködtetés, -fejlesztés, továbbá megalapozott környezettudatos életmód, ezért a hiteles helyzetértékeléshez, ebből következően a reális tervezéshez (célokhoz, döntési, valamint megvalósítási sorrendekhez), azok visszacsatolásához, továbbá az érintettek megalapozott hiteles tájékoztatásához folyamatosan értékelni kell Budapest környezeti állapotát. Ezzel biztosítható az önkormányzati tervezési folyamatok megalapozottsága, a különböző szakterületi tervezések megfelelő összehangolása, a tervezési folyamatba bevont lakosság előzetes, hiteles tájékoztatása, ami jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy az érintettek, résztvevők számára közérthetően világossá tegye, hogy legtöbb tervezési – jellemzően fogyasztói célú – döntésüknek milyen mértékű környezeti következményei is vannak, lehetnek.

Ezért is törvényi kötelezettsége¹⁰¹ a helyi önkormányzatoknak (a Fővárosi Önkormányzatnak is), hogy a helyi környezet állapotáról a lakosságot rendszeresen, évente tájékoztassa. Tekintettel arra, hogy egyes fővárosi környezetügyi feladatokkal kapcsolatos különböző tájékoztatások, vélemények részben megalapozatlanok, nem hitelesek, a Fővárosi Önkormányzatnak mindent meg kell tenni a lakosság hiteles (vonatkozó jogszabályoknak megfelelő, szakmailag ellenőrzött, lényegi és valós folyamatokat mutató) tájékoztatása érdekében.

A lakosság hiteles tájékoztatásával kapcsolatban további jelentős kihívást jelent a napjainkban nagyon hangsúlyossá vált infokommunikációs eszközök használata, amelynek során a közösségi média közreműködésével személyre szabott, célzott információk gyors és széleskörű, hatékony eljuttatása történik. Az Önkormányzat korábbi tájékoztatási gyakorlata sok esetben elavult, jelentős lemaradásban van a piaci, vagy civil alapon szerveződött, működtetett felületek kommunikációs hatékonyságával.

Évenkénti környezeti állapotértékelés és annak közzététele

E-1-1

A környezettudatosság erősítésének és a megalapozott döntés-előkészítésének egyik alapvető eszköze Budapest évenkénti környezeti állapotértékelése, amely a Budapest Portálon kerül közzétételre, továbbá legalább két évente a főbb adatokat, következtetéseket közérthetően tartalmazó összefoglaló kiadványa is előállításra kerül. A környezeti információk rendszeres felülvizsgálata és közzététele szükséges a rendelkezésre álló digitális platformokon (weblap, applikáció) felhasználóbarát módon. A környezeti állapotértékeléssel (és a települési környezetvédelmi programmal) kapcsolatos aktív kommunikáció és a társadalmi vélemények feldolgozása szükséges.

A döntés-előkészítés feltételeinek megteremtésén túl az érdemi párbeszéd elősegítése érdekében a Budapest Közút Közterületi Adatpublikációs Rendszer (KAPU) környezeti állapotértékelés tartalmú fejlesztésével és annak folyamatos fenntartásával is biztosítható a felhasználók számára a hiteles környezeti állapotjellemzők interaktív módon történő elérése, a tendenciák megismerése, a különböző hatótényezők közötti összefüggések keresése, feltárása.

Háttérinformáció:

A környezeti információkkal kapcsolatos Aarhusi Egyezmény¹⁰² alapelveit Magyarországon már az 1990-es évek eleje óta alkalmazzák, ugyanakkor továbbra is indokolt, hogy az érintettek – a fővárosiak, a döntés-előkészítők, döntéshozók – megfelelő környezetügyi tájékozottsága és a környezettudatosság-erősítés hatékonyságának javítása érdekében a BKP 2026 is rögzítse az ezzel kapcsolatos feladatokat.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Állami körben és közszolgáltató társaságoknál keletkező környezeti adatok rendelkezésre állása, rendszeresített adatszolgáltatás
<u>A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:</u> környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység
<u>A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:</u> Budapest Közút
<u>A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:</u> -
elővigyázatosság elve, együttműködés elve
<u>Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:</u> <ul style="list-style-type: none"> • BKÁÉ 2018. II.9. 5. o. • Kapcsolódó tematikus terv

E-2 SZEMLELETFORMÁLÁS

A releváns környezeti adatok hitelességi kérdésén túl a környezettudatosság erősítésének egyik legfőbb kihívása – a Magyar Természetvédők Szövetsége nyomán¹⁰³ – az a végsőnek nevezhető ok, miszerint általánosan elfogadott társadalmi értékévé vált, hogy a társadalom többsége az anyagi javak gyarapodásában véli felfedezni az élet értelmét, a boldogulás forrását.

A budapesti lakosság környezeti attitűdjére a nemzetközi és országos felmérések alapján lehet következtetni, illetve egyes országos felmérések a fővárosra vonatkozó adatokat is tartalmazzák. A rendelkezésre álló országos és nemzetközi felmérések¹⁰⁴ alapján a budapestieket jobban jellemzi a környezetükért való aggodás, mint a más magyarországi városokban vagy vidéken élőket. A fővárosiak nagyobb arányban vállaltak nagy költséggel és elkötelezettséggel járó környezetvédelmi tevékenységet. Ugyanakkor a főváros környezeti elemeinek állapotára és azt befolyásoló tényezőkre vonatkozó teljes körű, reprezentatív lakossági felmérés még nem készült Budapesten.

A környezeti nevelés elsősorban az állami hatáskörben szervezett általános és középiskolai oktatás részeként valósul meg, de az önkormányzat által fenntartott óvodák, valamint egyéb (civil és szakmai) szervezetek is végeznek szemléletformálási tevékenységet, elsősorban a gyermekek körében. Így az új ismeretek befogadására legnyitottabb gyermekek és fiatalok hosszú távon is meghatározó ismereteket szerezhetnek, ami viszont jó alap lehet a társadalmi szintű kedvező változások eléréséhez.

A Fővárosi Önkormányzat is vállalhat ebben szerepet, közvetett módon a közszolgáltatásokat nyújtó gazdasági társaságain keresztül. Jó példaként említést érdemel az FKF Zrt. évek óta, széles körben végzett Környezetvédelmi Oktatóprogramja, valamint az általa rendszeresen szervezett gyermekrajz- és szépiírói pályázatok.

A szemléletformálást nem csak a fővárosi lakosság és vállalkozások részére fontos biztosítani, hanem Fővárosi Önkormányzat, illetve a fővárosi tulajdonú közszolgáltatást végző gazdasági társaságok munkavállalói számára is, annak érdekében, hogy a környezettudatos szemlélet példamutató módon érvényesüljön a napi működésük során. A közbeszerzéseket, a projekteket, az éves üzleti terveket és stratégiákat a – gazdaságossági szempontok érvényesítésén túl – környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok mentén is kell kialakítani (lásd még D-1 Környezetbarát tervezési módszerek).

A különböző érdekeltek, tevékenységek között feszülő környezeti konfliktusok kezelése, a kezdetben lakossági ellenállást kiváltó, de környezeti szempontból indokolt intézkedések kommunikációja, előkészítése kulcsfontosságú, e tekintetben előre kell lépnie a fővárosi helyi önkormányzatoknak.

Szemléletformálás és tájékoztatás

E-2-1

A megfelelő lakossági együttműködés, cselekvés elősegítéséhez átfogó szemléletformáló kampányok kezdeményezése szükséges. A szemléletformálási feladatok többsége a közszolgáltató társaságok alapfeladataként jelentkezik, emellett a környezetvédelmi hasznot eredményező beruházásokhoz ismeretterjesztő, népszerűsítő átfogó kampányok társítása szükséges, növelve a projekt támogatottságát. Különösen fontos a rövidtávon érdeksérelemmel járó, de környezeti szempontból hosszú távon indokolt intézkedések (pl. behatási díj bevezetése, parkolás felülvizsgálata, szabadterei rendezvények zajvédelmi szabályozása, szelektív hulladékgyűjtés bővítése) esetében a viták feloldásának eszköztárával (előkészítő kommunikáció, ismeretterjesztés) megelőzni a széleskörű lakossági ellenállást. Ezzel összefüggésben a Fővárosi Önkormányzat támogatja, hogy a közszolgáltatást végző társaságai szorosabb szakmai kapcsolatot alakítsanak ki a szakterületükön működő civil szervezetekkel.

Különösen indokolt szakmai szempontból is ellenőrzött kampányok folytatása:

- az energiatakarékosság, -hatékonyság növeléséért (FŐTÁV);
- a közösségi és a gyalogos vagy kerékpáros közlekedés környezeti előnyeiről (BKK);
- a közszolgáltatott ivóvíz népszerűsítéséért (a palackozott víz az árához képest annyival nem jobb, vagy nem kedvezőbb összetevőjű, minőségű; Főv. Vízművek);
- a fő vízmérők utáni – legtöbbször az ingatlantulajdonosok közös tulajdonában lévő fő- és mellékvízmérők közötti, illetve a lakásokon belüli mellékvízmérők utáni ólomcső-szakaszok, tehát, nem a Fővárosi Vízművek felelősségi körébe tartozó – ólomcsövek cseréjének fontosságára;
- a hulladékszegény életmód népszerűsítéséért (FKF);
- a hatékonyabb és tovább bővítendő szelektív hulladékgyűjtésért (FKF);
- a településtisztaság, a hobbi célú felelős állattartás elősegítéséért (FKF, FŐKERT);
- az invazív fajok elleni védekezésre való felszólításért (FŐKERT);
- az ökológikusabb zöldfelületgazdálkodásért (FŐKERT).

További, Fővárosi Önkormányzati hatáskörben folytatandó szemléletformálási területek:

- zöldinfrastruktúra fejlesztése (ZIFFA kiadványok);
- hobbi célú állattartással kapcsolatos ismeretek, helyes gyakorlatok bemutatása;
- környezetállapotra és a helyi élővilágra nézve káros szokások megváltoztatása, tiltása (úm. galambetetés, lufi- és lampioneregetés, tűzijátékozás);

- hiteles tájékoztatás a légszennyezettség veszélyeiről, okairól és a szükséges lakossági intézkedésekről (súlyosan légszennyező tüzelőanyagok használata és szeméttételezés kiváltása).

Az éghajlati változásokhoz, rendkívüli környezeti eseményekhez történő alkalmazkodás (árvízvédelem, smogriadó, hőségriadó) érdekében a lakosság környezetügyi tájékoztatása sajtóközlemények formájában is szükséges, illetve lehetséges.

Fenti szemléletformálási tevékenységek akkor tudnak széles rétegeket hatékonyan megszólítani, ha a korszerű infokommunikációs eszközök segítségével személyre szabott, célzott információkat juttattak el a város lakóihoz.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Közszolgáltatást végző gazdasági társaságok közszolgáltatási szerződésének felülvizsgálata

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

adott műszaki közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, Fővárosi közszolgáltató társaságok, részvételiség előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok, szakmai civil szervezetek

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, integráció elve, szubszidiaritás elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.9. 4-5. o.

Környezettudatosság javítása a Főpolgármesteri Hivatal és a fővárosi intézmények, gazdasági társaságok esetében

E-2-2

A Fővárosi Önkormányzat mellett, hogy támogatja és magára nézve is kötelező érvényűnek tekinti az európai, illetve állami szinten meghozott környezetvédelmi intézkedéseket, további példát mutat az ökológiai szemléletű módszerek alkalmazásában. Ennek szellemében a Főváros támogatja és saját hatáskörben megvalósítja az egyszer használatos műanyag termékek betiltását, továbbá intézményeiben radikálisan csökkenti az indokolatlan papírhasználatot. A Hivatal munkatársai körében ösztönözni kell a fenntartható életvitelt.

A Fővárosi Önkormányzat által igazgatott intézmények és gazdasági társaságok, valamint az általa bonyolított, vagy engedélyezett nagyobb rendezvények számára meg kell határozni a rövid távon végrehajtandó környezetvédelmi kritériumokat (pl. szelektív hulladékgyűjtés, papírhasználat csökkentése stb.), amelyek megvalósításáról tájékoztatást kell nyújtaniuk az éves beszámolóik keretében.

Háttérinformáció:

-

<u>A feladat megvalósításának alapfeltétele:</u>
Közszolgáltató társaságok közszolgáltatási szerződésének felülvizsgálata.
<u>A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:</u>
környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység
<u>A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:</u>
adott műszaki közszolgáltatás működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, fővárosi közszolgáltató társaságok
<u>A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:</u>
-
<u>Kapcsolódó alapelvek</u>
elővigyázatosság elve, együttműködés elve, szubszidiaritás elve, takarékoság elve
<u>Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:</u>
-

Szelektív hulladékgyűjtési program hirdetése köznevelési intézményekben E-2-3

A köznevelési intézményekben olyan programot célszerű hirdetni, mely során az intézmény működése mentes lesz a vegyesen gyűjtött hulladéktól, gyakorlatilag csak szelektív gyűjtésben keletkezett hulladékfrakciók keletkeznek. A program erős szemléletformáló tevékenységnek is tekinthető, ugyanis a gyerekeket már egész fiatalon a helyes hulladékkezelésre tanítja.

A Fővárosi Környezetvédelmi Alap éves célkitűzéseinek módosítása szükséges oly módon, hogy átállási és működési terv alapján a köznevelési intézmények pályázhassanak forrásokra a hulladékmentes működésre való átállásra és üzemeltetésre. A hangsúlyt az egy tanulóra, gyerekre jutó legkevesebb hulladékra kell helyezni.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás igénybe vétele kötelező, ennél fogva a programban résztvevő intézményeknek javasolt a lehető legkisebb gyűjtőtartály igénybe vétele a vegyes hulladék számára.

Háttérinformáció:

A 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról szerint az ingatlanhasználó a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást igénybe veszi. A törvény értelmében a közszolgáltató egyedi úrmértékű gyűjtődényt is felajánlhat (91§. (12)).

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

adott fővárosi intézmény működtetéséért és fejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység, FKF

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

-

Kapcsolódó alapelvek

elővigyázatosság elve, együttműködés elve, szubszidiaritás elve, takarékoság elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása

E-2-4

A Pannon biogeográfiai régió legnagyobb településeként Budapest természeti változatossága európai mércével mérve is egyedülállónak tekinthető. A Fővárosi Önkormányzat elkötelezett annak érdekében, hogy a főváros páratlan természeti értékeit minél szélesebb körben megismertesse és megszerettesse, ezért támogatja a főváros természeti értékeit bemutató és minél több magánszemélyt mozgósító akciók megrendezését a Környezetvédelmi Alap forrásainak felhasználásával.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

helyi természetvédelmi döntések előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

DINPI

Kapcsolódó alapelvek

biológiai sokféleség védelmének elve, együttműködés elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

E-3 PARTNERSÉG, KEZDEMÉNYEZÉSEK TÁMOGATÁSA

A Mötv. alapján¹⁰⁵ a helyi önkormányzat feladatai ellátása során támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt. E törvényi kötelezettségen túl a környezettudatosság erősítését is biztosítja, ha a társadalom minél nagyobb mértékben történő bevonásával valósul meg a közügyek előkészítése, végrehajtása.

A társadalmi szerepvállalás folyamatos lehetőségét biztosítja néhány civil és önkormányzati kezdeményezés. Így például a jarokelo.hu, valamint a XV. kerületi Intelligens panaszbejelentő rendszer mind azt biztosítja, hogy a lakosság bármikor bejelenthesse a közterületeket érintő panaszait, javaslataikat és nyomon követhesse azok megoldását. A Fővárosi Önkormányzat által is használt Budapest Dialog¹⁰⁶ arra biztosít lehetőséget, hogy a helyi lakosság és az önkormányzatok egyaránt megoszthassák fejlesztési ötleteiket, projektjeiket egymással.

A Fővárosi Önkormányzat a részvételiséget támogató, rendszeresen alkalmazott (önkormányzati rendelet alapján működő) eszköze a Fővárosi Környezetvédelmi Alap, ami pályázati lehetőséget ad civil szervezeteknek, társasházaknak, ugyanakkor az Alap pénzügyi kerete jelenleg nem elegendő, legalább nagyságrendi növelése volna szükséges, hogy érdemi eszköze legyen az alulról jövő kezdeményezések – Budapest települési környezetvédelmi programjával összhangban lévő, annak megvalósításában is közreműködő – támogatásának.

Budapesten ma is számos gazdasági szervezet vállal aktív támogatói szerepet a fővárosi környezet védelmében pályázati kiírások, társadalmi felelősségvállalásuk (CSR - Corporate Social Responsibility) révén, azonban a vállalati támogatói források jelenleg szakmai egyeztetés, párbeszéd nélkül és ad hoc módon állnak rendelkezésre. A Fővárosi Önkormányzatnak szerepet kell vállalnia annak érdekében, hogy a Budapesten működő gazdasági szereplők helyi környezetvédelmi pályázati és CSR célkitűzései lehetőség szerint segítsék elő a Fővárosi Önkormányzat települési környezetvédelmi programjának megvalósítását, de legalább ne legyenek azzal ellentétesek, szakmailag vállalhatatlanok.

A közösségi értékek megőrzése és a közterületek fejlesztése során kulcsfontosságú a lakosság támogató közreműködése. A lakosság hatékonyabb bevonásával biztosítható, hogy egy beruházás a valós helyi igényekhez igazodjon, konszenzuson alapuljon, integrálva a különböző szempontokat, javaslatokat. Mindez elősegíti az adott fejlesztés elfogadottságát, a helyi lakosság kötődését és elköteleződését a területtel kapcsolatban, ami összességében fenntarthatóbb közterületeket eredményez (a lakosság magáénak érzi az adott területet, felelősséget vállal érte).

Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás

E-3-1

A Fővárosi Önkormányzat szerepéből adódóan aktív szereplőként kell, hogy fellépjen a fővárost érintő környezetvédelmi kérdések, problémák megvitatásában. A Főpolgármesteri Hivatal nyitottan áll a környezetvédelmi témájú megkeresésekhez, kérdésekhez, javaslatokhoz is: szakértő munkatársai elektronikus vagy személyes módon is megkereshetők tanácsadás céljára. A lakossági szemléletformálás keretében tehát nem csak a környezetvédelem és a fenntarthatóság alapelveinek átadása szükséges, hanem a konkrét lakossági beruházások megvalósításával kapcsolatos szaktanácsadás biztosítása is pl. energetikai korszerűsítések esetén.

A Fővárosi Önkormányzat teret biztosít a környezetvédelmi tevékenységekben érintett szervezetek (kerületi és agglomerációs települési önkormányzatok, közszolgáltatást végző

társaságok, szakmai és civil szervezetek, oktatási intézmények, gazdasági társaságok) közötti tapasztalatcseréjére, együttműködés kialakítására. (lásd: Klímaplatform).

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

kerületi önkormányzatok, agglomerációs és civil és szakmai szervezetek, oktatási intézmények stb.

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

-

Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása E-3-2

A vonatkozó fővárosi önkormányzati rendelet alapján¹⁰⁷ működő rendszeresen alkalmazott eszköz a Fővárosi Környezetvédelmi Alap, amely pályázati úton a civil szervezetek, társasházak közösségei számára a BKP 2026 célkitűzéseinek megfelelő környezetjavító projektjeihez nyújt pénzügyi támogatást. A Fővárosi Környezetvédelmi Alap bevételeinek rendezése¹⁰⁸ érdekében indokolt a környezetvédelmi bírságokat szabályozó jogszabályok összhangjának megteremtése, mert a Kvt. szerint¹⁰⁹ a kormányhivatalok által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének harminc százaléka a települési (jelen gyakorlat szerint csak a kerületi) önkormányzat környezetvédelmi alapjának bevételeit gyarapítja.

A Környezetvédelmi Alap jelenleg is biztosít jogi lehetőséget a Budapesten működő gazdasági szervezetek (CSR-)támogatásainak, forrásainak fogadására. A jogi lehetőséget élő együttműködésekkel indokolt kitölteni, a bevételi forrásokat növelni.

Az Alap felhasználásával az alábbi projektek támogatása javasolt, például:

- társasházak kerékpártárolóinak kialakítására;
- helyi szelektív hulladékgyűjtési, komposztálási, vagy egyéb hulladékmegelőzési programokra;
- a háztartások esővízgyűjtésének támogatása.

Háttérinformáció:

-

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

Környezetvédelmi Alap bevételeinek átlátható módú növelése érdekében a Budapesten működő gazdasági társaságok bevonása a települési környezetvédelmi program közös megvalósításába.

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

környezetvédelemért és klímaügyekért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

-

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, szubsidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.9. 5-6. o.

Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során

E-3-3

A fővárosi szintű közterületi fejlesztéseket a környező lakosság aktív bevonását megvalósító, közösségi tervezésnek kell megelőzni, amelynek sikerességét és hasznát több fővárosi példa is alátámasztja (Mátyás tér, Teleki tér).

A Fővárosi Önkormányzatnak javasolt partnerségi szabályokat, eljárásokat meghatározni a saját projektjeire vonatkozóan is. A politikai irányítás társadalmi bevonás iránti elköteleződését fejezi ki a partnerségi folyamatok rögzítése a döntéselőkészítési folyamatokban, valamint a további hivatali belső utasításokban, szabályzatokban. A közszolgáltató vállalatok közszolgáltatási keretszerződésében is javasolt rögzíteni a társadalmi bevonás szabályait, az ehhez szükséges finanszírozási forrás biztosítása mellett. Ezenkívül a társadalmi bevonással kapcsolatos különféle eszközöket javasolt a budapesti kiemelt állami beruházásoknál is alkalmazni, illetve annak alkalmazását javasolni. A kormányzat és a városvezetés együttműködésekor érvényt kell szerezni ezeknek a szempontoknak.

A városkormányzás és a lakosság, valamint a szakmai, civil szervezetek közötti párbeszéd, együttműködés erősítése érdekében szükséges egy olyan felület kialakítása, amely lehetőséget teremt a partnerségi viszony megteremtésére. Jó kezdeményezés a Fővárosi Önkormányzat által kezdeményezett kozossegitervezes.hu weboldal, amelyet a zöldfelület fejlesztések lakossági véleményeinek, javaslatainak fogadására hoztak létre.

Háttérinformáció:

A Környezetvédelmi Alaphoz hasonló, alulról jövő kezdeményezéseket, célokat szolgál a Főépítési Iroda által koordinált városrehabilitációs alap. A TÉR_KÖZ pályázatban a fővárosi és kerületi önkormányzat a helyi magánszférával, civil szervezetekkel, lakókkal együttműködésben valósítja meg fejlesztéseit.¹¹⁰

A TÉR_KÖZ pályázatokhoz kapcsolódóan útmutató kézikönyv¹¹¹ és példatár¹¹² is készült a társadalmi bevonásról. A kiadvány elsődleges célcsoportját azok a kerületi önkormányzatok képezik, akik érintettek a TÉR_KÖZ pályázatok által. A kézikönyv mankót kíván adni egyrészt a pályázati projektek tervezése, másrészt a megvalósítás számára, azáltal, hogy a példatár gyűjteményben megjelenő struktúrát és fogalmakat szakmai kontextusba helyezi.

A feladat megvalósításának alapfeltétele:

-

A feladat végrehajtásáért felelős fővárosi szervezet:

részvételiség előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásában közreműködő fővárosi szervezet:

településrendezés és településfejlesztés előkészítéséért felelős hivatali egység

A feladat végrehajtásához hatáskörrel rendelkező külső szervezetek:

Budapest Fejlesztési Központ

Kapcsolódó alapelvek

együttműködés elve, szubszidiaritás elve

Kapcsolódó állapotértékelés, tematikus programok, stratégiák:

- BKÁÉ 2018. II.7. 13-15. o., II.9. 6. o.

III. A BKP 2026 végrehajtásának eszközei

Budapest időszerű környezetügyi célkitűzéseinek megvalósítása, feladatainak végrehajtása több szakterület és szereplő egyidejű eredményes közreműködésén, továbbá jogi, pénzügyi feltételek előzetes – hosszú távú fővárosi érdekek és a döntéskor biztosítható lehetőségek mérlegelésén alapuló – biztosításán múlik. Ennek megfelelően, a következőkben a végrehajtás szakterületeit, a környezetügyi célkitűzésekkel, feladatokkal kapcsolatos szerepek tartalmát, lehetőségeit, a végrehajtás hivatali intézményi hátterét, valamint a pénzügyi feltételeket és az ellenőrzés, értékelés eszközeit, módszereit foglaljuk össze.

A VÉGREHAJTÁS TERÜLETEI, INTÉZMÉNYI HÁTTERE

Mivel a vonatkozó törvényi előírás szerint¹¹³ a települési környezetvédelmi programban foglaltakat „*az adott területi szint fejlesztési koncepciójának és rendezési, valamint fejlesztéspolitikai terveinek kidolgozása, a döntéshozatal és a végrehajtás, továbbá az adott területre vonatkozó ágazati tervezés során érvényre kell juttatni*”, ezért BKP 2026 végrehajtása alapvetően érinti a hivatkozott szakaszban megjelölt területek, azokkal kapcsolatos szakmai dokumentumok, közgyűlési előterjesztések megfelelő koordinációját.

Településfejlesztési és településrendezési eszközök, további ágazati tervezés

A BKP 2026-nek útmutatóként kell szolgálnia az önkormányzati rendeletek, szakterületi, igazgatási stratégiák, tervek és programok kidolgozása és végrehajtása során.

A stratégiai tervezéssel összefüggő kiemelt feladatok a következők:

- A BKP 2026-hez kapcsolódó környezetügyi és fenntarthatósági témakörökben a korábbiakban készült stratégiai tervdokumentumok megújítása, illetve indokolt esetben (a környezet hatékonyabb védelme és az új kihívásokra való felkészülés érdekében) új szakterületi alprogramok, stratégiák kidolgozása is szükséges lehet (pl. fővárosi klímastratégia és SECAP, közszolgáltatói hulladékgazdálkodási terv, településtisztasági koncepció, közlekedésfejlesztési stratégia, biodiverzitási stratégia stb.).
- A BKP 2026 céljainak és feladatainak integrálása a főváros átfogó és más szakterületi stratégiáiba, koncepcióiba, programjaiba (pl. településfejlesztési koncepció integrált településfejlesztési stratégia, gazdasági program stb.).
- A BKP 2026 céljainak érvényesítése a fővárosra vonatkozó településrendezési eszközökben (településszerkezeti terv és fővárosi rendezési szabályzat, kerületi építési szabályzatok).
- A BKP 2026 ismerete a kerületek és az agglomerációs települések környezetvédelmi programjainak, illetve fejlesztési stratégiáinak előkészítéséhez.

Tekintettel a törvényi követelményre¹¹⁴, valamint az NKP-4 vonatkozó cselekvési irányaira¹¹⁵ és a BKP 2026 céljaival és feladataival összhangban a környezeti szempontokat érvényre juttató településfejlesztés és -rendezés megvalósítása az alábbiak szerint:

- A településrendezési szabályozás során a települési környezetminőség javulását érvényre juttató előírások megfogalmazására van szükség.
- A természeti és környezeti szempontok érvényre juttatása a településfejlesztéssel kapcsolatos önkormányzati rendeletek, közgyűlési döntések előkészítése során.
- A településfejlesztési projekteknél növelni szükséges a zöldfelületi arányokat.

- A településtervezésnek (mind a fejlesztés, mind a rendezés tekintetében) fel kell készülnie a klímaváltozás kihívásainak kezelésére, a hatékony alkalmazkodás érdekében megfelelő várospolitikai eszközöket kell kialakítania.
- A fejlesztéseknél a zöldmezős beruházások helyett az alulhasznosított vagy hasznosítatlan barnamezős területeket kell előnyben részesíteni, ezzel is korlátozva a beépítettség növekedését.

Fenti szempontok érvényesülésének egyik alapvető eszköze a Kvt. alapján¹¹⁶ egyes tervek, illetve programokhoz kötött stratégiai környezeti vizsgálat¹¹⁷.

Városüzemeltetés

A működési jellegű önkormányzati feladatokon belül, a városüzemeltetés közszolgáltatásai során indokolt – a minél magasabb színvonalú, hozzáférhetőbb közszolgáltatások hosszú távon is fenntartható, biztonságos és költség- és energiahatékony működtetésén túl – azok környezetterhelő hatását is tudatos tervezéssel csökkenteni. Ezért a fővárosi környezetpolitika végrehajtásának további fontosabb területe a közszolgáltatásokat végző gazdasági társaságok működése, a közszolgáltatások műszaki tartalmának megfelelő meghatározása, az ehhez szükséges megfelelő források tervezése, és a közszolgáltatások megfelelő ellenőrzéseinek megvalósítása.

Valamennyi közszolgáltató általános – nem csak példamutató – környezeti feladata, hogy társaságuk környezeti teljesítményét az EMAS-rendszer szerint hitelesíttessék, majd a hitelesített státusukat folyamatosan fenntartsák (lásd *D-1-3* feladat). A BKP 2026-ban meghatározott környezetvédelmi célkitűzések megvalósítását a saját tulajdonában álló szervezetek, gazdasági társaságok szintjén a Fővárosi Önkormányzat az EMAS általános bevezetésével, majd fenntartásával kívánja rendszer szinten (nem ötletszerűen) biztosítani. Az EMAS minősítés lényege, hogy a környezetvédelmi auditok tárják fel a környezetvédelmi szempontból szükséges beavatkozásokat és azok fontossági sorrendjét, valamint az EMAS hitelesített szervezet tevékenysége biztos, hogy minden környezetvédelmi hatósági követelménynek megfelel. Az alábbi táblázat összefoglalja az egyes közszolgáltatók további lehetséges szerepvállalását a BKP 2026 céljainak végrehajtásában, kiemelve azokat a feladatokat, amelyek megvalósításában jelentős feladat hárul az adott szervezetre:

1. táblázat: Az egyes közszolgáltató vállalatok szerepe a BKP 2026 végrehajtásában

Fővárosi közszolgáltató szervezetek	Kapcsolódás a BKP 2026 céljaihoz	Lehetséges feladat az adott célok megvalósításában
BDK	B-1-6, D-1-2, D-1-3	Villamosenergia megtakarítás, felhasználása során hatékonyságnövelés Fényszennyezés csökkentése
BGYH	C-1-1, C-1-2, D-1-2, E-2-1	Környezetegészségügyi akciók Termásvíz energetikai hasznosítása Víztakarékoság
BKK	A-1-3, A-3-1, A-3-3, C-1-1, D-3-1, D-3-2, E-2-1	Környezetbarát közlekedési módok népszerűsítése Kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése Az elővárosi és közösségi közlekedési rendszer és kapcsolataik fejlesztése Környezeti szempontból optimális forgalomszabályozás Zajcsökkentési intézkedések, beruházások végrehajtása
BKV	A-1-3, A-4-3, C-1-1, D-3-1, E-2-1	Környezetbarát közlekedési módok népszerűsítése Közösségi közlekedés járműparkjának fejlesztése Telephelyek energetikai korszerűsítése
BTI	C-1-1, C-4-4	Zöldfelületek, faállomány megőrzése és fejlesztése
Budapest Közút	A-3-1, A-3-3, C-1-1, C-3-1	Környezeti szempontból optimális forgalomszabályozás Zajcsökkentési intézkedések, beruházások végrehajtása Csapadékvízvezetés biztosítása egyes útszakaszokon
FCSM	A-2-1, A-4-3, A-5-2, A-6-1, A-8-5, B-1-3, C-1-1, C-2-2, C-3-1, E-2-1	Szemléletformálási tevékenység Korszerű csapadékgazdálkodás és szennyvízkezelés Árvízvédelem Kisvízfolyások revitalizációjának támogatása Nyilvános ilemhelyek fenntartása, korszerűsítése Telephelyek kármentesítése
FKF	A-4-3, A-8-1, A-8-2, A-8-4, C-1-1, C-2-1, C-2-2, C-2-3, C-2-4, C-2-5, E-2-3, E-2-1	Szemléletformálás a hulladékmennyiség csökkentése és a helyes hulladékgyűjtési gyakorlat kialakítása érdekében Energiahatékonysági szempontok érvényesítése a hulladékgyűjtés és hulladékkezelés terén Hulladékhierarchia elvének megfelelő, korszerű hulladékgazdálkodási közszolgáltatás kialakítása Telephelyek kármentesítése

Fővárosi közszolgáltató szervezetek	Kapcsolódás a BKP 2026 céljaihoz	Lehetséges feladat az adott célok megvalósításában
FÖRI	A-3-4, A-8-2, B-1-2	Természetvédelmi területek őrzése és monitoringja Hulladékkal szennyezett területek feltérképezése, szankcionálás Közreműködés a margitszigeti zajhatósági feladatokban
FŐKERT	A-2-1, A-4-3, A-8-2, B-1-2 , B-1-3, B-1-5 , C-1-1, C-2-1, C-3-2 , C-4-1, C-4-3 , C-4-4 , C-4-5 , C-4-6, E-2-1	Természetvédelmi területek kezelése Szemléletformálás a zöldfelületek védelme, értékőrző használata érdekében Energiahatékony, ökológikus zöldfelület-gazdálkodás megvalósítása Zöldfelületek megőrzése, és fejlesztése
FŐKÉTÜSZ	A-1-4 , E-2-1	Tüzelőberendezések és kémények ellenőrzése Szemléletformálás az energiatakarékos és biztonságos fűtési rendszerek alkalmazásáért
FŐTÁV	C-1-1, C-1-2 , C-2-2, E-2-1	Távhő rendszer bővítése és energiahatékonyt javító fejlesztése Szemléletformálás a környezetbarát fűtési megoldások népszerűsítéséért
FTSZV	A-4-3, A-5-2	Biztonságos szennyvízkezelés megvalósítása
FV	A-5-1 , C-1-1, C-2-2 , C-3-2, E-2-1	Szemléletformálás a takarékos vízfelhasználás érdekében Ivóvízbázisok védelme, egészséges ivóvíz biztosítása Hálózat karbantartása, korszerűsítése, energiahatékonyt növelése Energiahatékonyt növelése a BKSZT-n

Fejlesztéspolitika, beruházások

A fejlesztési források általában erősen korlátozott mértékben állnak rendelkezésre, ezért alapvető érdek, hogy a fővárosi beruházások, fejlesztések a BKP 2026-ben lefektetett szempontok szerint, hatékonyan szolgálják a környezetpolitikai célok megvalósítását is. Az NKP-4. szerint¹¹⁸, a horizontális környezeti és fenntarthatósági szempontok érvényesítésére megfelelő hangsúlyt kell helyezni, továbbá a beruházások megvalósítása és működtetése ne eredményezze a környezeti terhelések növekedését, átterhelését, illetve előnyben kell részesíteni a megelőzési célú megoldásokat.

Ennek érdekében a fejlesztések pénzügyi előkészítése, a legtöbbször EU-s pályázatok, projektek előkészítése, tervezése során – a később ismertetett intézményi feltételek szerinti – megfelelő és hatékony véleményezési, egyeztetési eljárást indokolt kialakítani, és a szerint eljárni.

A jogi feltételek – a Kvt. alapján¹¹⁹ meghatározott előzetes vizsgálati illetve környezeti hatásvizsgálati eljárások alkalmazásán, illetve az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás végrehajtásán¹²⁰ és a BKP 2026 végrehajtásán, – teljesítésén túl a fővárosi beruházások előkészítésének

megalapozottságát segíti elő, ha a fejlesztésekkel kapcsolatos fővárosi döntésekbe az időszzerű környezeti célkitűzések, feladatok végrehajtása is beépülnek (az előzetes egyeztetés során akár lényegi mutatókkal alátámasztottan).

A beruházások társadalmi elfogadottságát erősíti, ha az – együttműködés elvét követve az – érdekelt szereplőkkel (önkormányzatokkal, gazdasági társaságokkal, szakmai és civil szervezetekkel), és ahol értelmezhető, a beruházást használókkal a megfelelő együttműködés (tájékoztatás és párbeszéd) is a beruházások előkészítési folyamatának részévé válik.

A végrehajtás intézményi háttere

A BKP 2026 környezetügyi céljainak megvalósítása érdekében folyamatos hivatalon belüli visszacsatolás alkalmazása indokolt, különösen a városrendezés, -fejlesztés (az EU-pályázatok előkészítése, a beruházások tervezése esetében is), a városüzemeltetés (azon belül elsősorban az energiagazdálkodás, a közlekedésszervezés, a hulladékgazdálkodás és a zöldfelület gazdálkodás) során.

A visszacsatoláskor a BKP 2026 céljainak, feladatainak érvényesülését, továbbá a Fővárosi Önkormányzatnak véleményezésre megküldött kerületi környezetvédelmi programok tervezetét a környezetvédelemért felelős hivatali egység véleményezi.

Az írásban összefoglalt vélemény elkészítése során a feladatot ellátó hivatali egység a vonatkozó – elsősorban környezet- és természetvédelmi tárgyú – jogszabályok követelményén, valamint a BKP 2026 jövőképén, küldetésén túl a BKP 2026 céljainak, feladatainak érvényesülését is vizsgálja.

Együttműködés

A települési környezetvédelmi program végrehajtásának eddig ismertett területei, érintettjei alapján is látható, hogy a BKP 2026 céljainak, feladatainak érvényesítése – a környezetvédelem horizontális jellegéből adódóan ágazatokon átnyúló – összetett, sokszereplős feladat, aminek sikere alapvetően múlik a megfelelően kialakított és folyamatosan fenntartott együttműködésen.

Az együttműködés elvének megfelelően intézményesített¹²¹ együttműködés a leginkább érintett fővárosi lakosságon és civil szervezetek túl az alábbiakban összefoglalt főbb csoportokkal, szereplőkkel valósulhat meg (lásd E.3. *Partnerség, kezdeményezések támogatása*):

- Települési, vagy területi önkormányzatok, önkormányzati társulások, szövetségek; ezen belül a Fővárosi Önkormányzat két kiemelkedő fontosságú partnerscsoportja a kerületi önkormányzatok, és a különböző szakterületek által meghatározott agglomerációba tartozó települési önkormányzatok:
  - a környezetvédelem és természetvédelem helyi szabályozó eszközeinek összehangolása;
  - terület- és településfejlesztés, -rendezés összehangolása a környezetvédelmi szempontok érvényesítése érdekében;
  - tapasztalatcsere, a legjobb gyakorlatok felkutatása;
  - részvétel kutatási projekteken;
  - önként vállalt környezetvédelmi célok, feladatok teljesítésének tapasztalatai.
- Hatóságok, szakmai szervezetek; illetékes minisztériumok és kormányhivatalok, jegyzők, polgármesterek, ügyészségek, rendőrségi, katasztrófavédelmi szervek, Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, Központi Statisztikai Hivatal, Európai Környezetvédelmi Ügynökség

(EEA), Polgármesterek Globális Klíma- és Energiaügyi Szövetsége (GCM-CE), Hermann Ottó Intézet, Közlekedéstudományi Intézet:

- adatszolgáltatás, illetve adatcsere a környezeti állapotjellemzők és hatótényezők minél pontosabb meghatározására, nyomon követésére;
- szakmai együttműködés nemzetközi intézményekkel, minisztériumi háttérintézményekkel a megfelelő végrehajtási gyakorlat kialakításával kapcsolatban állapotértékelési és környezetvédelmi program;
- szakhatósági közreműködés, továbbá közreműködés a tervek, programok, beruházások környezetvédelmi hatósági véleményezése során.
- Civil szervezetek, lakosság
  - környezetvédelmi rendezvények, szemléletformáló akciók szervezése (pl. TeSzedd!, Európai Mobilitási Hét és Autómentes Nap);
  - A BKP 2026 célkitűzéseinek, feladatainak végrehajtását támogató pályázati rendszer folyamatos működtetése, a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról szóló 12/2009. (III. 13.) Főv. Kgy. rendelet alapján;
  - programok, tervek véleményezési lehetőségének biztosítása;
  - közösségi tervezés, valamint szakmai tájékoztatók, konferenciák szervezése.
- Gazdasági társaságok
  - a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról szóló 12/2009. (III. 13.) Főv. Kgy. rendelet 2. § c) pontja elsősorban fővárosban működő gazdasági társaságok számára társadalmi felelősségvállalásuknak teret, lehetőséget biztosítva, hogy adományokkal, támogatásokkal a BKP 2026 célkitűzéseinek, feladatainak civil, lakóközösségi megvalósításához járuljanak hozzá, és ne saját – nem biztos, hogy a BKP 2026-gyel összhangban lévő – párhuzamosan meghirdetett, környezetvédelmi, civil pályázatokat indítsanak Budapesten.
  - további stratégiai együttműködések,
  - A kötelező önkormányzati feladatokon, azok jogszabályi feltételein túl a BKP 2026 célkitűzéseinek megfelelően, a feladatok érvényesítése a településrendezési szerződések előkészítése során.

KÖLTSÉGIGÉNYEK, ÜTEMEZÉS

Pénzügyi feltételek, eszközök

A BKP 2026 végrehajtásához szükséges összesített becsült költségeket a 2. táblázat úgy foglalja össze, hogy az összesített tájékoztató adatokon kívül a költségviselő szerinti várható mértékre is becslést ad. A különböző költségviselő csoportokon belül a fő költségviselőt kiemeléssel jelöltük, valamint a következő rövidítéseket használjuk, megjelölve (ha értelmezhető) a költségviselő forrástípusait is.

Fővárosi önkormányzati források (ÖNK) esetében a Fővárosi Önkormányzat és a Főpolgármesteri Hivatalon, valamint – a feladat tartalmától függően – a kerületi önkormányzatok és polgármesteri hivatalokon túl, az önkormányzati tulajdonú közszolgáltatást végző gazdasági társaságok, illetve

intézmények szerepének költségigényeire adtunk becslést, amelyeket a következő bevételi forrásokkal szükséges egyensúlyba hozni:

- helyi adókból, díjából származó bevétel,
- önkormányzati környezetvédelmi alap bevételei,
- természetbeni hozzájárulás,
- egyéb saját forrás (pl.: hitel),
- állami normatíva.

Közvetlen kormányzati források (KORM) általában pályázati úton nyerhetők el, igénybevételéhez saját forrás biztosítása is szükséges; lehetnek:

- címzett támogatások,
- központosított (minisztériumi, fejezeti) előirányzatok,
- céljellegű decentralizált támogatások.

EU-s források (EU) – közvetetten és közvetlenül lehívható források

Gazdálkodó szervezetek (GAZD) esetében a fővárosi telephellyel rendelkező gazdasági társaságok környezetvédelmi ráfordításait lehet a következők figyelembevételével tervezni:

- a gazdálkodók környezetvédelmi kiadásai,
- a gazdálkodók önrésze környezetvédelmi pályázatukhoz,
- önkéntes felajánlások, szponzoráció.

Lakossági források (HÁZT) esetében azokat a forrásokat lehet figyelembe venni, amelyek lakossági pályázatok önrészeként becsülhetők. Megjegyezzük, hogy a közszolgáltatási díjakon keresztül a lakosság rendszeresen, közvetlenül hozzájárul Budapest környezeti állapotát alapvetően biztosító közszolgáltatásokhoz.

Az alábbi táblázatban az egyes feladatokat 3 fokozatú skála jelöli, miszerint azok megvalósítása: *kiemelten fontos* / *nagyon fontos* / *fontos*.

2. táblázat: A 19 stratégiai beavatkozási területhez, szakterülethez rendelt feladatok becsült költségvonzata és a tervezett költségviselők a 2021-2026. évek időszakában

Feladat	összes mFt	tervezett költségviselők					
		FŐV	KER	KORM	EU	GAZD	HÁZT
A-1-1 Szmogriadó jogszabályi környezetének felülvizsgálata		külön forrást nem igényel					
A-1-2 Levegőminőség előrejelző rendszer fejlesztése	100	x			x		
A-1-3 Szennyező gépjárművek fokozatos visszaszorítása a városi közlekedésben		külön forrást nem igényel					
A-1-4 Légszennyező tüzelési módok visszaszorítása	150	x	x				x
A-2-1 A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása	1.650	x	x		x		

Feladat	összes mFt	tervezett költségviselők					
		FŐV	KER	KORM	EU	GAZD	HÁZT
A-2-2 Intézkedések rendkívüli időjárási esetekre	530	x					
A-3-1 Stratégiai zajtérkép intézkedési tervének végrehajtása, zajtérképezés alkalmazása	zajcsökkentési intézkedési terv alapján						
A-3-2 Légitforgalom zajterhelésének csökkentése	külön forrást nem igényel						
A-3-3 Sebességcsökkentett övezetek kijelölése	tervezés alatt						
A-3-4 Közterületi rendezvények zajterhelésének csökkentése	külön forrást nem igényel						
A-4-1 A szennyezett területekkel kapcsolatos átláthatóság biztosítása	külön forrást nem igényel						
A-4-2 Potenciális talajszennyezett területek felmérése	40	x					
A-4-3 Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése	>20.000	x		x	x	x	
A-5-1 Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának fenntartása	20.000	x			x		x
A-5-2 Szennyvizek biztonságos gyűjtésének és tisztításának megvalósítása	80.000	x			x		x
A-6-1 Árvízvédelmi rendszer fejlesztése	30.000	x		x	x		
A-7-1 A katasztrófavédelmi szempontból érintett lakosság folyamatos tájékoztatása	külön forrást nem igényel						
A-8-1 Településtisztasággal kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata	külön forrást nem igényel						
A-8-2 Fővárosi Önkormányzat településtisztasági feladatainak hatékonyság-növelése	10.500	x			x		
A-8-3 A rovar- és rágcsálóirtással kapcsolatos jogszabályok rendezési javaslata	külön forrást nem igényel						
A-8-4 Lomtalanítási rendszer fejlesztése	külön forrást nem igényel						
A-8-5 Nyilvános illemhelyek bővítése	1.500	x	x				
B-1-1 Helyi természetvédelmi területek bővítése	60	x					

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

Feladat	összes mFt	tervezett költségviselők					
		FŐV	KER	KORM	EU	GAZD	HÁZT
B-1-2 Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása	240	x			x		
B-1-3 Kisvízfolyások revitalizációja	1.500	x	x		x		
B-1-4 Jogszabálmódosítási javaslatok a természetvédelem érdekében		külön forrást nem igényel					
B-1-5 Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban		külön forrást nem igényel					
B-1-6 Köz- és díszkivilágítással kapcsolatos tervek és jogszabályok ökológiai szempontú felülvizsgálata	10	x					
B-1-7 Felelős állattartás elősegítése		külön forrást nem igényel					
C-1-1 Fővárosi épületek energetikai jellemzőinek javítása	27.000	x	x		x	x	x
C-1-2 Táv hő-rekonstrukciós Program felülvizsgálata, távhőfejlesztési koncepció megalkotása	105.000	x			x	x	x
C-1-3 Klímastratégia felülvizsgálata és Klíma Akcióterv készítése		folyamatban					
C-2-1 Hulladékhasznosítás hosszú távú fejlesztése	42.000	x			x		x
C-2-2 Szennyvízkezelés energiahatékonyságának növelése, szennyvíziszap-kezelés hosszú távú megoldásának előkészítése	3.500	x				x	
C-2-3 Szelektív hulladékgyűjtés bővítése	34.000	x			x		x
C-2-4 Hulladék újrahasználatot ösztönző rendszer fejlesztése	1.000	x	x				
C-2-5 Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás törvényi feltételeinek módosítására vonatkozó javaslatok elkészítése		külön forrást nem igényel					
C-3-1 Belterületi csapadékvíz rendszer felülvizsgálata	25.000	x	x		x		
C-3-2 Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása		külön forrást nem igényel					

Feladat	összes mFt	tervezett költségviselők					
		FŐV	KER	KORM	EU	GAZD	HÁZT
<i>C-4-1 Jogsabálymódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelme érdekében</i>		külön forrást nem igényel					
<i>C-4-2 Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása</i>	4.500	x					
<i>C-4-3 Erdőterületek fejlesztése és fenntartása</i>	1.000	x					
<i>C-4-4 Közhasználatú zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése</i>	68.000	x	x	x	x	x	
<i>C-4-5 Városi faállomány védelme és fejlesztése (tervezés)</i>	1.200	x				x	
<i>C-4-6 Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése</i>	140	x	x				
<i>D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-1-2 Energiahatékonyság költséghatékony növelése</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-1-3 EMAS általános bevezetése, majd fenntartása a közszolgáltatást végző gazdasági társaságoknál</i>	1.100	x				x	
<i>D-1-4 Zöld gazdaság ösztönzése, zöld közbeszerzés</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-2-1 Barnamezős területek megújításának elősegítése</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-3-1 Közösségi közlekedés fejlesztése</i>		Budapesti Mobilitási Terv alapján (>500.000)					
<i>D-3-2 Környezetbarát járművek használatát elősegítő infrastruktúra-fejlesztés kezdeményezése</i>	15.000	x	x	x	x		
<i>E-1-1 Évenkénti környezeti állapotértékelés és annak közzététele</i>	150	x					
<i>E-2-1 Szemléletformálás és tájékoztatás</i>	300	x				x	
<i>E-2-2 Környezettudatosság javítása a Főpolgármesteri Hivatal és a fővárosi intézmények, gazdasági társaságok esetében</i>		külön forrást nem igényel					

Feladat	összes mFt	tervezett költségviselők					
		FŐV	KER	KORM	EU	GAZD	HÁZT
<i>E-2-3 Szelektív hulladékgyűjtési program hirdetése köznevelési intézményekben</i>		külön forrást nem igényel					
<i>E-2-4 Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása</i>	15	x					
<i>E-3-1 Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás</i>		külön forrást nem igényel					
<i>E-3-2 Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása</i>	750	x					
<i>E-3-3 Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során</i>	60	x					

Ütemterv

Az alábbiakban, a fentiek alapján becsült kiadások időbeli elosztását foglaltuk össze, a már folyamatban lévő, vagy már döntéssel is megerősített projektek forrásigénye alapján.

3. táblázat: A 19 stratégiai beavatkozási területhez, szakterülethez rendelt feladatok megvalósításának, a források felhasználásának ütemezése:

Feladat	összes mFt	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>A-1-1 Szmogriadó jogszabályi környezetének felülvizsgálata</i>		külön forrást nem igényel					
<i>A-1-2 Levegőtisztaság-előrejelző rendszer fejlesztése</i>	100	50	50	0	0	0	0
<i>A-1-3 Szennyező gépjárművek fokozatos visszaszorítása a városi közlekedésben</i>		külön forrást nem igényel					
<i>A-1-4 Légszennyező tüzelési módok visszaszorítása</i>	150	25	25	25	25	25	25
<i>A-2-1 A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása</i>	1.650	275	300	300	275	250	250
<i>A-2-2 Intézkedések rendkívüli időjárási esetekre</i>	530	100	200	230	0	0	0
<i>A-3-1 Stratégiai zajtérkép intézkedési tervének végrehajtása, zajtérképezés alkalmazása</i>		zajcsökkentési intézkedési terv alapján					
<i>A-3-2 Légiforgalom zajterhelésének csökkentése</i>		külön forrást nem igényel					

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

Feladat	összes mFt	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A-3-3 Sebességcsökkentett övezetek kijelölése	tervezés alatt						
A-3-4 Közterületi rendezvények zajterhelésének csökkentése	külön forrást nem igényel						
A-4-1 A szennyezett területekkel kapcsolatos átláthatóság biztosítása	külön forrást nem igényel						
A-4-2 Potenciális talajszennyezett területek felmérése	40	0	0	20	20	0	0
A-4-3 Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése	>20.000	3.000	4.000	4.000	3.000	3.000	3.000
A-5-1 Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának fenntartása	20.000	3.000	3.000	3.500	3.500	3.500	3.500
A-5-2 Szennyvizek biztonságos gyűjtésének és tisztításának megvalósítása	80.000	13.000	13.000	13.500	13.500	13.500	13.500
A-6-1 Árvízvédelmi rendszer fejlesztése	30.000	5.000	7.000	7.000	5.000	3.000	3.000
A-7-1 A katasztrófavédelmi szempontból érintett lakosság folyamatos tájékoztatása	külön forrást nem igényel						
A-8-1 Településtudósokkal kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata	külön forrást nem igényel						
A-8-2 Fővárosi Önkormányzat településtudósági feladatainak hatékonyság-növelése	10.500	2.000	2.500	2.500	1.500	1.000	1.000
A-8-3 A rovar- és rágcslóirtással kapcsolatos jogszabályok rendezési javaslata	külön forrást nem igényel						
A-8-4 Lomtalanítási rendszer fejlesztése	külön forrást nem igényel						
A-8-5 Nyilvános illemhelyek bővítése	1.500	200	300	300	300	200	200
B-1-1 Helyi természetvédelmi területek bővítése	60	10	10	10	10	10	10
B-1-2 Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása	240	40	40	40	40	40	40
B-1-3 Kisvízfolyások revitalizációja	1.500	250	250	250	250	250	250
B-1-4 Jogszabálymódosítási javaslatok a természetvédelem érdekében	külön forrást nem igényel						
B-1-5 Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban	külön forrást nem igényel						

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

Feladat	összes mFt	2021	2022	2023	2024	2025	2026
B-1-6 Köz- és díszkivilágítással kapcsolatos tervek és jogszabályok ökológiai szempontú felülvizsgálata	10	10	0	0	0	0	0
B-1-7 Felelős állattartás elősegítése	külön forrást nem igényel						
C-1-1 Fővárosi épületek energetikai jellemzőinek javítása	27.000	4.200	4.200	4.650	4.650	4.650	4.650
C-1-2 Táv hő-rekonstrukciós Program felülvizsgálata, távhőfejlesztési koncepció megalkotása	105.000	25.000	25.000	20.000	15.000	10.000	10.000
C-1-3 Klímastratégia felülvizsgálata és Klíma Akcióterv készítése	folyamatban						
C-2-1 Hulladékhasznosítás hosszú távú fejlesztése	42.000	9.000	9.000	8.000	5.000	5.000	6.000
C-2-2 Szennyvízkezelés energiahatékonyságának növelése, szennyvíziszap-kezelés hosszú távú megoldásának előkészítése	3.500	2.000	1.000	500	0	0	0
C-2-3 Szelektív hulladékgyűjtés bővítése	34.000	500	4.000	4.000	3.500	10.000	12.000
C-2-4 Hulladék újrahasználatot ösztönző rendszer fejlesztése	1.000	0	500	500	0	0	0
C-2-5 Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás törvényi feltételeinek módosítására vonatkozó javaslatok elkészítése	külön forrást nem igényel						
C-3-1 Belterületi csapadékvíz rendszer felülvizsgálata	25.000	6.000	6.000	4.000	4.000	2.500	2.500
C-3-2 Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása	külön forrást nem igényel						
C-4-1 Jogszabálmódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelmének érdekében	külön forrást nem igényel						
C-4-2 Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása	4.500	250	500	750	1.000	1.000	1.000
C-4-3 Erdőterületek fejlesztése és fenntartása	1.000	100	100	200	200	200	200
C-4-4 Közhasználatú zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése	68.000	3.000	15.000	15.000	15.000	10.000	10.000

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

Feladat	összes mFt	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>C-4-5 Városi faállomány védelme és fejlesztése (tervezés)</i>	1.200	200	200	200	200	200	200
<i>C-4-6 Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése</i>	140	50	50	10	10	10	10
<i>D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-1-2 Energiahatékonyság költséghatékony növelése</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-1-3 EMAS általános bevezetése, majd fenntartása a közszolgáltatást végző gazdasági társaságoknál</i>	1.100	100	180	230	230	180	180
<i>D-1-4 Zöld gazdaság ösztönzése, zöld közbeszerzés</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-2-1 Barnamezős területek megújításának elősegítése</i>		külön forrást nem igényel					
<i>D-3-1 Közösségi közlekedés fejlesztése</i>		Budapesti Mobilitási Terv alapján (>500.000)					
<i>D-3-2 Környezetbarát járművek használatát elősegítő infrastruktúra-fejlesztés kezdeményezése</i>	15.000	1.000	4.000	4.000	2.000	2.000	2.000
<i>E-1-1 Évenkénti környezeti állapotértékelés és annak közzététele</i>	150	25	25	25	25	25	25
<i>E-2-1 Szemléletformálás és tájékoztatás</i>	300	50	50	50	50	50	50
<i>E-2-2 Környezettudatosság javítása a Főpolgármesteri Hivatal és a fővárosi intézmények, gazdasági társaságok esetében</i>		külön forrást nem igényel					
<i>E-2-3 Szelektív hulladékgyűjtési program hirdetése köznevelési intézményekben</i>		külön forrást nem igényel					
<i>E-2-4 Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása</i>	15	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
<i>E-3-1 Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás</i>		külön forrást nem igényel					
<i>E-3-2 Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása</i>	750	50	100	150	150	150	150
<i>E-3-3 Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során</i>	60	10	10	10	10	10	10

A blue-tinted photograph of a flooded agricultural field. In the foreground, there is a dense field of waterlogged crops, likely corn, with water reflecting the sky. In the background, a line of bare trees stands against a pale, overcast sky. The overall scene is desaturated and monochromatic.

IV. A végrehajtás ellenőrzése, értékelése

Ahhoz, hogy a BKP 2026 céljainak, feladatainak végrehajtásáról, a végrehajtás hatékonyságáról a budapesti lakosság, a végrehajtásban érintett együttműködők, költségviselők, a döntéshozó Fővárosi Önkormányzat képet kaphasson folyamatos nyomon követésre (monitorozásra) van szükség. Ez a folyamat az éves rendszerességgel elkészülő *Budapest környezeti állapotértékelése* keretében történik, amely – a települési környezetvédelmi program visszacsatolási eszközeként, a lakosság rendszeres tájékoztatásán túl – egyidejűleg valósítja meg a BKP 2026 végrehajtásának ellenőrzését és a következő időszakra szóló program megalapozását.

A települési önkormányzatok ciklikusan ismétlődő környezeti tervezési folyamata elősegítheti a legtöbb környezeti hasznot eredményező, arányos, indokolt és hatékony intézkedések meghatározását.

A Program hatékony végrehajtási vizsgálatának érdekében célszerű két típusú monitoring mutatót vizsgálni az évente kiadásra kerülő Budapest környezeti állapotértékelése keretében. Míg az egyik típusú „indikátor” konkrét céldátumokhoz és célértékekhez köti az elérendő feladatokat, addig az „egyéb mutató” az irányvonalat fekteti le az egyes környezeti mutatók tekintetében.

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
A Egészséges, biztonságos környezet biztosítása		
A-1 Levegőminőség		
A-1-1 Szmogriadó jogszabályi környezetének felülvizsgálata	-	-
A-1-2 Levegőminőség előrejelző rendszer fejlesztése	-	-
A-1-3 Szennyező gépjárművek fokozatos visszaszorítása a városi közlekedésben	-	kedvezőbb környezetvédelmi besorolású gépjárművek megoszlása Budapesten (%) <ul style="list-style-type: none"> • 2018: 5. és 14 -16. kvo. benzines. 12% -> növekedjen nitrogén-dioxid (NO ₂) tiszta órák száma (óra) <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 8497 óra -> növekedjen
A-1-4 Légszennyező tüzelési módok visszaszorítása	-	szálló por (PM ₁₀) tiszta napok száma (nap) <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 297 nap -> növekedjen kisméretű szálló por (PM _{2,5}) éves átlagkoncentráció (µg/m ³) <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 14 µg/m³ -> csökkenjen
A-2 Alkalmazkodás az éghajlatváltozás helyi hatásaihoz		
A-2-1 A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása	-	Júniusi átlagos felszínhőmérséklet alapú hőszigetintenzitási érték délelőtti időpontra <ul style="list-style-type: none"> • 2017: 2,7 °C -> csökkenjen Budapesti zöldfelület-intenzitás (%) <ul style="list-style-type: none"> • 2015: ~50%. -> növekedjen
A-2-2 Intézkedések rendkívüli időjárási esetekre	-	-
A-3 Zajterhelés		

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
A-3-1 Stratégiai zajtérkép intézkedési tervének végrehajtása, zajtérképezés alkalmazása	<p>65 dB feletti teljes napi (L_{den}) zajszinttel terhelt lakosság száma közúti zajterhelésekre (fő)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2017: 234.300 fő -> 2026: 210.000 fő <p>65 dB feletti teljes napi (L_{den}) zajszinttel terhelt lakosság száma vasúti zajterhelésekre (fő)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2017: 7.700 fő -> 2026: 7.000 fő <p>55 dB feletti éjszakai ($L_{éjjel}$) zajszinttel terhelt lakosság száma közúti zajterhelésekre (fő)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2017: 239.400 fő -> 2026: 215.000 fő <p>55 dB feletti éjszakai ($L_{éjjel}$) zajszinttel terhelt lakosság száma vasúti zajterhelésekre (fő)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2017: 14.100 fő -> 2026: 12.500 fő 	-
A-3-2 Légitforgalom zajterhelésének csökkentése	-	-
A-3-3 Sebességcsökkentett övezetek kijelölése	forgalomcsillapított (≥ 30 km/h,) útszakaszok hossza (km)	
A-4 Talajok		
A-4-1 A szennyezett területekkel kapcsolatos átláthatóság biztosítása	-	-
A-4-2 Potenciális talajszennyezett területek felmérése	-	-
A-4-3 Fővárosi Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területek kármentesítése	-	<p>sikeresen kármentesített Fővárosi Önkormányzati tulajdonnal érintett területek száma (db)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2020: 10 db - növekedjen
A-5 Ivóvíz, szennyvíz		
A-5-1 Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának fenntartása	<p>1980 előtt épült, jelenleg is üzemelő ivóvízhálózat hossza (fm) vagy korszerűtlen anyagú ivóvízvezeték hossza (fm):</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019: 2 812 338 fm -> 2026: 2 759 741 fm <p>ólombekötések száma (db)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2018: 2 956 db -> 2026: 2 800 db 	<p>azbesztcsövek aránya (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2018: 44,7 % - csökkenjen
A-5-2 Szennyvizek biztonságos gyűjtésének és tisztításának megvalósítása	<p>1980 előtt épült, jelenleg is üzemelő közcsatorna hossza (fm):</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019: 1 692 871 fm -> 2026: 1 674 000 fm 	<p>ivóvízzel ellátott, de csatornával ellátatlan ingatlanok száma (db)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2018: 592 876 db -> csökkenjen

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
A-6 Árvízügy		
A-6-1 Árvízvédelmi rendszer fejlesztése	a MÁSZ+1,3 m biztonsági szintnek megfelelő árvízvédelmi védvonal hossza (km) <ul style="list-style-type: none"> 2019: 33,73 km -> 2026: 60 km 	-
A-7 Iparbiztonság		
A-7-1 A katasztrófavédelmi szempontból érintett lakosság folyamatos tájékoztatása	-	-
A-8 Településtisztaság		
A-8-1 Településtisztasággal kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata	-	-
A-8-2 Fővárosi Önkormányzat településtisztasági feladatainak hatékonyságnövelése	-	-
A-8-3 A rovar- és rágcsálóirtással kapcsolatos jogszabályok rendezési javaslata	-	patkányészleléssel kapcsolatos, igazolt lakossági bejelentések száma (db) <ul style="list-style-type: none"> 2019: 8 294 db -> csökkenjen
A-8-4 Lomtalanítási rendszer fejlesztése	-	-
A-8-5 Nyilvános illemhelyek bővítése	-	budapesti önkormányzatok által üzemeltetett, korszerű illemhelyek száma (db) <ul style="list-style-type: none"> n.a. -> növekedjen
B Természeti tőke védelme		
B-1 Természetvédelem		
B-1-1 Helyi természetvédelmi területek bővítése	Helyi jelentőségű természetvédelmi területek nagysága (ha) <ul style="list-style-type: none"> 2019: 861 ha -> 2026: 1200 ha 	-
B-1-2 Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása	-	-
B-1-3 Kisvízfolyások revitalizációja	Rehabilitált kisvízfolyások hossza (km) <ul style="list-style-type: none"> 2020: 0 km -> 2026 10 km 	-
B-1-4 Jogszabálymódosítási javaslatok a természetvédelem érdekében	-	-
B-1-5 Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban	-	-
B-1-6 Köz- és díszkivilágítással kapcsolatos tervek és jogszabályok ökológiai szempontú felülvizsgálata	-	-
B-1-7 Felelős állattartás elősegítése	-	-

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
C Fenntartható erőforrás-gazdálkodás megteremtése		
C-1 Klímavédelem és energetika		
C-1-1 Fővárosi épületek energetikai jellemzőinek javítása	<p>lakossági megújuló alapú háztartási méretű kiserőművek beépített teljesítménye (MW)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019: 23 MW -> 2026: 400 MW <p>lakossági földgázfelhasználás (m³)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019: 6 527 796 m³ -> 2026: 5 000 000 m³ 	<ul style="list-style-type: none"> -
C-1-2 Távhő-rekonstrukciós Program felülvizsgálata, távhőfejlesztési koncepció megalkotása	<p>Új szerződött felhasználók 5 év átlagában (MW/év)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2014: 10 MW/év -> 2024: 20 MW/év <p>Összes távvezetéki hővesztesség a bázisévre vonatkoztatva (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2014: 100 % -> 2024: 96 % <p>Saját hőtermelő berendezések éves átlagos telepi hatásfoka (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2014: 90,14 % -> 2024: 92 % 	-
C-1-3 Klímastratégia felülvizsgálata és Klíma Akcióterv készítése	-	-
C-2 Hulladékgazdálkodás		
C-2-1 Hulladékhasznosítás hosszú távú fejlesztése	<p>települési szilárd hulladék hasznosítási aránya (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019:15% -> 2026:35% <p>lerakással ártalmatlanított hulladék az összes kezelt települési hulladék arányában (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2019:28% ->2026:10% 	-
C-2-2 Szennyvízkezelés energiahatékonyságának növelése, szennyvíziszap-kezelés hosszú távú megoldásának előkészítése	-	-
C-2-3 Szelektív hulladékgyűjtés bővítése	<p>hulladék válogatóművi kapacitás (t/év)</p> <ul style="list-style-type: none"> 2020: 0 t/év -> 2026 50.000 t/év <p>hulladékudvarok száma</p> <ul style="list-style-type: none"> 2020: 17 db -> 2026: 25 db 	-

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
C-2-4 Hulladék újrahasznaítatit ösztönző rendszer fejlesztése	hulladék-újrahasznaítatit központok száma <ul style="list-style-type: none"> 2020: 2 db -> 2026: 5 db 	Budapesten keletkezett települési hulladék egy főre jutó éves mennyisége (kg/fő) <ul style="list-style-type: none"> 2018: 368 kg/fő/év -> ne növekedjen
C-2-5 Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás törvényi feltételeinek módosítására vonatkozó javaslatok elkészítése	-	-
C-3 Csapadékvíz-gazdálkodás		
C-3-1 Belterületi csapadékvíz rendszer felülvizsgálata	-	-
C-3-2 Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása	-	-
C-4 Települési zöldinfrastruktúra		
C-4-1 Jogszabálmódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelme érdekében	-	-
C-4-2 Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása	-	Forrásbiztosítás a FŐKERT fenntartásába tartozó kiemelt zöldterületekre (Ft/m ² /év) <ul style="list-style-type: none"> 2018: 500 Ft/m²/év > növekedjen
C-4-3 Erdőterületek fejlesztése és fenntartása	-	Budapest erdőterületei (ha) <ul style="list-style-type: none"> 2020: 5705 ha -> növekedjen
C-4-4 Közhasználatú zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztése	Egy főre jutó zöldterületi ellátottság <ul style="list-style-type: none"> 2019: 6 m²/fő -> 2026: 6,5 m²/fő 	-
C-4-5 Városi faállomány védelme és fejlesztése	-	-
C-4-6 Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése	-	-
D Környezetbarát városirányítás, városfejlesztés		
D-1 Környezetbarát tervezési módszerek		
D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása	Közlekedési munkamegosztás (modal split) a városhatárt átlépő utazások esetében (%) <ul style="list-style-type: none"> 2017: gyaloglás 5%, kerékpár 0%, közösségi közlekedés 45%, személygépjármű-közlekedés 50%. Célérték 2030: gyaloglás 5%, kerékpár 5%, közösségi közlekedés 50%, személygépjármű-közlekedés 40%. 	Településszerkezeti tervben meghatározott beépítésre szánt területek <ul style="list-style-type: none"> 2019: 31 241 ha -> csökkenjen Budapest termőterületeinek aránya (%) <ul style="list-style-type: none"> 2019: 25% -> ne csökkenjen A településközi (Bp. és agglomeráció) zöldövezet hossza <ul style="list-style-type: none"> 2020: ~ 40 km -> ne csökkenjen

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
D-1-2 Energiahatékonyság költséghatékony növelése	-	-
D-1-3 EMAS általános bevezetése, majd fenntartása a közszolgáltatást végző gazdasági társaságoknál	-	Budapesten működő EMAS hitelesített szervezetek száma (db) <ul style="list-style-type: none"> • 2020: 8 db -> növekedjen
D-1-4 Zöld gazdaság ösztönzése, zöld közbeszerzés	-	-
D-2 Barnamezős területek		
D-2-1 Barnamezős területek megújításának elősegítése	-	Barnamezős és alulhasznosított területek nagysága (ha) <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 2845,4 ha -> csökkenjen
D-3 Közlekedésügy		
D-3-1 Közösségi közlekedés fejlesztése	Közlekedési munkamegosztás (modal split) a Budapesten belüli utazások esetében (%) <ul style="list-style-type: none"> • 2017: gyaloglás 12%, kerékpár 2%, közösségi közlekedés 43%, személygépjármű-közlekedés 43%. -> 2030: gyaloglás 15%, kerékpár 5%, közösségi közlekedés 50%, személygépjármű-közlekedés 30%. P+R parkolók száma <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 5.649 db -> 2030: 22.000 db Környezetbarát ¹²² autóbuszok aránya a közösségi közlekedésben <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 53% -> 2026: 100% 	-
D-3-2 Környezetbarát járművek használatát elősegítő infrastruktúra-fejlesztés kezdeményezése	Önálló kerékpáros főhálózat (kerékpárutak, kerékpársávok) hossza (km) <ul style="list-style-type: none"> • 2020: 186 km -> 2026: 503 km B+R tárolók száma <ul style="list-style-type: none"> • 2019:1014 db -> 2030: 4400 db Közlekedési eredetű CO2 kibocsájtás (t) <ul style="list-style-type: none"> • 2016: 1.898.244 t -> 2026: 1.500.000 t Összes primer-energia fogyasztás a közlekedésben (MWh) <ul style="list-style-type: none"> • 2016: 6.937.952 MWh -> 2030: 6.375.404 MWh 	Bp-en regisztrált 5-ös környezetvédelmi osztályba sorolt gépjárművek számának alakulása (db) <ul style="list-style-type: none"> • 2018: 5649 db -> növekedjen

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026

SZAKTERÜLETI FELADATOK	INDIKÁTOR	EGYÉB MUTATÓ
E Környezettudatosság erősítése		
E-1 Környezeti állapotértékelés		
E-1-1 Évenkénti környezeti állapotértékelés és annak közzététele	-	-
E-2 Szemléletformálás		
E-2-1 Szemléletformálás és tájékoztatás	-	Budapesti környezetvédelmi portál (kialakítás alatt) elérésének száma (db) <ul style="list-style-type: none"> • évről évre növekedjen
E-2-2 Környezettudatosság javítása a Főpolgármesteri Hivatal és a fővárosi intézmények, gazdasági társaságok esetében	-	-
E-2-3 Szelektív hulladékgyűjtési program hirdetése köznevelési intézményekben	-	-
E-2-4 Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása	-	-
E-3 Partnerség, kezdeményezés támogatása		
E-3-1 Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás	-	-
E-3-2 Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása	Környezetvédelmi Alap éves keretösszegének nagysága (mFt) <ul style="list-style-type: none"> • 2019: 58 mFt -> 2026: 500 mFt 	-
E-3-3 Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során	-	közösségi tervezés keretében megújult közterületek száma (db) <ul style="list-style-type: none"> • növekedjen

V. A települési környezetvédelmi program kapcsolódása további stratégiai dokumentumokhoz

A környezetvédelmi célkitűzések, és szempontok megvalósulását, a különböző tervezési, végrehajtási szintek közötti összhangot a környezetvédelmi programok és stratégiák egymást erősítő és egymásra épülő rendszere biztosítja.

A BKP 2026 szempontjából a stratégiai dokumentumok két csoportra oszthatók:

- olyan országos szintű szakpolitikai programok, tervek, amelyek a BKP 2026 számára tervezési keretként, igazodási pontként szolgálnak;
- olyan fővárosi szintű stratégiai szakpolitikai programok, várostervezési és -rendezési dokumentumok, tervek, amelyek a BKP 2026-hez igazodva segítik annak végrehajtását.

KAPCSOLÓDÁS AZ ORSZÁGOS SZINTŰ SZAKPOLITIKÁKHOZ

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a Kvt. alapján¹²³ kidolgozott Nemzeti Környezetvédelmi Program jelenti, amelynek 2015-2020 időszakra szóló 4. változatának¹²⁴ (a továbbiakban: NKP-4) környezeti jövőképében¹²⁵ az Országgyűlés Magyarország alapvető környezetvédelmi célkitűzései is kijelölte. Ezek a célok és az elérésükhöz szükséges feladatok és eszközök az országos szinten jelenleg legjelentősebb környezeti kihívásokra válaszképp, azok megoldása érdekében kerültek meghatározásra, összhangban az Európai Unió környezetpolitikájával¹²⁶, de tekintettel az ország adottságaira.

Az NKP-4 olyan stratégiai tervdokumentum, amely az összes környezetügyi szakterületi stratégiának, programnak, tervnek is keretet ad, például: a biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája, Országos Hulladékgazdálkodási Terv, Magyarország Vízügytő-gazdálkodási Terve, Országos Környezeti Kármentesítési Program, illetve a Program részét képező Nemzeti Természetvédelmi Alapterv, integrálva azok fő célkitűzéseit, illetve útmutatást fogalmaz meg a részletes kidolgozásukhoz, végrehajtásukhoz. Az NKP-4 továbbá szorosan kapcsolódik az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához; az abban tárgyalt négy alapvető erőforrásközül elsősorban a természeti erőforrásokhoz kapcsolódó célokat és intézkedéseket részletezi.

Az NKP-4 összhangban készült a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban foglaltakkal, a hazai fejlesztések koncepcionális keretét adó dokumentumot szintén az Országgyűlés hagyta jóvá¹²⁷. Az NKP-4 egyúttal a 2014–2020 közötti időszakban rendelkezésre álló európai uniós környezetügyi célú fejlesztési források felhasználásáról szóló dokumentumok szakmai megalapozását is szolgálja.

Fentiekre tekintettel a BKP 2026 számára tervezési keretként, igazodási pontként az NKP-4 szolgál, amely integrálja a Magyarországi környezetpolitika szempontjából meghatározó átfogó, illetve ágazati stratégiai szakpolitikai programokat, terveket.

Az NKP-4 alapelvei¹²⁸ az alábbiak:

- környezethasználat helyes módja, felelősség vállalása, együttműködés és átláthatóság;
- holisztikus megközelítés, az integráció elve, a rövid, közép és hosszú távú szempontok egyidejű figyelembevétel;
- partnerség és a szubszidiaritás;
- területiség;
- esélyegyenlőség, a társadalmi igazságosság, valamint a nemzedéken belüli és nemzedékek közötti szolidaritás.

Az NKP-4 átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. A környezetügy átfogó felelőssége, hogy feladatai magas színvonalú ellátásával segítse elő az ország társadalmi-gazdasági fejlődését, ugyanakkor tudatosan lépjen fel a társadalmi és környezeti értékek rombolása ellen és hatékonyan működjön közre a környezeti szemléletformálásban. Ez átfogó, rendszerszemléletű megközelítést és a környezeti szempontoknak az élet minden területén való figyelembevételét teszi szükségessé.

Az NKP-4 stratégiai céljai:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

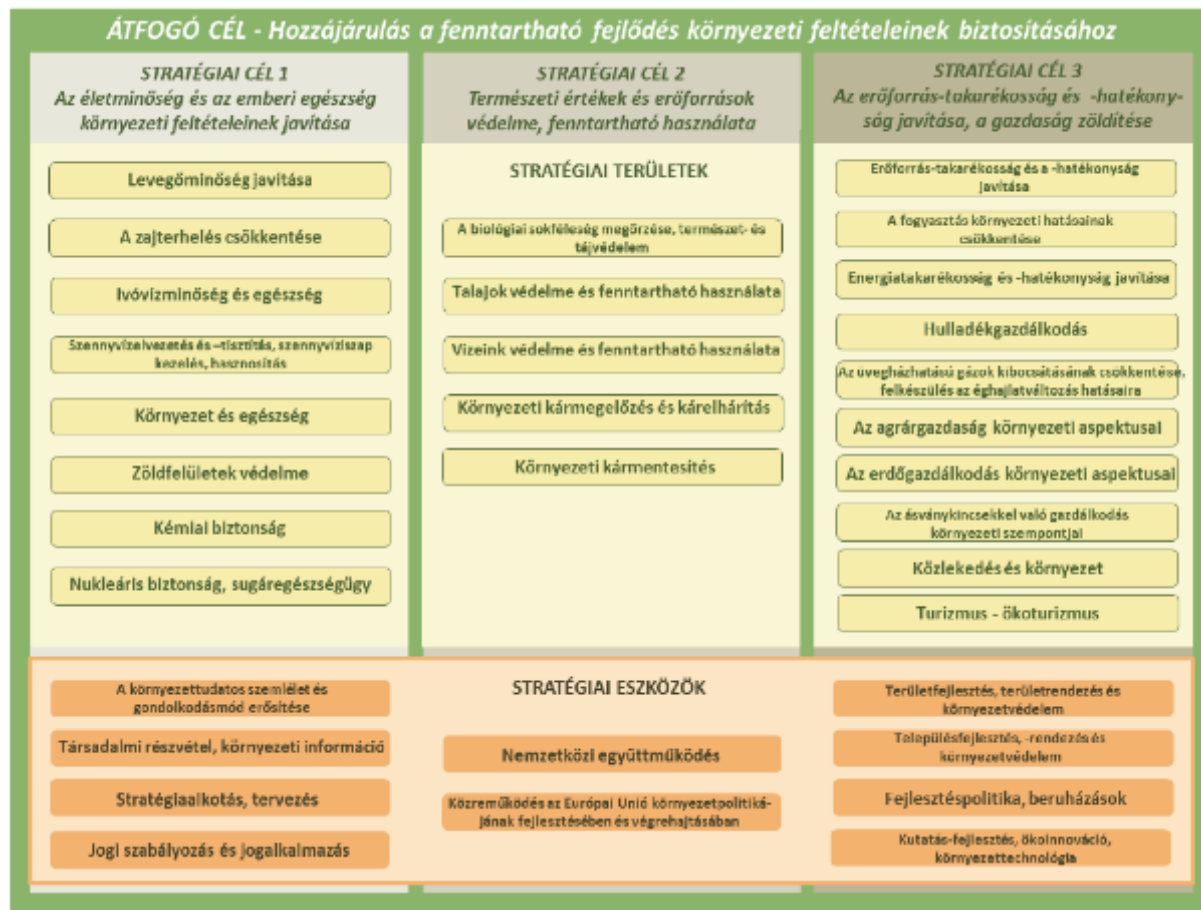
Mindhárom célhoz kapcsolódik a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képesség és a környezetbiztonság javítása.

Fentiekből következően a BKP 2026-nek a fenti célok fővárosi megvalósulását kell szolgálnia, kiegészülve a környezeti állapotértékelés, helyzetértékelés során feltárt, helyi szinten szükséges beavatkozásokkal, továbbá nem utolsósorban a „Budapest Mindenkié” főpolgármester-jelölti programban meghatározott környezetvédelmi célkitűzések szerinti prioritásokkal.

Az NKP-4 horizontális céljaként a társadalom környezettudatosságának erősítése jelenik meg.

Az NKP-4 stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják, a következők szerint.

1. ábra: Az NKP-4 célrendszere

Az NKP-4 stratégiai eszközei között szerepel többek között a társadalmi részvétel, környezeti információ és a településfejlesztés, -rendezés és környezetvédelem.

Az NKP-4 megfelelő végrehajtása az egész társadalom részvételét igényli, melynek során a legszélesebb körű partnerség megvalósítása szükséges. A kormányzat aktív partnerei többek között az önkormányzatok is, a célok elérése érdekében az egyes szereplőkhöz rendelt szükséges intézkedésekkel, feladatokkal együtt, amelyek a BKP 2026 alapjául szolgáltak¹²⁹. Az NKP-4 így tartalmaz a BKP 2026 számára releváns (fővárosi) önkormányzati feladatokat is.

KAPCSOLÓDÁS FŐVÁROSI STRATÉGIAI SZAKPOLITIKAI PROGRAMOKHOZ, VÁROS-TERVEZÉSI ÉS -RENDEZÉSI ESZKÖZÖKHÖZ

A Kvt. felsorolja¹³⁰ azokat a további törvénnyel szabályozott szakterületeket, amelyek rendelkezései a környezet védelmének általános szabályaival összhangban kerülnek meghatározásra, különösen:

- a természet és a táj védelméről, a műemlékek védelméről;
- az épített környezet alakításáról és védelméről, a területfejlesztésről;
- a növényvédelemről, a növényegészségügyről, valamint az állatvédelemről, az állategészségügyről;
- a mező- és erdőgazdasági hasznosítású földről, az erdőkről, a vadgazdálkodásról, a halászatról;
- a vízgazdálkodásról;
- a bányászatról, az energiáról, a nukleáris energiáról és a radioaktivitás felhasználásáról;
- a hulladékokról, a veszélyes anyagokról, a katasztrófák megelőzéséről és következményeik elhárításáról;
- a közlekedésről (közlekedési alágazatonként) szóló törvények előírásaira tekintve.

Ahogy a Kvt. – a környezet védelmének általános szabályaival összhangban lévő fenti szakterületi törvényeken túl – a környezetügyi előírásoknak, célkitűzéseknek, szakmai szempontoknak való megfelelést, illetve azok érvényesítését az egyedi állami döntések esetében is rögzíti¹³¹, úgy a Fővárosi Önkormányzat jelen feladatával kapcsolatban is meghatározza, hogy a BKP 2026-ben foglaltakat „*az adott területi szint fejlesztési koncepciójának és rendezési, valamint fejlesztéspolitikai terveinek kidolgozása, a döntéshozatal és a végrehajtás, továbbá az adott területre vonatkozó ágazati tervezés során érvényre kell juttatni*”¹³².

A fenti, további törvényekben szabályozott szakterületek egymás közötti összhangjáról megállapítható (például a településrendezési és a természetvédelmi szakterületek jogszabályi előírásainak összevetése alapján), hogy a természetvédelem és a területrendezés szabályai sem ellentétesek egymással, hanem egymást erősítő, kölcsönös rendelkezések. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) indokolása maga is elismeri, hogy a természet- és tájvédelem kizárólagos körben történő szabályozása nem lehetséges, mivel arra nézve alakító, meghatározó szerepe lehet az épített környezetnek, a gazdálkodási, használati formáknak is¹³³ – ezért a Tvt. tartalmaz az építésügyre, településfejlesztésre és -rendezésre vonatkozó szabályokat, ahogy a természetvédelmi szempontok fontosságának elismeréseként az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény hatályos rendelkezései is szigorú természetvédelmi kikötéseket tesznek¹³⁴.

Az integráció elve alapján alkalmazott fenti jogalkotási példa alapján is látható, hogy egy önálló települési környezetvédelmi program tervezett intézkedéseinek eredményes végrehajtása alapvetően a további szakterületek megalapozott, hosszútávú környezeti szempontokat is megfelelően tartalmazó szabályozásával, a szakterületek kölcsönös együttműködésével válhat hatékonyvá, ezért – ha lehetséges és indokolt – az alábbiakban felsorolt dokumentumok felülvizsgálatával és megfelelő mértékű módosításával szükségszerű a BKP 2026-gyel való összhang megteremtése.

Átfogó fejlesztési és rendezési tervdokumentumok:

- Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció¹³⁵
- Budapest Főváros Településszerkezeti Terve és Rendezési Szabályzata¹³⁶
- Budapest Gazdasági Programja 2020-2024¹³⁷

Ágazati tervdokumentumok:

- Budapest Klímastratégiája (2018)¹³⁸ (felülvizsgálat alatt) és Budapest Főváros Fenntartható Energia- és Klímaakciótervre (SECAP) (kidolgozás alatt)
- Budapest Mobilitási Terv 2030¹³⁹
- Budapest Főváros stratégiai zajtérképére épülő Zajcsökkentési Intézkedési Terv (2019.)¹⁴⁰
- Budapest zöldfelületi-rendszerének fejlesztési koncepciója - Budapest Zöldinfrastruktúra Koncepciója¹⁴¹
- Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterv (ZIFFA) (kidolgozás alatt)
- Nagyvízi mederkezelési terv¹⁴²
- Gördülő Fejlesztési Terv 2020-2034

2. ábra: A környezetvédelmi program elhelyezkedése az országos és fővárosi tervek rendszerében

Rövidítések

BDK Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.
BFVK Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Zrt.
BGYH Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt.
BKÁÉ 2018 Budapest 2018. évi környezeti állapotértékelése
BKK Budapesti Közlekedési Központ Zrt.
BKP 2021 Budapest Környezeti Programja a 2016-2021 időszakra
BKP 2026 Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja a 2021-2026 időszakra
BKSZT Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep
BKV Budapesti Közlekedési Zrt.
BTI Budapesti Temetkezési Intézet Zrt.
Budapest 2030 Hosszú távú Városfejlesztési Konceptió
FCSM Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.
FKF Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt.
FŐRI Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság
FŐKERT Fővárosi Kertészeti Nonprofit Zrt..
FŐKÉTÜSZ Fővárosi Kéményseprőipari Kft.
FŐTÁV Budapesti Távhőszolgáltató Zrt.
FTSZV Fővárosi Településtisztasági és Környezetvédelmi Kft.
FV Fővárosi Vízművek Zrt.
NÉS Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
NKP-4 Negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program
NNK Nemzeti Népegészségügyi Központ
OHKT Hulladékgazdálkodási közszolgáltatás országos terve
SECAP Fenntartható Energia- és Klímaakcióterv
ÜHG üvegházhatású gázok

¹ Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pont

² Kvt. 48/A. §, 48/B. §, 48/E. § és 48/F. §

³ Kvt. 48/B. § (2) bekezdés a) pont

⁴ <http://budapest.hu/Lapok/2020/budapest-kornyezeti-allapotertekelese.aspx>

⁵ Kvt. 48/B. § (2) bekezdés b) pont

⁶ Kvt. 48/B. § (2) bekezdés c) pont

⁷ Kvt. 48/B. § (2) bekezdés d) pont

⁸ Kvt. 48/B. § (2) bekezdés e) pont

⁹ Kvt. 48/A. § (2) bekezdés a) pont

¹⁰ Kvt. 48/B. § (3) bekezdés, és 48/A. § (2) bekezdés b) pont

¹¹ Fővárosi Közgyűlés 1259/2017. (08.30.) számú határozatával jóváhagyva

¹² Kvt. 48/A. § (3) bekezdés

¹³ Kvt. 48/F. § (1) bekezdés

¹⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2004/35/EK IRÁNYELVE (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről (18) bekezdése alapján

¹⁵ <http://lexikon.katolikus.hu/S/szubszidiarit%C3%A1s.html>

¹⁶ az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény 2. § 30. pontja szerint „üvegházhatású gáz: a szén-dioxid (CO₂), a metán (CH₄), a dinitrogén-oxid (N₂O), a fluorozott szénhidrogének (HFC-k), a perfluorkarbonok (PFC-k), a kén-hexafluorid (SF₆) és a nitrogén-trifluorid (NF₃), valamint a légkör azon természetes és emberi tevékenységből származó gáznemű alkotóelemei, amelyek elnyelik, majd újra kibocsátják az infravörös sugárzást”.

¹⁷ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozathoz, 1. Melléklet

http://www.biodiv.hu/convention/cbd_national/fo1444566/iv.-nemzeti-kornyezetvedelmi-program

¹⁸ NKP-4 stratégiai célok: 1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása; 2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata; 3. Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

¹⁹ NKP-4 stratégiai eszközei a szemléletformálás, a terület- és településfejlesztés, valamint –rendezés, a tervezés, a szabályozás és ellenőrzés, az EU és nemzetközi együttműködés, a támogatás, illetve a kutatás-fejlesztés.

²⁰ Air quality in Europe – 2019 report (European Environment Agency Report No 10/2019) 9.1 fejezet p. 69.o. 10.2 table.

²¹ BKÁÉ 2018.: I.6. Levegőminőség / Levegőminőség okai, hatótényezői alfejezet (19-22. oldal)

²² 194/2020. (02. 26.) Főv. Kgy határozat: „A Fővárosi Közgyűlés úgy dönt, hogy az 1474/2017. (X. 25.) Főv. Kgy. határozat alapján továbbra is indokoltnak tartja a szmoghelyzetekkel kapcsolatos felsőbb szintű jogszabályi környezet felülvizsgálatát a hivatkozott határozathozatalhoz tartozó előterjesztés 2. sz. melléklete szerinti tartalommal – valamint azt kiegészítve a gépjárművek környezetvédelmi tulajdonsága alapján meghatározott forgalmi övezetek kialakítását biztosító jogszabályi környezet megalkotásának javaslatával – és felkéri a főpolgármestert, hogy kezdeményezze a kisméretű szálló por (PM₁₀) csökkentés ágazatközi intézkedési programjáról szóló 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozat F. Horizontális intézkedések fejezet 2. pontja alapján létrehozott Szmogriadó Tárcaközi Bizottság összehívását”.

²³ Kvt. 48. § (6) bekezdés

²⁴ a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 44. § cc) pont,

²⁵ L.: A levegő védelméről szóló 306/2010 (XII.23.) Korm.rendelet 2018. július 26-tól hatályos – a légszennyezőanyagkibocsátás-előrejelzését meghatározásával kapcsolatos 32/A. § (1) bekezdés c) pont és (2) bekezdés által megjelölt 11. melléklet, különösen a 2. pontja szerinti – módosítását.

²⁶ <http://www.hermanottointezet.hu/hungairy>

²⁷ a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet 2. § (2) bekezdés alapjána 2. számú melléklet szerint.

²⁸ <http://www.hungairy.hu/kornyezetbarat-kozlekedes>

²⁹ A klímaváltozás okozta sérülékenység vizsgálata, különös tekintettel a turizmusra és a kritikus infrastruktúrára (KRITÉR): (http://www.met.hu/downloads.php?fn=/KRITeR/doc/zaro/KRITER_zaro_final.pdf)

³⁰ a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet, a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EÜM együttes rendelet, a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet

³¹ Kvt. 46. § (4) bekezdés, a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet, a stratégiai zajtérképek, valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet

³² a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Kormányrendelet 8. § (1) bekezdése alapján

³³ A stratégiai zajtérkép adatai alapján az egész napra vonatkoztatott Lden zajterhelési mutató alapján 65 dB nagyságot meghaladó zajszinttel terhelt a lakosság - közúti zaj tekintetében 26,9%-a, vasúti zaj tekintetében 0,1%-a, légi közlekedési zaj tekintetében 0,0%-a.

³⁴ http://rakosmente.hu/hirdetotabla/zajmeres_szakvel.aspx és <https://www.zuglo.hu/a-megengedett-nel-alacsonyabb-legterzajt-mertek-zugloban/> és <https://www.kobanya.hu/index.php?module=news&action=show&nid=191551>

³⁵ a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének részletes műszaki szabályairól szóló 18/1997. (X. 11.) KHVM-KTM együttes rendelet 13/A – 13/D. §

³⁶ a Bizottság 2015/996 irányelve a 2002/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti közös zajértékelési módszerek szerint

³⁷ Pest Megyei Kormányhivatal 2020. áprilisi adatszolgáltatása szerint

³⁸ A Kvt. 101-102/A. §-ában meghatározottak szerint felelőségek szerint.

³⁹ A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés.

⁴⁰ A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény 1. § (1) bekezdés.

⁴¹ Általában nagy átmérőjű, feszített, vasbeton nyomócső, amit svéd technológiai fejlesztés alapján a Beton- és Vasipari Művek szentendrei gyárában 1970-90 között gyártottak (Czoboly Olivér Attila, 2013.:

<https://tdk.bme.hu/EMK/DownloadPaper/Lehetseges-leromlasi-folyamatok-ellenorzese> 8 o.)

⁴² BKISZ: Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése projekt

⁴³ Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 1. számú melléklet, Paraméterek és határértékek cím, B) Kémiai vízminőségi jellemzők fejezet.

⁴⁴ A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény 11. § (1) bekezdés.

⁴⁵ A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet 90/C. § (1) bekezdés.

⁴⁶ Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatósi adatbázisa: <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>

⁴⁷ 2003. évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról 12. § (3)

bekezdés. http://www.nit.hu/cgi_bin/nit_doc.cgi?docid=75763.208346-foot1

⁴⁸ 2003. évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról 26. § (4) bekezdés.

⁴⁹ A folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII. 23.) BM rendelet alapján

⁵⁰ A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet alapján

⁵¹ 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet 6.§ (6) bekezdés szerint: a „másodlagos levezető sávban és az átmeneti levezető sávban erdőgazdálkodási tevékenység keretében - ideértve a természetvédelmi rendeltetésű erdőben folytatott erdőgazdálkodást is - az erdőtelepítés, erdőfelújítás során az árvíz lefolyási irányának megfelelő, tág hálózatú faállományt kell létesíteni, valamint az erdőt úgy kell létesíteni és fenntartani, hogy a lombosodás és az aljnövényzet az árvíz levezetését ne akadályozza”.

⁵² Az árvíz- és belvízvédekezés, valamint a helyi vízkárelhárítás egyes kérdéseiről szóló 47/1994. (VIII. 1.) Főv. Kgy. rendelet

⁵³ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 32. § (2) bekezdés

⁵⁴ Vö: az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény: „73. § (1) A betegségeket terjesztő vagy egészségügyi szempontból káros, miniszteri rendeletben meghatározott rovarok, rágcsálók irtásáról, és a madarak távoltartásáról a terület, épület tulajdonosa, illetve kezelője rendszeresen gondoskodik. (...)” és „153. §

(1) A települési önkormányzat a környezet- és település-egészségügyi feladatok körében (...)

b) biztosítja a 73. § (1) bekezdése szerinti külön jogszabályban meghatározott rovarok és rágcsálók irtását”.

⁵⁵ a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 43. § (2) alapján „A lomtalanítás során közterületre helyezett hulladék a Koordináló szerv tulajdonát képezi és egyben a közszolgáltató birtokába kerül.”

⁵⁶ A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 3. § (1) bekezdés h) pontja

⁵⁷ 28/2015. (VI. 17.) OGY határozat a biológiai sokféleség megőrzésének 2015-2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiájáról

http://www.biodiv.hu/convention/cbd_national/nemzeti-biodiverzitas-strategia

⁵⁸ EU Biodiversity Strategy for 2030 - Bringing nature back into our lives Brussels, 20.5.2020 COM(2020) 380 final

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-annex-eu-biodiversity-strategy-2030_en.pdf

magyar nyelvű ismertetése itt: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_hu

⁵⁹ Utalás: <https://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/kornyeztugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/az-elovilag-sokszinusegenek-megorzesere-hivtak-fel-a-figyelmet-a-vadvilag-napjan>

⁶⁰ A Budapesti Természetvédelmi Őrszolgálatot a Fővárosi Önkormányzat hozta létre a Budapest helyi jelentőségű természeti értékeinek védelméről szóló 32/1999. (VII. 22.) számú önkormányzati rendelete 5/A. §

2012. április 1-jei hatályba lépésével, majd azt fenntartotta a megújított Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. önkormányzati rendelet 5. §-a is. Azóta a Fővárosi Rendészeti Igazgatóságba integrált önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat megfelelő szakmai, szervezeti integritásának visszaállítása indokolt, tekintettel a természetvédelmi örökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet, továbbá a Természetvédelmi Őrszolgálat Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet vonatkozó szabályaira.

- ⁶¹1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.határozat „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv” c. dokumentum elfogadásáról
- ⁶² <http://terkoz.budapest.hu/wp-content/uploads/2017/07/Budapest-Vilagiitasi-Mesterterva.pdf>
- ⁶³ <https://parbeszedmagyarorszagert.hu/hu/hir/budapesti-allatvedelmi-charta>
- ⁶⁴ 348/2018.(IV.25.) Főv.Kgy. határozattal elfogadott Budapest Klímastratégiája (2018) 53. o., 34. ábra: https://budapest.hu/Documents/klimastrategia/Bp_Klimastrategia%C3%A1ja_vegleges_KGY%20elfogadott.pdf
- ⁶⁵ 1003/2016.(06.08.) és 1004/2016.(06.08.) Főv. Kgy. határozatok <http://infoszab.budapest.hu:8080/akl/tva/Tir.aspx?scope=kozgyules&sessionid=6786&agendaitemid=91622> , továbbá <http://infoszab.budapest.hu:8080/akl/tva/Tir.aspx?scope=kozgyules&sessionid=6829&agendaitemid=92678>
- ⁶⁶ Budapest Főváros Fenntartható Energia Akció Programja (SEAP) 3343/2011. (XI. 16.) Főv. Kgy. határozat
- ⁶⁵ A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról szóló 23/2018. (X. 31.) OGY határozat
- ⁶⁸ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK - A tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv, Brüsszel, 2020.3.11. COM(2020) 98 final https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF
- ⁶⁹ Bánhid János nyomán, l.: 2. oldal https://www.szszbmo.hu/system/files/force/banhidy_janos_nyiregyhaza2_2017_05_09.pdf?download=1
- ⁷⁰ A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 7. § (1) bekezdés: „A hulladékképződés megelőzése és a hulladékgazdálkodás során az alábbi tevékenységek elsőbbségi sorrendként történő alkalmazására kell törekedni:
- a) a hulladékképződés megelőzése,
  - b) a hulladék újrahasználatra előkészítése,
  - c) a hulladék újrafeldolgozása,
  - d) a hulladék egyéb hasznosítása, így különösen energetikai hasznosítása, valamint
  - e) a hulladék ártalmatlanítása.”
- ⁷¹ Ht. 15. § (4) bekezdés: „Hulladékégető műben vagy hulladék-együttégető műben égetni vagy együttégetni csak olyan hulladékokat lehet, amely anyagában nem hasznosítható”.
- ⁷² Ht. 16. § (3) bekezdés: „A hasznosítás érdekében elkülönítetten gyűjtött hulladék csak abban az esetben ártalmatlanítható, ha a hulladék – az R 12 (előkészítés) és az R 13 (átmeneti tárolás) műveletet ide nem értve – hasznosítási műveleten esett át”.
- ⁷³ Bánhid János i.m. 5. oldal
- ⁷⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/851 IRÁNYELVE (2018. május 30.) a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról 12. c) ii és <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0851&from=EN>
- ⁷⁵ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/850 IRÁNYELVE (2018. május 30.) a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv módosításáról 4. d) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0850&from=FR>
- ⁷⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről
- ⁷⁷ Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2014-2020 - 2055/2013. (XII. 31.) Korm. határozattal elfogadva
- ⁷⁸ Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Terv 2017.- 2003/2017 (XII.22.) Korm. határozatával elfogadva
- ⁷⁹ Ht. 3. § és 7. §
- ⁸⁰ <https://budapest.hu/Lapok/2020/budapest-is-alairta-az-europai-korforgasos-varosok-nyilatkozatat.aspx>
- ⁸¹ <https://docplayer.hu/11984669-Apado-foszfateszletek-az-intenziv-elelmiszertermelés-alkonya.html> l.: 107. oldal
- ⁸² dr. Kárpáti Árpád: Szennyvíziszap égetés hamujának jelenlegi sorsa, távlati hasznosíthatósága <https://maszesz.hu/tevekenysegeink/kiadvanyaink/hircsatorna-2017-2-lapszam-8-21>. oldal
- ⁸³ Bánhid János i.m. 13. és 19. oldal. oldal
- ⁸⁴ 1403/2017. (VI. 28.) Korm. határozattal elfogadva, l.: 16-17. oldal: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=1&type=402&year=2017#!DocumentBrowse>
- ⁸⁵ Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia (2018-2023) 17., 66., 92. és 99. oldal: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=1&type=402&year=2017#!DocumentBrowse>
- ⁸⁶ a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet alapján
- ⁸⁷ Jelenleg az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepről a szennyvíziszap a Csomádi Iszaplerakó Telepre kerül, ahol komposzt előállítás történik, amely komposzt a jó fűtőértéke miatt SRF (Szilárd Újrahasznosított Tüzelőanyag) termékendéllyel ellátott.
- ⁸⁸ Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia (2018-2023) 130. oldal: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=1&type=402&year=2017#!DocumentBrowse>
- ⁸⁹ Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégia (2018-2023) 66. oldal: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=1&type=402&year=2017#!DocumentBrowse>
- ⁹⁰ dr. Kárpáti Árpád i.m. 13. oldal
- ⁹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről
- ⁹² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény 23 § (4) bekezdés 12. pontja
- ⁹³ a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII törvény 4. § (1) b) pontja

⁹⁴ 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról

⁹⁵ A Nemzeti Vízstratégia – ami konzultációs vitaanyagként 2013-ban került közzétételre – vízpolitikai célkitűzései között szerepel a települési és lakossági nem ivóvíz célú vízfelhasználásra a csapadékvíz helyben tartásának, hasznosításának elősegítése.

⁹⁶ Lomb Alapítvány A Fővárosi Zöldfelületek Növeléséért

⁹⁷ a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről és a 761/2001/EK rendelet, a 2001/681/EK és a 2006/193/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló az Európai Parlament és a Tanács 2009. november 25-i 1221/2009/EK rendelete, ami az EU tagállamaira, továbbá Norvégia, Izlandra és Liechtensteinre, valamint a tagjelölt országokra közvetlenül hatályos

⁹⁸ 308/2010. (XII.23.) Korm. rendelet a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) részt vevő szervezetek nyilvántartásáról

⁹⁹ Kvt. 110. § (7) bekezdés 41. pontja alapján a Kormány szabályozza az Országos Környezeti Kármentesítési Program végrehajtásával és az állami felelősségi körbe tartozó területek kármentesítésével kapcsolatos feladatokat, valamint a barnamezős területek hasznosításával kapcsolatos részletes szabályokat, ideértve a barnamezős területekre vonatkozó adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjét

¹⁰⁰ „Budapest és környéke” légszennyezettségi agglomeráció a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet 2. melléklete szerint

¹⁰¹ Kvt. 46. § (1) bekezdés e) pont

¹⁰² 1998-ban elfogadott ENSZ-egyezmény, amit a 2001. évi LXXXI. törvény hirdetett ki

¹⁰³ Magyar Természetvédők Szövetsége: *A biológiai sokféleség megőrzése* című kiadvány alapján (l.: 10. oldal; Szerkesztette: dr. Faragó Tibor és dr. Schmuck Erzsébet, Magyar Természetvédők Szövetsége, Budapest, 2012. december; <http://mek.oszk.hu/13500/13590/13590.pdf>)

¹⁰⁴ Aurobarometer: Attitudes of European citizens towards the environment, 2017.

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2156>
WWF: Kit érdekel a természet- és környezetvédelem? http://wwf.hu/egyeb-termeszetvedelem_/1/kit-erdekel-a-termeszet-es-kornyeztvedelem

Magyar Energiahatékonysági Intézet (2016): Energiatudatossági beruházások lakossági potenciálja

<http://mehi.hu/hir/900-ezer-haztartas-tervezi-lakasat-energiahatekonnyra-tenni-akozeljovoben>

Baranyai N. – Varjú V. (2015): A lakosság klímaváltozással kapcsolatos attitűdjének empirikus vizsgálata. In: Czirfusz M. – Hoxk E. – Suvák A. (szerk.): Klímaváltozás – Társadalom – Gazdaság. Hosszú távú területi folyamatok és trendek Magyarországon. Publikon Kiadó, Pécs, 2015.

Magyar Természetvédők Szövetsége: A magyar lakosság klímaváltozási attitűdvizsgálata, MVTSZ, Budapest, 2016.

¹⁰⁵ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 6. § a) pontja

¹⁰⁶ <https://www.budapestdialog.hu/>

¹⁰⁷ a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról szóló Budapest Főváros Közgyűlésének 12/2009. (III. 13.) önkormányzati rendelete

¹⁰⁸ A Kvt. alapján a fővárosi önkormányzat környezetvédelmi alapjának bevételei:

- az önkormányzat által kiszabott környezetvédelmi bírság,
- a környezetvédelmi hatóság által a települési önkormányzat területén véglegesen kiszabott környezetvédelmi bírság harminc százaléka,
- a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,
- a települési önkormányzat bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege,
- egyéb bevételek.

¹⁰⁹ Kvt. 58. § 2 bekezdés b) pontja

¹¹⁰ <http://terkoz.budapest.hu/>

¹¹¹ http://terkoz.budapest.hu/wp-content/uploads/2018/04/Kezikonyv_a_tarsadalmi_bevonashoz.pdf

¹¹² http://terkoz.budapest.hu/wp-content/uploads/2018/07/kiadvany_proba_20180723_online.pdf

¹¹³ Kvt. 48/B. § (3) bekezdés

¹¹⁴ 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről: 7. § (1) *A településfejlesztés és a településrendezés célja a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a közérdek érvényesítése az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának biztosításával, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése.*

¹¹⁵ Lásd NKP-4 6.4 *Településfejlesztés- rendezés és környezetvédelem* fejezete, 60. oldal

¹¹⁶ Kvt.43. § (4) bekezdése

¹¹⁷ Egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerint

¹¹⁸ A 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat 6.9 fejezet

¹¹⁹ Kvt.67. §, Kvt.68. §, Kvt.70. §

¹²⁰ a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerint

¹²¹ L.: a Fővárosi Önkormányzat és a fővárosi civil szervezetek kapcsolatrendszerének egyes kérdéseiről, pályázati rendszeréről szóló 61/2008. (XI. 21.) Főv. Kgy. rendelet, a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról szóló 12/2009. (III. 13.) Főv. Kgy. rendelet

¹²² Környezetbarátnak számítanak az EURO 5, EEV, EURO 6 környezetvédelmi besorolású vagy az alternatív (kiemelten az elektromos) hajtásláncú autóbuszok

¹²³ Kvt. 40. §

¹²⁴ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat, 1. Melléklet

http://www.biodiv.hu/convention/cbd_national/fo1444566/iv.- nemzeti-környezetvédelmi-program

¹²⁵ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat, 30. oldal

¹²⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1386/2013/EU HATÁROZATA (2013. november 20.), Melléklet 1. pontja

¹²⁷ 1/2014. (I. 3.) OGY határozat - Melléklet

¹²⁸ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat, 1. Melléklet, 6. oldal

¹²⁹ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat, Függelék

¹³⁰ Kvt. 3. §

¹³¹ Kvt. 43. §

¹³² Kvt. 48/B. § (3) bekezdés

¹³³ 1996. évi LIII. törvény indokolása, Részletes indokolás a 6-7. §-hoz.

¹³⁴ „2. § E törvény alkalmazásában: [...] 17. Önkormányzati településfejlesztési döntés: a települési érdekek érvényre juttatása céljából a település fejlődésének alapvető lehetőségeit és irányait meghatározó, a település természeti adottságaira, gazdasági, szociális-egészségügyi és pénzügyi szempontjaira épülő településfejlesztési elhatározás. [...] 3. § (1) Az épített környezet alakítását és védelmét: [...] b) a jogszabályokban előírt építészeti, műszaki, biztonsági, egészségügyi, rendeltetési és használati, továbbá környezet- és természetvédelmi követelményekkel összhangban, [...] kell megvalósítani.”

¹³⁵ 767/2013. (IV.24.) Főv. Kgy. határozat

¹³⁶ 5/2015. (II. 16.) Főv. Kgy. rendelettel jóváhagyott FRSZ, és az 1651/2017. (XII. 6.) Főv. Kgy. határozattal elfogadott TSZT 2017

¹³⁷ jelenleg előkészítés alatt

¹³⁸ 348/2018.(IV.25.) Főv.Kgy. határozat

¹³⁹ 776/2019. (V. 29.) Főv. Kgy. határozat

¹⁴⁰ 122/2019.(02.20.) Főv. Kgy. határozat

¹⁴¹ 1255/2017.(VIII.30.) Főv. Kgy. határozat

¹⁴² <http://www.kdvvizig.hu/index.php/kozerdeku/letoltesek/category/17-budapest>